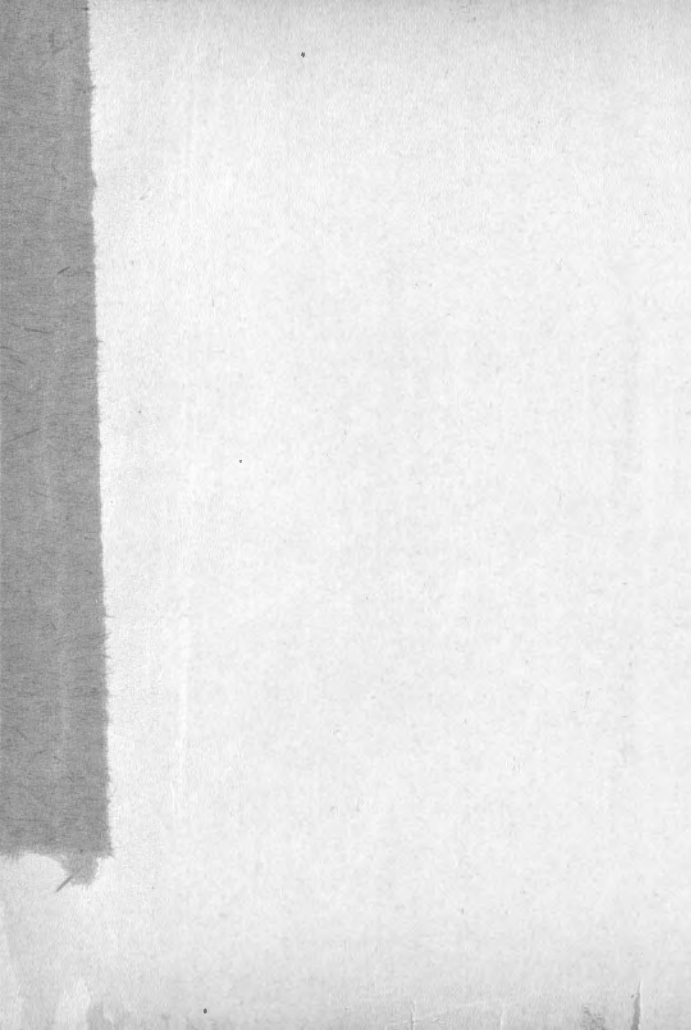

II

PIPPO SPANO.

Semblable à ces criminels d'autrefois, qui poursuivis par la justice, étaient sauvés s'ils atteignaient l'ombre d'un autel, il essayait de se glisser dans le sanctuaire de la vie.

(La Peau de Chagrin. *)

I.

KOMEDIE.

„A neprozradte mne,“ pravil Mario Malvolto k dvěma svým přátelům. „Ponechte je v domněnce, že se vrátím.“

„A nepřijdeš?“

„Musím domů. Bolí mne hlava. Leč nikoli, chci se vám přiznati: musím být samotén.“

„Přemýšleti o svých triumfech. Dobrou noc, šťastný básníku.“

„Spáti bude sotva.“

„Kdož ví? Dobrou noc.“

Oba přátelé vrátili se dovnitř. Mario Malvolto postál ještě chvíli nahoře na schodišti. Za ním

*) Jako oni provinilci za minulých dob, kteří, pronásledováni spravedlností, byli zachráněni, dostihli-li stínu oltáře, podobně i on pokusil se vklouznouti do svatyně života. (Kůže šagrénová.)

dozníval banket pořádaný ku jeho poctě. S leva i prava klaněli se mu hluboce dva sloužící plní zlatých šňůr. Neschýlil ní o vlas štíhlou, vzpřímenou svou postavu a kráčel dolů po bledém koberci, mezi pozlacenými zábradlími.

„Této ješitnosti musí býti využitkováno,“ myslil si při tom. „Uvnitř pracoval jsem přespříliš na své roli. Nyní ovládám příhodu.“

„Kam pojedeme, pane Malvolto?“ otázal se kočí.

„Do Settignana.“

„Proč pak se ptal? Domníval se, že pojedu ještě teď k Mimi? Ó, Mimi, ty vlající korouhvičko! Brzy třepotá se na hrdle toho, brzy onoho. Líbal jsem ji, kolikrát byla na mne řada, ba dokonce vetkal jsem v ni dobrodružství. Ano, Mimi, malá koketo s prchavými popudy, leč beze stopy velikosti ve své smyslnosti, vymyslíl jsem na tebe vášně a nastavěl jsem je pro vlastní zadostiučinění, z ješitnosti, z touhy, poděl celé dráhy tvého života jako loutky, jež tváří se velikými. Bylas jen holčičkou. Adieu, Mimi.“

Přejeme si více, toužíme po silnějším. Něco takového jako Mimi dá se tak ještě milovati vedle jakés tragédie. Zaujímá to tak málo srdce. Moje tragedie zvítězila dnešního večera. Ano, budu silným. Ale to značí sprostí se úplně všech těch drobných zadostiučinění, jež udržují v slabosti a jež zapovídá ten, jenž v mém pokoji vyzývá mne přes železné své rámě!“

Což tato těsná Florencie neběře konce? Pojala jej pojednou touha po vzduchu jejích kopců, po vzduchu prozářeném matným leskem olivového listí a kořeněného vůní vavřínu, vzduchu, jenž celoval jej hořce a něžně v ústa. Ulice zněly posud noční svou ozvěnou. Stín koně a kočáhu mňhal se po zdech vzhůru i dolů. Potom předměstské domy řidly. V první zahrady nořilo se světlo lunny.

„Dobyl jsem tam v pozadí onoňo pahorku, na němž stojí můj dům. A nikoli pouze toho — dobyl jsem všech kopců těchto.“

Jeho ruka opsala ve vzduchu polokruh; svezla se po vzdáleném obraze pahorku jako po řadrech ženy.

„Musil jsem dobytí celé této země, všech jejích měst, každyčkého domu až do posledního. Neboť nenáležel mi žádný. Nižádná z domácích polních cest v nižádném koutě této země nezná mne od mého počátku. Vzpomeň dnes toho. Narodil jsi se na moři, z matky cizího národa. Tvoje tragické umění zápolilo o tuto zemi, o každy její brázdu jako toužící poutník v osníři, jenž ze zanícení prolévá svou krev.“

Nyní jsem se usadil. Každý v Italii ví, v které vsi a na kterém stole leží list papíru, jejž pokrývám značkami. Dnešní noci poražení táhli kolem mne, celý divadelní sál, mnou podmaněný. Čeho mohu zaznamenati? Jedenácte vyvolání. Slova královnina. Stisk ruky hraběte

Turinského. Potom banket. Oba poslance, telegram ministrův. Purkmistr mluví. Kolegové vypomáhají si ironií. A co ještě? Ničeho; žádné ženy při banketu. Žádné ženy — co zbývá tedy ze všeho?“

Vychýlen z vozu, bradu opřenu o ruku, Mario Malvolto přihlížel k tomu, jak rozkvetlé stromy pluly v dáli v bledém svitu. Před Ponte a Mensola zdálo se mu na okamžik, že zří před sebou na výšině povoz. Zmizel však ihned. Kryt vozu byl vztyčen. Kočí neshlédl však ničeho, a kdož by také trávil noc na silnici?

„Zdaž pak o tom asi vědí ony ženy, že všechno to děje se vlastně jedině pro ně? Mnohé se tváří, jako by věřily v ducha — v ducha, toto bezmocné děcko, jež bez našich smyslů nedovede ni choditi, ni státi. Máme jedině svou smyslnost; a komu náleží tato, jak zove se její nejvyšší cena? Ó, posezení u psacího stolu je promarněným snažením se o ženu, probásněná noc je promarněnou nocí lásky. Zdali to vědí? Proč se ptám? Jich nedůvěra vůči nadání poučuje mne s dostatek, a jich záliba v hlupci, který náleží jěn jim a nikoli knize. Žena a kniha, to jsou nepřátelé. Básník dvaceti let, jak mohu se rozpomenouti, má jim mnoho co říci — a proto hloupě mlčí; vyhledává vášně v přemíře, a to je nepohodlno bytostem, jež neznají jiného opojení než ješitností. Sníval jsem tehdy o každé zvlášt, kolik sedělo jich v saloně nebo v povoz-

zech na korsu. S fanatickou rozhodností a za cenu života byl bych se vrhl k nohám té, jež by mne byla poznala. Nejsou tak hloupé. Ni jediná z nich necítí se povolána konejšiti naše neurastenické předrážděnosti. Nepřidruží se nikdy k našim samotářským zjemnělostem, nýbrž neomylně k podařenému typu. Ten udržují, tof jich určení. Připouštějí, nevědouce o svém konání, že ničíme se krásnými jich chorobnostmi. Ony jsou však z lidstva ono nezničitelné. A já je zbožňuji, poněvadž zbožňuji sílu.

Ze středu svých nesmělostí unesl jsem tehdy pojednou sebe — sebe a malou princeznu Noru. Jaké bylo to překvapení! Domácí učitel nepatrné postavy, jemuž dámy ani nedaly nésti balíčku! . . . Činem zoufalství ponížil jsem je tehdy všechny na ráz. Unesená princezna Gallipoli — která byla onou, před níž bych byl ještě musil sklopiti očí? Ach, a přes to zůstal jsem povždy nakloněn tomu hleděti k zemi. Od té doby zdařila se mi u žen každá drzost; ale ke každé musil jsem se nutiti.

Předhazuje se mi nešetrnosti, něco horšího než drzosti. Kterýs člen klubu zdráhal se bítí se mnou, a čestná rada dala mu za pravdu. Pošetilci, jak mohli tušiti, že mé nešetrnosti pochodí z mého strachu před pravou šetrností? Trpím nadbytkem porozumění, přílišným rozmyslem, nadměrnou předvídavostí béd druhých. Jsem určen k tomu, skončiti jako pora-

žený. Co stálo mne sebez násilnění, než opustil jsem malou princeznu Noru, zneuctěnu, vyobcovánu z její třídy.

A ještě dnes, když v Římě setkám se s ní ve vysokém polosvětě — pocívuji cosi jako úzkost...

A nezažil jsem častokráte úzkosti pro Tinu, velkou tragédku, jež je mi nakloněna?“

Mario Malvolto vrhl se zpět do vozu a vyrušen slídlil zrakem po vrcholu vzdálené hory, kde z měsíční šedi širých vln listoví zvedal se zámek. Světélko drobné, řezavé, trčelo, podobno myšlence, za korunou stromu a proměnilo se v zardělý mrak.

Kde ve světě bdí as nyní? Jak dlouho jsem již bez zvěsti o ní? Je to zlé tentokráte, ježto se vzpírala býti dnešního večera tvůrkyní mé Arachne. Způsobil jsem jí kdy bolest, kterouž bych byl nepocítil i od ní? Kdo je tak sběhlý v utrpení a účincích jeho jako my? Víme, že nepracujeme nikde tak a že nikdy nejsme tak velkými umělci jako jsme-li pospolu. A přes všecka zaklínání, přes všecky ochablosti a přes veškeru nenávist padáme si opět v náručí. Není ve světě komedie nad naši lásku. Za veškerými našimi vášněmi, divokými bytostmi, jež planou z našeho života, číhá naše umění, pochybně se usmívající divadelník, prahnoucí po účinech pro novou roli.

Čas od času dopadne jeden druhého při tom, že hraje jen komedii. A pojednou propukne

v nás obou ošklivost, rozejdeme se. Leč o čtyři měsíce později sejdem se opět na zkoušce. To je záležitost povolání. Z lásky není na tom ničeho — ničeho z oné lásky, pro niž jinoši probdíme noci při práci a pro kterouž toužíme po slávě. Neboť chtěl bych vědět, k čemu slouží sláva, nepřináší-li lásky . . . Ach, sláva je stejně preludem jako láska. Sláva uhýbá se stále více, čím prudčeji se po ní rozeženeme. Když byl jsem zcela neznám, měla tělo; byla králem, jenž mává zlatým věncem. Od té doby však, kdy vykoupil jsem si ji cáry a přesně vím, jak se vytváří — jaké pocity může ve mne ještě vzbuzovati? Sláva je daleko ode mne roztroušený, lesklý klam o mé osobě. Platí někomu, jímž nejsem. O mne nesmí zvědět pravdy nikdo.

Musí se říci: Tento Malvolto zachází se ženami a životem odhodlaně — je poněkud rozhlášený. Je ocelovým bojovníkem o přítomnost, a to jest též duší jeho umění. Velikost a síla rasy došly vzkříšení v básníku. Je vidět, že mohou se probuditi i v úzké hrudi. Renaissance vrátila se připravena k útoku . . . To musí se říci a nesmí býti ni potuchy o černých mých straších, o pokoření, jež připravuje mi každá žena, každé velké umělecké dílo, každý zdravý muž; nesmí nikdo tušiti, že za některou z mých stránek, v nichž život šumí hojnou krví, platím půdny duševních béd a hygienických cvičení. Nechci, by toho kdo tušil. Stojt' dojistá za

každou dokončenou krásou bolest a má dláto posud v ruce. Neměl bych být pyšným?

Pocituji melancholickou pýchu nad dílem, jehož nestvořila síla, nýbrž jen vůle k ní; nad životem bez pravé síly, jež jen toužebný pud vztyčuje do výše, jako nioba své paže. Po řadě všech, jež jsem již měl, toužím ještě dnes po ženě. Sním o ní posud jako ve dvaceti letech — jedině beznadějněji. Neboť vyzkoušel jsem ji zatím, a vím, že není nikdy družkou komediantovou. Je mi příliš podobna, čeho mohla by mi skytnouti nebo já jí? Chce sama potlesk. Chce být placena vášněmi: — mně jest příliš drahou. Potřebuji svých citů, bych mohl je předhrávat lidem. Musím spořiti svou duší, by jiní mohli se jí opájeti. Čím více života rozdávám, tím chudší musí být můj vlastní.

Vzácnější ženy však a oné pravé — té, jež se prostě poddává, v nerozvážné vášni, jež o ničem nepochybuje, ničeho nepožaduje, ni potlesku, ni muk; jež veškerý svůj život by uchvátila a jej bez zdráhání, bez ohledu na svět, pověst a budoucnost vrhla v můj, by mne obohatila, mnou by dýchala a se mnou zhynula: takové ženy ovšem pro mne nestává. A kdyby i živoucí vstoupila do mých dveří, div by byl neúplný. Neboť ve mne, v mých dnech, neměla by místa: nikoli ona sama, jež by byla příliš velkou, příliš silnou; jedině touha po ní!

Bazil jsem dnešního večera opět po všech, na jevišti, otvorem v oponě, za níž jest mé místo! Bazil jsem po všech!“

Mario Malvolto sklonil hlavu v zad, zaúpěl a zahleděl se hluboko v bledý tok hvězd.

„Znal jsem je téměř všechny. Několik z nich jsem měl, některé z ostatních mohl jsem mít. K čemu? Mám jich použití k své sentimentální výchově a svému společenskému postupu jako malou princeznu Noru, nebo k studiu dvaceti různých rolí jako Tinu, tragédku? Nebo mají býti ubohými, prázdnými kloubovými loutkami jako Mimi, a já ověšel bych je ve snách vášněmi, jež nemohly by oživotniti ni jich ni mne? Či měly by posléze dopátrati se toho, kdo jsem, a odehnati mne uraženého a zahrnutého opovržením? . . . Znavilo by počínání, trhati očima hvězdy tam nahoře, jednu po druhé, a na konec nemítí ničeho v rukou . . .

Tak blýskaly se dnešního večera ve svých křeselech.“

Pozoroval velkou, jasnou hvězdu.

„Ona Linozzová. Egyptský plochý, dlouhý nos, dlouhé oči, těsně při sobě. Brvy husté pod leskle černou vlnou vlasu. Dále hebká ústa, vlhká, hluboce zbarvená, pohyblivá. Je nej-svůdnější, když drží světlo se blyštící vějíř na koutku úst, nebo když hlavu na zad skloněnu usmívá se přes ramě z rohů svých očí . . . Po celou dobu, již proseděl jsem v loži královnině,

hleděla tam. Je ctizádostivá, mohl bych ji mříti.“

Jeho oči zavěsily se na jiné souhvězdí.

„Ona Borgofinalová. Tučný profil se svislou bradou, s očima divoce vyhlížejšími zpod mohutného věnce hněděčerveného vlasu, pod drahocenným hermelinovým límcem. Ta byla jednou z prvních, jež mne vztyčily do výše. V jejím rozbrázděném obličejí shlížím své upomínky na tolik vylhaných vzrušení. Leč byla ona snad ctnostnou?“

Jedna nemožná: Lancredoniová. Hubená princezna s nahnědlou kůží. Strmý krk nese malou, ztrnulou hlavu, s ustupující linií nosu a čela. Krajkový rukáv rozvíjí se tuze hluboko pod nahým rámem, svislým, křehkým, čistým. Pod chladnými blesky svého diadému zívá princezna . . . A dnešního večera, za svou oponou, jsem ji znásilnil! Triumfoval jsem k ní nahoru, u vědomí, že užívám z ní více než ten, kdo by ji každé noci svíral v náručí! Co bude z toho? Snad několik řádků, jež dám do tisku. Ale pro mne, v duši? . . .

Mladé dívky! Seděly tu, zcela mi na blízku, a vyhlížely jasnými hledy ze světa, v nějž nevede nijaké cesty. Cantoggiová stihla jednou mé oko, o otvoru opony. Ulekl jsem se velice tohoto pohledu, jež vyslala, aniž by tušila, kam.

Která z nich přijde a vezme mne za ruku, by odvedla mne do své domoviny, v zemi, v níž cítí se silně a bez viny?

Žádná. Neboť ony samy nemají ničeho spěšnějšího na práci, než přiučiti se komedii. Gemma Cantogiová, děcko svěží, z venkova, provdá se za Lantiho, světáka na odchodu. Čistá to věc! Žádá-li se od některé, by chovala se tak, abychom zapomněli sami sebe — nesmí se snad též o ní ničeho věděti? Ve zvýšeném přízemí seděla cizinka, krásný, silný profil pod sametovou stuhou velikého klobouku. Vlající nákrčník halil ji až po ústa v růžový gáz . . .“

Mario Malvolto snil ještě, když zahrnul na náměstí v Settignanu. Nízký, ploše vyhnutý štít kostela byl popudrován modravým svitem luny. Jediná svítlna zkomírala v širé měsíční noci, v jejímž středu na návrší město pohříženo bylo v spánek.

Jakýsi hluk ztrácel se kdes. Mario Malvolto spatřil na konci dlouhé ulice pohybovati se cos temného. Dojista byl to povoz, jež prve byl shlédli; kryt kočáru byl vztyčen. Páprsek luny svezl se pojednou na onen předmět; něco bělostného vychýlilo se z něho ven. Kde v okolí byl tento povoz domovem? Nikde, pravil kočí. Nyní zmizel ve stínu.

Opustili ulici a jeli kousek s kopce. Mario Malvolto vystoupil a učinil několik kroků mezi plůtky; jedenáct stupňů vzhůru; tu stál před

svými dveřmi. Byly otevřeny. Jeho sluha ležel před nimi ve spánku.

Mario Malvolto jej překročil, vzal ve vestibulu lampu se stolu, prošel schodištěm a vstoupil do své pracovny. Ženská poprsí v úzkých, starých krojích, umístěná na knihovně, usmívala se bělostně, uzavřeně ze strmých svých snů; a na jich čelech velká perla zdála se v měsíčním světle kolébat se na svém řetízku.

V pokoji bylo tak jasno, že Malvolto zhasil lampu. Opřel se o otevřené dveře vedoucí na terasu. Jak bělostná byla zahrada! Veškero to těžké, temné loubí po celém hřbetě návrší až ke zdi s baldachýnem drnáků, vše to blyštělo se v bledém a nádherném očarování. Jako stříbrný plášť visely glycinie kolem ztrnulého, mrtvého cypřiše. A kamelie v hlubinách pohrouženého keře krvácely jen jako duchové.

Pohlédl zpět do pokoje a ulekl se. Na okamžik zdálo se mu, že nadživotní člověk tamo na ostře osvětlené stěně pozvedá svůj meč do výše. Mario Malvolto pravil v myšlenkách jemu, tomuto obrazu, jedinému, jenž denně shlížel na jeho práci:

„Shledáváme se opět. Když jsem tě opouštěl dnešního večera, byl jsem pln bojovnosti, připraven na hlučné vítězství nebo trpkou porážku. Bylo to vítězství. Při víně a řečech ještě se zveličilo. Jsa o něm ujištěn, odcházím. Potřebuji jen vyjmouti je z hrudi a pozorovati je, není-liž

pravda? A cestou, v měsíční noci plné děsivých upomínek, stala se z něho porážka — ó, tichá, bledá porážka, horší, než kdybich byl hřmotně vypískán.

Viděls někdy také, by vítězství, když zaznívalo nejhluchněji, pojednou se obrátilo a vzdalovalo se? Válka a umění, toť táž nadlidská prostopášnost. Poznal's ošklivost po orgii? Odpověz, Pippo Spanol

Stojíš zde vztyčen, železné nohy opřeny, obrovský meč nad nimi v rukách, jež jsou z bronzu. Máš štlhlé ohbí, jsi lehký, připraven ke skoku, k honu, k žárným objetím i chladným máchnutím dýkou, jsi připraven na víno i krev. V samotných hláskách tvého jména projevuje se hvizd zakmitnuvší ze zbraně a pak široký úder. Nad širokou tvojí hrudí klene se železo, kol jemných tvých boků vine se zlatý pás, po veselé modři tvého kabátce. Máš krátký vous o dvou ostrých hrotech, tvá ústa vyčnívají násilně z hubeného obličejce, jež ovíjejí tmavě plavé kadeře a jež zírá přemítavě přes rámě, s očima široce rozevřenými, bdělými a hroznými. Hledí-li se naň déle, usmívá se. Nadměrnost kruté sebejistoty kouzlí tento úsměv, jež nedá se dokázati, nýbrž jen tušiti, jež přivádí v hluboký zmatek, vrhá v hrůzu a poutá, jemuž se bráníme a jež posléze uctíváme.

Ježto tak nesmírně dovedeš triumfovati — jaké musel jsi mnohdy utrpěti porážky! Ano,

jak musil jsi trpěti, ty a tvůj malř, jenž by tak silný jako ty. Velká umělecká díla — tvůj život nebo tvůj obraz — mají takové svítivé výše jedině proto, poněvadž mají i strašlivé hlubiny. Ach, ty Turkobijce, nepřetvařuj se — slyším tvůj divý výkřik, když zasáhla tě rána. Vidím tě krváceti, když přítel tě zradil. Pokouším se tušiti opojení bolestí, jež jsi vždy pocítil, kdykoli žena zaryla své špičaté prsty do tvého srdce!“

Mario Malvolto založil ruce. Přistoupil blíže k obrazu, upíraje oči na obličej náčelníkův. Šeptal:

„Hleď, po takovém opojení prahnu nyní já! Jsem na to příliš křehký a střízlivý; proto vymyslím si lidi, jež jsou jinými. Proto stojíš zde jako mé svědomí, jako mé nutkání k dosažení velikosti. Měl bys mi znechutiti umírněnou radost a šetrné utrpení, jimiž se spokojujeme my nedostateční a pozdě zrození. Naše umění oplodňuje se mdlebarvým rokokovým utrpením, líčeným a bez velikosti. Bezvýznamné schopnosti neurastheniků rozšiřují se po stařeckém občanském životě, zatím co denně strávujeme za několik měděných mincí bolu a za nikláček spokojenosti. Umělec hloubá zevrubně ve své obmezené duši, stále jen ve své vlastní, a přivádí na světlo rmuty, jimiž ještě se honí. S nepřátelskou ironií mžourá přes vše, co je silné a žije v plných barvách.“

Tak ale chci žít. Chci marnotratniti, v krátkých svých letech chci stvořiti si uměním svým druhý, mocnější život. Nechci věděti ničeho o sobě, slabochovi; jeho učení bude působit na mne stále ještě dosti. Chci dožít se cizích krás, cizích bolestí. Opravdu cizích. Obětovaných žen; vznešených, až tuze žádostivých; mistrů, již vyběřejí plnou bolest na kusu mramoru. Již vytesávají pekelné bytosti z balvanů a jichž bolest jest onou vichřicí, jež žene duše purpurovou temnotou . . . K těm chci se vystěhovati, v nitra těch, kteří dosud neposlouchají rozmarů svých nervů; jichž osud není posud zajatcem jich chudobné krve. Nikoli, tam v širém, volném světě očekává je boj, a oni smějí vrhnouti se tam útokem!

Vniknu v jich život jako ve svět obklopený trním, bujný a prudký, tam, kde vládne moc a opojné odevzdání; kde využívá se neznámých zániků a nevnímátných nádher; kde se zplna žije a najednou zmírá.

A ona žena, již milovati mohl bys ty, Pippo Spano, je cenou veškeré mé touhy. Ta vystoupí jako poslední mi vstříc ze světa mnou vykouzleného. Není-liž pravda . . .“

A Mario Malvolto zapomněl se, mluvil hlasitěji.

„Není-liž pravda, že vystoupí mi vstříc? Věříš v to, Pippo Spano? Vystoupí . . .“

Zmlkl: zde stála.

Stála na prahu malého bílého salonu, jež několik paprsků luny vyprostilo ze stínu. Sama byla bílá a zalita měsícem. Její bledý obličej s krátkým nosíkem a silnými rty vroubily těžké černé pletence. S její malé, štíhlé postavy, s ramen a šíje uvolňovaly se vyšívané stříbrné květy při každém z jejích výdechů; žily s jejím dechem. Pozvedla rámě k zácloně na dveřích — a rukáv ze samých květinových kalíšků se rozpadl v bezpočet bledých lístků. Její paže tkvěla uprostřed jako stonek květiny, stkvící se v měsíční záři.

Mario Malvolto ustoupil zpět. Uchopil se za čelo. Klam smyslů? Pil mnoho a ještě více blouznil. Než srdce jeho bilo klidně a mocně, vy-cifoval v sobě ducha jasnějšího a volnějšho než jindy. Což toto zde ještě nezmizí? . . . Učinil dva rychlé kroky k tomu. Leč ono zůstalo zde, dokonce promluvílo.

Mladá dívka pravila tiše a prostě:

„Mario Malvolto, miluji tě. Přišla jsem sem proto, bychom se milovali.“

II.

D I V.

Tu poznal Gemmu Cantoggiovu.

„Vy zde? Ale slůvko, konteso, bylo by stačilo,“ zajíkal se. „Byl bych k vám spěchal.“

„Nyní jsem již zde,“ odvětila.

„Ale kompromitujete se!“

„Nikoli, nikoli. Máme vilu zde zcela poblízku. Myslí se, že tam přenocuji. Opouštím často za noci náš dům ve městě, mám takové rozmary. Moje společnice jela se mnou, je zasvěcena do všeho.“

Patřil na ni v pochybách. To je tedy ona, Cantogiová, jež měla se provdati za Lantiho, světáka na odchodu; jedna z oněch velmi krásných žen, jež jsou na čas předmětem tužeb veškerých mužů a nenávisti všech žen; pro něž jinoch zmírá vlastní rukou; z oněch, jež po dvacet let křepčí na špici mody, a když přešly, nesčetným přísliby štěstí, několika milovnickým slib dodržely, a zanechaly v paměti několika starých zbytek omamující vůně. Čím byly samy? Čeho zažily? Věděl to: svůj účín, muka muže a potlesk davu.

Přišla tato zde jako kolegyně, jako kome-diantka k umělci? Chtěla vzítí radu o tom, jak sahá se po úspěších zcela vysokých? Neporoz-uměl nižádnému z jejích slov, nevěřil žádnému; zeptal se vzrušen:

„Ale co vás sem přivádí?“

„Láska k vám, Mario Malvolto,“ opětovala, a její hlas lehce se chvěl.

„Konteso, jste dítě. Milovala-li jste mne, proč neuložila jste některému ze svých přátel,

by mne vám představil? Byl bych se vrhl k vašim nohám.“

„Doma nebývali bychom volni. Bychom mohli se milovati, musili bychom uzavřítí sňatek.“

„Ach!“

Pociťoval zlé zadostiučinění.

„Kontesa Cantoggiová nebyla by mne chtěla za muže!“

A ona, anž by byla porozuměla:

„Byl byste se mně zaslíbil, Mario, aniž byste věděl, kdo jsem. Byl byste ujišťoval, že mne milujete, a byl byste se snad přetvařoval. Kdybych to byla zpozorovala, bylo by po všem. Chci, abychom se milovali, aniž by kdo o tom věděl. Vy nemůžete se vylíčiti: jsem milován krásnou Cantoggiovou a celá Florencie ví o tom. Slyšíte? Toho nemůžete učiniti!“

Zahučel:

„Domníváš se, že jsem tak nízce pošetilým?“

„Nikoli, nedomnívám se toho. Odpusť! Jsem žárlniva již předem. Uzavřela bych tě zde!“

Pokročila živě k němu do jeho pokoje.

„A nesnesla bych, abychom vídali se před cizími a musili spolu hovořiti zdrželivě. Chtěla bych být před tebou vždy — — ach, miluji tě!“

Rozepíala, přehoupnuvši se přes zbytek ostýchavosti, spěšně své paže:

„Chtěla bych býti před tebou vždy nahá!“

Vění krve ozvalo se v něm; vztáhl po ní ruce.

„Ó, kéž bych mohl uvěřiti tomu, že vskutku spočíváš zde v mých rukou!“

Ústa přitisknuta na její vlas, zasténal. Ona vzácná žena, jež nerozváznou vášní chtěla jej obohatiti, byla zde, byl zde onen div. Jedna z oněch mladých dívek, jasnýma očima vyhlížejších ze svého světa, do něhož nevedlo žádné cesty, byla zde, byl zde div.

„Kdybych mohl tomu uvěřiti!“

„Cítíš mne přece,“ pravila zachvívajíc se.
„A že tě miluji, musíš také vycifovati!“

„Vycituji,“ odvětil, pocifuje soustrast více sám s sebou než s ní.

„A chceš mne milovati?“

„Chci. Zda chci!“ zvolal bolestně.

Otázala se, obličej skryt na jeho hrdle:

„Zdála jsem se ti již někdy hezkou? Přál sis mne míti?“

„Vždy tebe!“

Věděl, že lže, a přes to je upřímný. Toužil po všech, přál si míti všecky. Avšak neměl-li všecky v této? Snad, snad.

„Také já,“ pravila ona a pohlédla naň vroucně. „Vždy tebe!“

„Pak vědělas, že dnešního večera stihla jsi otvorem v oponě oko, a čím oko?“

„Nikoli.“

„Nikoli? Nepozorovalas mne začasť v parketu?“

„Nepozorovala. Nevědělať jsem doposud, jak vyhlížíš. Když jsi vstoupil, váhala jsem. Mohl to být také někdo cizí, tvůj přítel.“

Oněměl.

„Bydlili jsme tak dlouho v San Gimignano,“ vysvětlovala. „Teprve od té doby, co otec je mrtev a bratr slouží ve florencijské garnisoně, bydlím zde.“

„Přicházíš tedy proto, že jsem slavný?“

„Slavný? Nevím o tom. Možno, že v mé přítomnosti pronášeny nějaké tlachy o tobě; nevěděla jsem však, že jsi míněn tím ty. Čtla jsem tvé knihy, ale aniž bych byla shlédla tvého jména.“

Mario Malvolto si pomyslíl: „Totof jest sláva.“

„V knihách těch byli lidé, jimž jsem rozuměla. Řekla jsem si: tak bych byla jednala já, tak bych byla cítila, kdybych — —“

„Kdybych . . .“

„Kdybych našla tohoto muže. Věděla jsem, že po boku svého snoubence nezažiji ničeho z toho.“

„Ach ano, jste zasnoubena.“

„Byla jsem. Prve než jsem k tobě přišla, jsem mu odepsala.“

„Nechápu toho všeho.“

„Je to tak prosté. Dnešního večera, v tvém kuse, viděla jsem tytéž lidi, jež znala jsem z tvých knih, žítí a zmíratí. Byli živější nežli

lidé, s nimiž obědvám a jezdím po korsu. Nesmáli se tolik, a mohla jsem jim věřit — poněvadž umírali!“

„Poněvadž umírali!“

„Doma podívala jsem se na jméno autora románů. Bylo tvé, a tu jela jsem sém.“

„Tu jelaš sem!“

Byl unešen. Jaká důvěřivá, odhodlaná vášeň! Chtěla jej užít, jeho se dotknouti! Leč vzpanoval se: ona žádala od něho víc! Musil pojednou potlačovati obavy.

„Domníváš se snad, že jsem takovým jako mé bytosti? Vytvořil jsem je takové snad právě proto, že takovým nejsem.“

„Ale vytvořil's je. Musil's je nositi v srdci . . . Je to tak prosté, a dnešní noci pojednou mi bylo jasno. Nežijí-li lidé, jež bychom mohli milovati, v světě našem — nežijí-li nikde — hledáme je přece v srdci toho, jenž je vybájl! Proč nečiní toho ženy? Bývalo by pošetilé, kdybych k tobě byla nepřišla.“

„Nejsem tak silen . . .“

Zdalo se mu, jakoby zápačil s touto sedrnáctiletou, jakoby šlo o jeho sebezachování.

„Váš snoubenec, konteso, je rekem vůči mně. Má více umělé sly než skutečné, vím to, více šermířského napětí a sprchové živosti než svalů a čivů. Avšak aspoň jeho zevnějšek prozrazuje podnikavého kavalíra. Můžete přece jen očekávati od něho mnoho.“

„Vím tak cosi, co bych mohla očekávat,“ odporovala a pokičila rameny. Usadila se u stolu, v jeho pracovní židli. Pohrávala si s psacím náčiním, hodila sešit s poznámkami na podlahu a opřela hlavu o ruku.

„Když navštívil mne v San Gimignano, když byla jsem s ním v zahradě a stáli jsme na drobné rozhledně, vysoko v břečtanu a pod námi modrá země — vš, jaký činil na mne dojem? Tak cizí jako Angličan, který fotografuje tento kraj. Co vše jsem tam pocítila, co vše může se pocítiti v šestnácti letech na dně těchto břečtanových hnízd a na těchto dřevných, teplých zdech, v nichž sídlí ještěřice — domníváš se, že tušíš cos z toho? Byla bych se styděla vyzraditi mu slovo . . . Tobě — —“

„Mně?“ optal se Mario Malvolto a sáhl se špatným svědomím po dárku, jež držela.

„Tobě to povím!“

A vyskočila.

„Leč — ty víš to již. Také ty jsi tak cítil, zvěděla jsem to od tebe sama.“

Odporoval.

„Provádíme podezřelou živnost, my básníci. Naplňujeme vás radostmi, ale proto přece tyto nejsou našimi . . .“

„Chceš hrát si na skromného. Jsi koketní.“

A poněvadž učinil pohyb:

„Či nevěříš mi?“

Vztáhli současně k sobě paže.]

„Tobé nevěřiti!“

Bylo to nemožností. Její dech, její pohled, linie jejího těla prozrazovaly samy pravdu. Linie tohoto útlého těla, této duše z masa, zaplavily jej, pějíce vášní. Chvěl se pod nimi, přál si živě, by ovinuly jeho srdce, rozdrtily je se vším, co bylo v něm umělého, by je znásilnily pro vždy a podrobily. Necítiti ničeho více než ona! Jaký to cíl — a jaká malomoc ho dosíhnouti!

„Poslyš,“ prosil, ochraptěv trýzní, „klameš se o mne, Gemmo! Nejsem tak poctivým jako ty. Nemohu jím býti!“

„Řek! bys to, kdybys takovým nebyl?“

„Snažím se v tomto okamžiku býti takovým. Ale ty nesmíš mne tak těžce pokoušeti. Věř, tvůj snoubenec může býti chladným — ale přes to má více dobrého citu než já. Je ti přece stále jen bližší. Můžeš přece jen od něho více doufati.“

„Vím, čeho mohu od něho doufati.“

„Nedovede shlížeti zpět v tvé dětské sny. Raduj se, že toho nedovede. Bude tě za to tím důvěřivěji šilovati, takovou, jakou jsi nyní, nemá-li nadání tobě nalhávati, čeho už není nebo čeho nikdy nebylo.“

Odešla opět od něho. Posadila se na otoman, založila ruce nad podhlavníkem a opřela oň svá ňadra.

„Nejen proto mohu o něm usuzovati,“ pravila zdlouha, a zahleděla se rozšířenými zraky

do měsíčního světla. „Vím to také od jeho milenky.“

„Od Traffettiové?“ zeptal se spěšně.

„Šla jsem k ní. Divíš se tomu? Ona je velkou zpěvačkou a krásnou ženou. Domnívala jsem se, že nemá nijaké příčiny, by zamlčela mi pravdu. A ona je jedinou, jež může mi pověděti pravdu . . . Nuže, on jest sláb — dokáže málo. Jak ti to mám naznačiti?“

Odskočil zpět. „Považuje mne za býka?“
Ona postřehla jeho pohyb.

„Nejsem přece děckem, dovedu usuzovati. Lanti užívá umělých dráždidel a sflivých prostředků, požaduje od svých metrés služeb, o nichž — o nichž mi Traffettiová musila teprve podávati vysvětlení.“

„Ach! Ach! Ona ti vysvětlovala?“

A myslil si: „Mladá dívka, jež dojde si k jiné ženě, by dala se od ní poučiti o schopnostech svého snoubence! Ne, toho bych si byl nikdy nevymyslíl, toho nevymyslí nikdo!“

Hleděla naň upřeným zrakem.

„A těch — těch ty nepotřebuješ.“

Užaslý přisvědčil:

„Nikoli.“

Ona se vzpružila.

„Hleď, ty podkládal's mi právě nízké choutky, vím to, nepopírej toho. Neznáš mne ještě . . . Že není silným mužem, to není nejhorší. Ale on

nemá lásky. Traffettiová jej miluje. Plakala, když se mi vyznala.“

„Ale on bil se pro ni nedávno,“ řekl Malvolto, aniž by byl předem uvážil o tom, co vyslovil.

„Nepřála bych si, aby se kdos pro mne takto bil. Po celou dobu ovládal chladně a klidně své místo, svého zuřícího protivníka udržoval na vzdálenost — oko stále na špici kordu druhého — až jej konečně mohl zasáhnouti. Ten, kdo mstí se za uraženou milenku, šermuje jinak! On nemiluje, pravím ti.“

„Tedy nikoli,“ pomyslně si Malvolto a vzdal se pomyšlení zachrániti tohoto ženicha. Přihlížel k tomu, jak mladá dívka pohrávala si prsty na svém živůtku. Několik ozdob svezlo se na koberec. Mezi krájkami probleskovalo poněkud modře žilkované maso. Počínala si jako dítě, jež po dlouhém putování vrátilo se domů, znaveno a šťastno.

„Nepocítím nikdy jeho duše. Tvou cítila jsem často. A přináším ti svou.“

Povstala.

„A své tělo.“

Rozběhl se k ní, vrhl se na kolena a polibky pokrýval její šat a ruce. Byl pojednou všecek prohrát teplem této duše, jež po měsíce, myslíc na duši jeho, vyprostovala se z vězení, z osidel cizích; jež tapala, bloudila, a měsíční září oblitými lesy hlubokých vášnivých tuch našla cestu k němu! Byla zde, vystoupila z bílého po-

koje v paprsku lunny. Zde stála, stvořena pro něho, nemyslitelna bez něho. Spočívala tu na jeho prsou, by jej spasila, uvedla ve svatyni života, vdula v něj dlouhého dechu, by naučila jej pocítum všeho zapomínajícím a silným vzezřením!

„Miluji tě, Gemmo!“

Usmívala se jen, ruce na jeho vlasu.

„Ale vždyť já věřím!“ volal sám k sobě. „Div se udál pro mne, jsem dosti silen, abyčh tomu uvěřil a dal se jím spasiti!“

Vyskočil a ovinul ruce kolem ní . . . Pojednou obešel jej chlad. „Nyní věřš, komediante. A zítřejšho jitra bude tvou starostí, co asi počti umělecky s touto minutou důvěřivosti.“

„Ale miluji ji,“ ujišťoval svého odpůrce. „A ona mne. Což nejsem člověkem?“

„Nikoli, nejsi jím. Hraješ si naň pouze. Potlač tentokráte svůj efekt, jedině tentokráte, ze soucitu s děckem. Uvaž — —“

„Ó, vím, vždyť mám strach. Toto není dobrodružství, jež se přijímá a jehož se zbavujeme, jakmile jsme se ho nabažili. Není to dům se dvěma vchody. Je to skalnatý údol, přes jehož jedinou bránu vrhají se vody, jakmile octli jsme se v něm.“

Vzpíraje se odtáhl ruce od mladé dívky. Jeho pohled, bolestí zmatený a štvaný po stěnách, stihl pojednou oko železného rytíře. Pippo Spano se nyní usmíval. Jeho příšerný úsměv,

jehož nebylo lze nikdy prokázati, pravil mu nyní jasnými slovy:

„Jest to silou, k níž jsem tě, tvé svědomí, měl vždy přinucovati? Přijde žena, zbožňuje tě. Tvá krev strhuje tě k ní. A pro pomyslení na chorobné vyháníš tento horký život? Učiň tak — ale nepokoušej se pak už nikdy přenést se ze světa slabých v život můj, v němž se miluje, loupí a — musí-li tak být — i za to zmrát!“

Mario Malvolto odtrhl Gemmu od podlahy. Veškeru krev v obličejí, podoben bojovnsku, jemuz ukořistěná žena bílými svými pažemi hrdlo obemyká, odnášel ji do své ložnice.

III.

V Í R A.

Mario Malvolto stál samojediný na své terase a přiblížil, jak rozbřeskuje den. Gemma byla pryč, a on naslouchal posledním záchvěvům štěstí, jež v něm vznítla. Brzy by však štěstí doznělo. Kdyby dnešního večera přišla opět jako zcela táž, s touže září vášně — jak by jej shledala? Nevěděl toho sám. Dvacet hodin mohlo jej odnésti kdo ví kam. Podjal by se námahy návratu k ní. Snad by se zdařila.

„Nikoli, nikoli. Rozloučíme se ihned. Nechci ji už spatřiti. V tom tkví jednání silné, neboť

ještě jsem jí žádostiv a budu po ní často ještě toužiti . . . Chci jí psáti. Trpí as velice. Byla to asi rychlá bolest, jako rychlé bylo štěstí. Nezemřeli-li jsme na ně, minulo nás. Kdybych chtěl být nyní soucitným a snažil se ji klamati — stálo by to dlouhých, dlouhých úzkostí, chvějících se oživování toho, co přece jen musí zemřítí.“

Sestoupil do zahrady a přecházeje po pěšinách, v jichž koubí častěji se musil shýbat, psal v myšlenkách:

„Má zbožňovaná Gemmo!

Dnes mám ještě právo takto Tě jmenovati. Kdybys dnešního večera přišla opět, bylo by to snad již prvou lží — prvou lží z oněch všech, jimiž bych živil naši lásku. Nepřeji si toho, k tomu byli jsme právě ještě příliš silni a příliš šťastni. Chci opravdové Tvé cítění spláceti pravdou, již mohu skytnouti. Poslyš, má Gemmo.

Miluješ mne na vždy, není-liž pravda? Jsi přesvědčena, že miluješ mne na vždy. A měla bys za nicotné takové cítění, které předvídá svou smrt. A cítění mé, Gemmo, tak činí. Ó, po letech ještě budu po Tobě tak mocně toužiti jako v tomto okamžiku! Avšak přišla-li bys po dvou hodinách, snad přišla jsi již pozdě. Snad, milovaná, již dnešní noci, uprostřed pevných, pevných objetí byl jsem Ti nevěren. Kdož ví, zda nepřemýšlel jsem o slově, jež vy-

stihlo by tato objetí? Umění je, Gemmo, Tvou soupeřkou, a nesmíš ji podceňovati.

Mnohdy, až s rozpiatými pažemi vstoupíš do mého pokoje, bude mne svíratí na svých tvrdých nadrech.“

Mario Malvolto hleděl, jak hrozen glyciníí provlekl se jeho holou rukou, a uvažoval: „Tvrdá ňadra? Což má umění tvrdá ňadra?“ Nezabýval se však déle touto otázkou.

„Nerozumíš mi, předvídám to. Míníš, že mohu zanechati zaměstnání, jakmile vstoupí žena. Lanti, kdyby ses provdala zaň, odeslal by pryč svého koně ihned, jakmile by sis toho přála. Bursián odbyl by své zákazníky. Peníze jsou vášní, jež zřídka kdy se zarazí před ženou. S uměním, Gemmo, je jinak. Jen ono, válka a moc jsou protipřírodní prostopášnosti, jež požadují člověka celého. Avšak umění je z oněch tří nejzhooubnější, ono obsahuje obě ostatní. Ono samo vystřebá svou oběť tak, že zůstává na vždy neschopnou pravého cítění, poctivého odevzdání. Uvaž, že svět je mi jedině hmotou, z níž tvořím věty. Vše, co vidíš a užíváš — Tvé zdi v San Gimignano, po nichž Tvé dětské sny míhají se jako ještěřice — mně nesešlo by na jich požitku, nýbrž jedině na frázi, jež jej zobrazuje. Každý zlatý večer, každý plačící přítel, veškery mé city a ještě bolest nad tím, že jsou zkaženy — toť látka ke slovům. Ty sama byla bys jí. Gemmo, toť nesnesitelné.

Nebudu seděti u své ženy, ji pozorovati a pocítovati z toho štěstí. Budu přemýšleti o tom, jak bych označil tento profil, jakým neznámým způsobem musím naň patřiti, by vznikly ve mně překvapující obraz a znamenité slovo. Ucítím-li Tvé podivuhodné maso — užívám slova tuze potřebného: podivuhodné — ve svých rukou, budu se píditi po umělečtějším, po takovém, v němž zcela jato by bylo maso Tvé a jedině Tvé.

Ó, budu velice pilným u Tebe, uzříš mne začasť v horečnatém stavu přivoděném rozcítěním a touhou po Tobě. Nevěř, že je to láska! Je mi nutností všálití se v pocity, bych mohl je znázorniti. Musím vniknouti v lidi, v krásné, silné bytosti, jakou jednou jsi Ty, chvěti se s nimi a hýřiti, býti s nimi proklet a s nimi i zmírati. Ze sebe sama člověka znáti nemohu, neboť nejsem člověkem; jsem komediantem.

Pomysli na veškery ženy, s nimiž setkáváš se ve společnosti a jež se na Tě usmívají; pomysli na každou jednotlivou a věz: oklamal jsem Tě již s ní a učiním tak opět — ve své duši. A přece nemělo by být v ní místa než pro Tebe! Avšak ještě něco horšího: podvedu Tě Tebou samou, nepravou Gemmou.

Mé bytosti, jež miluješ, pro něž přišlas ke mně a vrhla se do mého náručí, ony všechny, Gemmo, byly kdysi skutečnými lidmi. Obelhal jsem je pro dosažení svých účínů. A tak obelhu

i Tebe. Činím tak již nyní. Tento dopis jest již prvním kusem umění, jež z Tebe činím.“

Mario Malvolto měl slzy v očích. Trpěl opravdu; leč bylo proň výhodou trpěti. „Můj dopis bude dobrý,“ pravil k sobě.

„Tobě, Gemmo, ženo, nadešly by nutně doby, kdy byla bys vrtkavá, nemocná a smutná; hledala bys pomoci u svého miláčka. Poskytl bych Ti jí, nepochybuji o tom. Ze sobectví, bych se při tom učil. Tvé utrpení a můj soucit, obé mohlo by mi přijít vhod... Ano, kdybys zemřela — má krásná Gemmo, zoufal bych si, zcela jistě. Leč prve než bys dodýchala, byly by z mého zoufalství a Tvé smrti dvě úlohy.

Nechovej proto proti mně nenávisť! Žiji v trudné osamocenosti za osvětlenou rampou, jež odlučuje mne od každého nepromyšleného, nezužitkovaného pocitu.

Jak velice bych si přál, by bylo jinak — a aby onen tepot srdce, jenž vzniká ve mne při šumu Tvé vřelé krve, nenáležel téměř vzrušením, jež stoupají z kalamáře.

Ó, kéž bych se Ti mohl obětovati najednou a cele! Odmysliti vše, čeho jsem získal a čím jsem se stal dlouhým uměním; složiti vše k Tvým nohám! Aby slyšení bylo o mne jedině ještě to, že zmizel jsem z lásky k ženě. A zemi, pokud pokryta je mojí slávou, rozprostřel bych před Tvé drobné kročeje jako jediný háj vavřínový!

Veškerá má touha odnáší se k silným, již by toho dovedli, ke kondottierům života, již v jediné hodině pohlcují celý svůj život a šťastně zmírají. Na místě smutného rozejití měli jsme, ó Gemmo, ráno společně zemřítí!“

Mario Malvolto se přerušil.

„A proč nikoli dnešního večera!“ zvolal v pro-
hřátý stín mezi dvěma růžovými keři. „Proč ne
pozítří nebo každého jiného dne, v němž jsme
byli šťastni!“

Uvaž, příteli, že dopouštíš se tu obyčejné
plebejské nízkosti! Chceš zbýti se v brzku dívky,
jíž jsi užil. Odhaluješ jí tajné ubohosti, jež do-
týkají se jediné tebe. Nemáš k tomu práva. Po-
něvadž jsi ji jednou přijal jako silný, ježto od-
vlékl jsi ji jako kus kořisti do své ložnice —
konej svou povinnost a zůstaň silným! Přišla
k tobě jako k jednomu z umělců dřívějšího, již
současně uspokojili zcela dvě ženy: jednu na
plátně svého podstavce a druhou na svém
lůžku. Strachuješ se, že jedna či druhá mohla by
ublížiti tvému zdraví. Nuže, zemři pro ni! Div
stal se pro tebe. Vystoupil tento div, jménem
žena, z bujnějšího a prudčího světa, ze světa
tebou vykouzleného, a vkročil do tvého pokoje.
Pozdravils jej; nyní mu věř. Věř nyní, že tě
spasí! A jsi-li slab věřiti v něj, pak zemři proň,
aniž bys prozradil svou pochybovačnost,
zemři jako mučedník, který dá se přibíjeti na
kříž bez pravého přesvědčení, ale mlčky!“

Mario Malvolto se rozhodl. Roztrhal v myšlenkách dopis v hlavě napsaný. Potom odebral se do domu a postavil se se založenýma rukama před obraz rytířův. Nikoli, Pippo Spano se neusmíval. Či přece? Ale úsměv jeho nebyl nikdy tak neprokázatelný.

Gemma ukázala se svému milenci večer, přístího opět a každého večera.

Premýšlel o tom, že víru lze získati. Bylo nutno napodobiti její vzezření, žítí dle jejích obřadů zachovávatí její diétetické předpisy; na konec přišla.

Šlo o to přemoci umění, jež na obličej lásky vtisklo masku, setřásti je na okraji postele; vlastního ducha zkrotiti jako oře, jeho tvůrčí dychtivost shladiti se světa a zaklíti ji v ženu s tou jedinou ctižádostí stvořiti v sobě dokonalou lásku.

„Přiležitostná vybočení,“ řekl si, „jsou příznivým pracovním podmínkám umělcovým méně nebezpečny než pozvolné zaplavování organismu malými dávkami alkoholu. Budu od nyníjška každodenně pítí víno.“

„Budou v pracovní době konati návštěvy a sice u nejchudších duchem.“

„To bylo chybou,“ doznal si několik dní poté. „Neboť to, co se tam mluví, ponechává mi času vynajítí novelu mezi dvěma větami.“

Leč z domů vznešenějších vracel se stejně nespokojen.

„Ty dva týdny zahálky šeredně mne probudily. Vše, co člověk zažije ve společnosti jako umělec: znepokojení svědomí krásným pohledem, roztrpčení pro necitelnost a pokoreň pro úspěch duchaplné prostřednosti; hymnus při každém přívětivém ženském pohledu a hluboký zármutek nad tím, že se nelíbíme, ač snahou náš přece je se líbiti — všecko to prožívám mocně. Vše to, co dráždí v nás umělcích pudy působivé: naši pomstyžiznivost, zkrotiti vůli svou přírodu, vnutiti se světu, naše bažení po okázalosti a touhu po sebevelebení — vše, co tyto pudy dráždí k prostopášnosti, jež zove se umění, pozoruji ihned a odpovídám na to.

„Zůstaneme doma.“

Pokusil se čísti knihu k vůli tomu, co v ní bylo. Až posud je otevíral jedině proto, by vytvořil z nich něco vlastního. Při tomto novém počínání zmocnila se ho chmurná nuda. Po té vydal se na procházku.

Stanovil jako zákon, že oparovitá čára vrchů na obzoru nemá nijakého jména; a stříbrným očím, jež rozevíralo olivové pole, když slunce se přes ně sunulo, že neodpovídají žádná slova. Nejčastěji ukládal se uprostřed krajiny pod strom a zavíral víčka jako nemocný, jemuž volný dech přírody dodati má zmužilosti a jehož nesmí polekati její světlo a její nelad.

„Příroda mne uzdraví. Jsem nemocný, posedlý uměním.“

Když jednou se odvážil na ni se podívat, zdála se mu mírnou a novou. Dobrý svět splácel se mu neposkvrněný, jako pozdravujícímu se. Nikdy nesetkal se s přírodou tak tiše a bez žádosti jako dnes; nikdy od té doby, kdy jako chlapce pojala jej úzkost, zápasiti s ní, skloniti ji podě jeho slov. Nyní konečně úzkost tato jej opouštěla, denně o něco více. Země nechtěla býti více opanována; vlídně kynula mu ona dálava, jako přítele tiskl jej na svou hrud' onen travnatý pahorek.

Kdysi uprostřed června stál v smrčíně nad Settignanem, na hnědé cestě z kamení a jehličí a hleděl v údolí, na něž rychlá oblaka vrhala své světlo. Nyní zableskla se řeka na pokraji černých rolí. Teď narazil na strmou stěnu lesa prudký, zelený plamen. Nyní probleskl ze stínů cypřiší bíle planoucí dům. Mario Malvolto těšil se ze štěstí, že směl na vše patřiti, aniž by to musil též líčiti.

Pojednou změnilo se světlo, jež proskakovalo po odlehlých lučinách a stihlo stádo, skálu a člověka — pojednou změnilo se toto světlo v postavu. Blížila se. Byla bílá a lehká. Odhopkovala v suché větroví, na úpatí lesíku, z něhož Malvolto shlížel v dolinu. Rozbušilo se mu srdce; věděl, kdo to byl. Nyní žila v hájích, místo slov, která tak dlouho zde byla domovem! V potoce pohrávaly její údy. Blýskavě odnášel onen ptačí let touhu po ní v milovanou dálí.

„Země je jí naplněna! S ničím nesetkává se již můj duch, v čem nebyl by její dech. A neodívám ji v nádheru slov, nikoli, v polibky. Žádné umění nestvoří ji ve mně, jedině láska. Miluji ji, miluji ji!“

Rozběhl se domů; domníval se, že ji tam musí nalézt.

„Jsem blázen, vždyť nedávno teprve odešla.“

Přes to zavěsil se ostražitě na zahradní zeď, by ji očekával. A ona byla zde. Vyskočila bílá a lehká z křoví, zasažena poletujícím světlem, tak, jak ji byl shlédl ještě tam nahoře na vzdálených polních mezích. Hnala se za ptáčetem, jež vzneslo se na větev za studní. Vyskočila, vzhůru, kroužila s klouzavými kročeji, aniž by se zarazila a popatřila na své nohy, po úzkém okraji hluboké studně. Její vlající rukávy rozehvívaly větvoví. A světlo z mraků zdálo se pobíhati s ní. Ona sama byla cize opeřeným stvořením, plným divoké mrštnosti, a tato hluboká zahrada lákala ji ve všechny své skryty, již vztáhla ruku po malém čížkovi . . .

Leč Mario Malvolto shlédl ji v nebezpečí a polekal se; zaslechla jeho zvolání. Ohlédla se zastíhujíc si rukou oči. Ztlumeně jásavý výkřik, výkřik vzlétnuvšího ptáka, a seskočila se studny. Třepotala se vzhůru po zdi, chňapala po jeho ruce, její nohy vyhledávaly štěrbiny mezi kameny, a tak dospěla nahoru až k jeho polibkům.

Jejich těla, hrudí k sobě přitisknutá, vinula se na okraji široké, teplé zdi v polokruhu kolem sebe jako dvě ještěrky. Jich milkování byla hravá a prudká. Gemma kousala mlčky a divoce svého miláčka do krku, a při tom zraky její, zkalené a zanícené vášní, stáčely se zpět do zahrady. Tam toužila, tam se spustila a táhla jej dolů, ve svou násilnickou říši, mezi keře plné červených květů, jež všecky krvácely a pokyvovaly hlavinkami při pádu milenců v sebe spletených.

Mario Malvoltovi zdálo se, že po prvé objal ženu. Po prvé byl, a s ním i svět, všecek stráven ženou, ponořen zcela v silnou ženskou duši. A z těchto vteřin života bez závor vracel se jako z let plných sly a mrhání s hořkostí zpět.

Nechťsi — jen když miloval. Gemma učinila z něho, komedianta, člověka. Svými bezhlesně sklouzavými kročeji zavedla jej tak daleko v přírodu, že procítil tuchy! Jemu, který života používal vždy jen jako záminky, se vším, co rozechvívá bolem či radostí, který činil vždy jen pokusy, v nic nevěřil a na ničem nepřilnul; on, který zcela pohroužen v práci a bez předtuchy seděl ve vedlejším pokoji, zatím co jeho matka dokonala — Gemma opověděla se mu z dále!

Byl sotva si vědom toho, jak jí děkoval, jakými slovy velebil se šťastným. Neuvažoval

o žádném a nepodržel žádného; jedině ono jméno, jež pro ni pojednou věděl: Santa Venere.

Přišla proto, ježto přinášela s sebou velikou radost. Její bratr obdržel rozkaz, aby odvedl své lidi do letního tábora. Ve třech dnech vydá se na pochod a snad po celé měsíce budou moci být pospolu. Gemma odstěhovala se do blízké své vily, a jakýmkoliv návštěvám čelila zprávou, že je nedokrevná a že tráví čas stále na dalekých procházkách. Jaké nové blaženosti otevíraly se jim nyní! Mnohými pohádkovitě bohatými dny prohlíželi pojednou jako dlouhým, zeleným loubím skropeným slunečním zlatem; a až hluboko v černě mramorové galerie jich příštích nocí šinuly se jich slastné pocity!

Když odešla, připadal si pojednou prázdný, zdálo se mu, že vrátil se opět v jiný život, trpký a bezradostný.

Bloudil, nevěda, čeho hledá, svými pokoji. Tamo povalovala se její rukavička, onde rozškubané květiny. V koutě pokoje leželo obrázkové dílo s rozedranými listy. Jedna z Florentanek měla kolem krku obrovský dámský nákrčník nejnovějšího vkusu. Malvolto nasadil si na hlavu klobouk, jako v kavárně, jako v kterémsi místnosti, kde náhodně dáme uběhnouti hodině. Nebyl zde již domovem, náležel k ní, k oné cizí bytosti, plné bezzákonné mrštnosti, jež sem přilétala, objímala a se třepotala. Spojila se s Pippo Spanem, by zavedla tento válečný

stav mezi jeho stěnami. Na látkové tapetě jahodové barvy Pippo Spano vztyčil se teď opět jednou jakoby odhodlán ke skoku. Mario Malvolto necítil se být způsobilým k této ustavičné bojovné pohotovosti. Vyslal trudný pohled v zpusťšenou ložnici, v toaletní pokoj, kde crčela voda. A onen malý, bílý salon, kdež za oné měsíční noci po prvé jej zastihla, byl nedotčen. Nevkročila v něj nikdy, byl jí příliš křehký a mírný. Tina, jeho velká tragédka, zde sedávala, když začasté celým duchem jako přítel bloudila s ním v hlubinách uměleckého cítění. „Ach, ta ponechala mi času k práci. Co pravím, milovali jsme se proto, bychom pracovali. Bylo tu vskutku přčiny k steskům?“

Povzdechнув, zastrčil klíček v zásuvku psacího stolu, jenž skrýval načatý jeho rukopis. Bylo to jediné místo v pokoji, kde Gemmina malá, dovádívá ruka posud ničeho nezpřevracela.

„Ach, Bože, jak dlouho tomu, co jsem psal! Nevím již, jak jsem toto zde provedl. Ni jedinou stránku z toho bych již nesvedl, pozbyl jsem veškerého nadání!“

Uchopil se rukama za hlavu.

„Až se rozejdeme, ona dívka a já — a jednou rozejítí se přece musíme — kolik měsíců hygieny a přísne nudy budu potřebovati k tomu, bych vše opět napravil.“

„Zdaž tuší ona, že již nyní stojí mne polovinu románu? Je drahá; ale nevěří se tomu, jak ženy samy vysoko se cení; co všecko přijímají, aniž by se tomu podivovaly. To je známo; jen že nadcházejí okamžiky, kdy to znova objevujeme.

Ach co. Jisté množství duševní stravy přece jen vytěžím z této historie. Snad je mi toho potřebí, bych opět jednou prožil něco silného; máme jinak jen ještě umění, jež samo se oplodňuje. Čím prospěla mi tato dívka, zvím později. Později . . .“

A odsunuv veškerý myšlenky, pohnul rukou.

„Jsem příliš zemdlen. Čím je v podstatě víra, kterou mi přináší; víra v ni, v div? Zemdlenost, nic více. Vyžaduje mne přes příliš, než abych mohl ještě pracovati.

Ona o tom neví. Jsem si toho jist, že o tom neví. Je velice cudná. Při svých silných červených rtech, jichž polibky ssají; při své chůzi, která okouzluje; při svých pohledech, jež pouštají, při svých očích, jež zmoženy vášní začasťe přivírá — při všem tom je velice cudná. Její oči jsou naplněny sladkou zvířecí čistotou žádostivé ženy. Poněvadž duše její touží stále po mne, kterak by nemělo toužiti i tělo? Je posud z jednoho kusu. Nezná blaženosti bez lehtání. Domnívá se, že k rozkoši duše třeba opojiti tělo. Má pravdu?“

Hodil rukopis opět do zásuvky, a zapomněv

po prvé vytáhnouti klíč, vyšel na terasu. Od-
dychoval z hluboka. Toužil opět po ní.

Nazítří přišel místo ní dopis. Stěhuje se, a
také bratr příliš ji zaměstnává, prve než od-
cestuje. Ještě tři dny!

Mario Malvolto proseděl tyto tři dny ve svém
pokoji v úplné nečinnosti, připraven stále ke
skoku. Snad chtěla jej překvapiti? Každého
okamžiku mohlo za ním zapraskati větvoví,
jež musila ohýbati, chtěla-li se proplížiti tajnou
brankou. Avšak přišla až v určenou hodinu,
a zchytrale se usmívala.

„Jak tě as očekávání musilo rozčilovati! . . .
A mne!“ pravila upřímně a zachvívajíc se padla
mu kolem krku.

V odmlčce napadla ji zvláštní myšlenka.

„Rci, pracuješ vlastně něco?“

Vytáčel se.

„Nikoli, chci to věděti. Kdykoli jsem přišla,
vždycky jsi jen čekal. Začasté pobíhals po
kraji. Vypadáš znamenitě, lépe než s počátku.
Ale nikdy jsem tě dosud nespátřila u psacího
stolu. Nedomníváš se snad, že chci tě od toho
zdržovati?“

Pochopil. Žádala si ho celého: i u psacího
stolu. „Obává se, že se skrývám, básním-li;
zadržuji jí druhý život. Kdyby věděla, jak ve-
lice se mýlí!“

Zpozorovala klíček v zásuvce, vrhla se v ni
a vyňala rukopis.

„Tu tě máme! Tohoto tedy mi neukážeš? Něco tak pěkného!“

Bylo to po prvé, kdy zřel ji dotknouti se předmětu šetrně. Položila listy srovnány na stůl.

„Zde si sedni!“

„Mám psáti? Gemmo, co myslíš? Tři dlouhé dny toužil jsem po tobě!“

„Nechci tebe — nebudeš-li psáti!“

Poslechl. S nejasnou hlavou obracel listy hotového díla, rozpomínal se namáhavě na poslední větu, kterou dříve již věděl. Napsal ji, a pak byl v koncích. Když vzhlédl, Gemma stála zde úplně obnažena, s pažemi zpola pozvednutými.

„Nyní piš,“ pravila tiše, s úctou.

Seděl vzpřímen, bled, a hryzl se ve rty. Gemma křepčila; cítil ji kolísati kolem sebe jako veliký velmi bílý květ, pohybovaný horkým průvanem.

„Chci, bys nabyl ze mne ducha,“ šeptala.

Zavadila oň. Veškerá krev vehnala se mu pojednou do hlavy. Ach ano, ducha! Probudilo se v něm náhle tušení ne slýchaných výtvorech, pravý prales ducha, zhoubcí kalichy, kypící mízou, řvoucí netvory a neproniknutelný. Viděl se bezmocným, nedovedl zkrotiti nižádného citu, nevystihl nijakého obrazu, nijakého slova.

„To vše dostaví se později. Později . . .“

Shlédl ji z předu, na prahu sluncem ozářené terasy. Měla růžové obrysy, a její tvary halil

prozlacený soumrak. Byla nádhernou muší; její vlas, nyní rozpuštěný, bil kolem ní jako řasy.

Byla ozdobnou nymfou, jež sotva znatelně, tak rychle dala se věc, pouze jako paprsek světla mňhala se podél stěny jahodové barvy, na okamžik plaše a divoce vzhlédla přes jeho rámě, a po níž v zápětí nezbylo ničeho, než tichá vůně jako pozůstatek pohádkovitého snu.

A pojednou zjevila se tam na okraji širokého jeho stolu, vlas vysoko spiatý nad odvráceným profilem, s ctnostně nachýlenou šljí, jednu ruku na nadrech, druhou před sraženými stehny — Venuše.

„Nebudeš-li psáti —“ řekla posléze.

Vrhal na papír páté přes deváté, co zrodilo se v jeho hlavě. Přiblížila se zvědava, usadila se na opěradlo jeho lenošky a přihlížela. Viděl hráti svaly jejích jemných nohou a psal stále. Co sešlo na tom? Otrásalo jím krkolomné zadostučinění. Cítil se na zlých vrcholech, nade vším, co zdálo se mu kdy vysokým. Umění? Strmé ústraní umění? Ano, k jehož výživě vyssával a ochuzoval svůj život, pro něž zřekl se člověčenství a stal se komediantem? Ach, nyní hrál komedii. Avšak jeho práce, práce u psacího stolu, umění samo stalo se komedií, a on hrál je jedině z lásky!

Tu Gemma objala jeho hlavu a nahnula jej zpět, zcela tak, jako by odnášela v domov děcko,

jež se bylo s dostatek proběhalo. Všecko to bylo jediné bojem mezi ženou a knihou. „Boje toho nebyla si vědoma . . . Jak miluji ji, poněvadž zvítězila!“

Skláněla se zvolna nad ním, k žárným, oblým a hluboce červeným políbkům. On byl pojednou zahalen v její maso jako ve vonný oblak. Bylo napojeno Iridou, svou domácí libovůní. A maje oči zavřeny, domníval se, že velké, modré lilie uzavřely se nad ním na vždy.

K jídlu musila Gemma domů. Odešla v toaletní pokoj. A Mario Malvolto cítil se ihned hluboce nešťasten, že na hodinu měl jí postrádati.

„Jsem nenasytným,“ řekl si jásavě. „Zdá se, že nepodlehnu jí nikdy. Naopak, svědčí mi, jsem silnější než kdykoli před tím. Jsem stále při chuti, jezdím bez námahy, šermuji s lehkostí. Nemyslím na nic — jsem šťasten.“

V tom tkví štěstí: býti tělem. To, co mne příjemnilo a odlidštilo, byla fantasie. Miloval jsem nejen ženu tělem, ale také ještě duší, oněmi sny, jež jsem si o ní vytvořil. Byla to vždy dvojitá práce, jež musila mne zničit. Nyní jsem zdrav. Gemma není snem, a také já jím již nejsem. Jsem tělem v rovnováze, a těším se z toho, že jím jsem. Miluji ji bez záluďných myšlení, bez touhy, prostou náruživostí a tak, jak přála si býti milována, když jedné noci veběhla v mou náruč! Nebásním už o ničem, zbyly mi jediné živoucí představy krásné

tělesnosti. Vidím ji v tomto okamžiku tak zřejmě, jako by ani nebyla vyšla. Můj mozek a veškerá moje krev jsou plny jejího těla, jejích růžových paží ovinutých kolem mého hrdla, jejích dlouhých, něžně vyklenutých stehen, jež se mi otevírají, jejích tančících milování. Její pohledy — jsem jimi všecek ověšen! Já, můj dům, má zahrada, tento pahorek: všude zanechala, byť byla i vzdálena, své pohledy, jež jsou jako utržené květy, na něž patřím, po nichž sahám a jejich vůni vdechuji!“

Vrátila se, oblečena. Loučili se tak žárně, že na konec opět polosvlečená ležela v jeho náručí.

„Neodejdu již!“ pravila a dupla nožkou.
„Budeme jísti společně.“

Odvedl ji na onu stranu domu, jež halila se v stín, v dlouhou logii, po jejíchž zdech mezi štíhlými, sotva pučícími stromy kráčel Orfeus, mladý a hubený, a nad živě modrým mořem Galathea kolébala jasné údy. Olivové pole jemně sunulo svá listnatá oblaka až pod oblouky síně.

Mario Malvolto odebral přede dveřmi sluhovi mísy a odnesl je dovnitř.

„Jsi příliš úzkostlivý,“ řekla Gemma.

„Nikoli, jsem žárlivý,“ doznával se. „Ni tento ubohý stařec nesmí shlédnouti proužek

tvého masa probleskujícího z krajků halčích tvá ňadra. Vše jest mé!“

Neodvětila ničeho a sevřevši jen zuby, strhla s těla vše, čím byla posud přioděna. Vrhla se ústy na její kolena.

„Což neřekla jsem ti již dříve,“ pravila s lehkým úsměvem, „že chci býti před tebou vždycky nahá?“

Vzpřímil se.

„Mohlo by se státi, že shlédl by nás s pole Pan, bůh pastevců. Jinak nikdo.“

„Doufejmež,“ odvětila ledabyle a s úsměvem.

„Sedlák nepracuje již v této parné hodině, a pole jeho je ohraženo. V naší zahradě není místočka, jež bylo by lze shlédnouti z některého sousedního domu. Přesvědčil jsem se o tom, vykonav za tím účelem kol do kola návštěvy . . . Co mne znepokojuje, jsou tvoji lidé. Jak vysvětlíš dlouhou svou nepřítomnost?“

„Já? Nikterak! Toť věci mé společnosti. Ta nechť vynajde místo, kde bych as mohla meškati. K čemu bych ji měla?“

A vášeň této ženy, jež neznala nijakých ohledů a pohrdala lstmi, udeřila jej ve tvář jako jižní bouře. Dech se v něm zatajil.

Pojídala krmě spěšně, když si je byla dříve silně okořenila. A při tom seděla mu na klíně. „Hlavním jídlem zůstanu já!“ pomyslil si.

A po chvílce, lehce znaven, řekl:

„Abych nezemřel hladem, budu musít domácích obědů zanechat.“

Usmála se, aniž by byla porozuměla.

Když ráno procitli, slunce právě vycházelo. Jeho prvé, jemné paprsky linuly se dovnitř otevřeným oknem a ve vysokých, modrozelečných záclonách třštily se v zlatý prach. Gemma vztáhla tam nataženou ruku, by jej polapila. Potom vyprostila se z pokryvek, vyšvihla se, při čemž lehké tkanivo její košile rozhoupalo se na hbitých jejích údech, na dolní pelest postele a tam zůstala státi, všecka oblita modrozelečným světlem. Bylo to světlo na dně pohádkovitých moří. Pokoj byl modrozelený na stěnách, podlaze i nábytku, a na posteli, truhlici, skříni a zrcadle prosté renaissance sienské, mezi nimiž široký prostor byl zpola prázdný, třpytily se nejistě a pohádkovitě pozlacené řezby.

Jen v koutě u okna, na jediném obraze kroužilo červené slunce.

„Co je to?“

A Gemma vztáhla ruce v šero protkané světelnými paprsky jako mořská bytost, jež z hlubiny táže se po divu nad vodou.

„Toho jsem nepozorovala nikdy.“

„Poněvadž ses nikdy nezdržela u mne až do východu slunce. Obraz tento zjevuje se jedině v této ranní hodině.“

„Zřím polokruhovitě sloupořadí, a jeho obě brány chrlí genie se strašidelnými křídly a ha-

dími ohony, malé draky, netvory, již nadýmají svá břicha, a ženy, velké ženy, s vlasem plným zralých, temných plodů, nebo s kadeřemi klešťovitě zahnutými — ženy s dlouhými, úzkými ňadry jako zvířecí výmě. Poskakují podivně, splétajíce hry z masa, nikoli, z lesknoucích se květů, v barevných oblacích svých rouch, otáčejí kotouče ze zeleného vzduchu, a sova poulí oči na ně . . . Chtěla bych tak snít,“ řekla Gemma. „A tamo, v hloubi okruhu sloupů stojí lůžko a na něm kdosi sní.“

„Tím jsem já, Gemmo, poněvadž jsem jediný, který pocítil nádheru tohoto obrazu. Originál visí kdes nepoznán. Jsem ješitný na obrazy, jichž nikdo nepocituje; ony náleží zcela mně! V kolika ranních hodinách,“ pravil Malvolto vzpřímen v posteli, „v kolika druhdy, hodinách nechával jsem si zjeviti se veškeré mé sny, a všechny shledal jsem v tomto obraze ohlášeny — a popraveny.“

Gemma vzkřikla a utekla se v náruč miláčkovu.

„Ohyzdné — ne, to je ohyzdné! Maska — maska s velikým nosem, a červená, a zcela jako by žila; a při tom je z kůže: z kůže s obličejem!“

Po chvílce, ještě uděšena, otázala se:

„Co to znamená?“

„Pokládal jsem to vždy za zjevení se umění,“ odvětil. „Tato stažená kůže, jež honosí se tvarem pozbytého těla a nemožně se barví oběhem

krve, jež dávno se již zastavila — byla mi uměním. Sáhal jsem po této kůži, jež jako život dme chřípí a pohybuje víčky očí, sáhal po těle a po životě samu. Nebylo ho zde — pro mne ho nebylo . . . Ale nyní jej držím!“

Vybavili se z objetí, a Gemma předstoupila ještě jednou před obraz.

„Je opravdu ohyzdná! Ale chci ji mít. Chci dáti zhotoviti z toho masku a děsiti jí tebe. Obkresli mi ji. Ihned! Pojď a vezmi papír!“

Odběhli oba do pracovního pokoje, štárali v zásuvkách a narazili posléze na rukopis.

„Zdá se, že tu není nic jiného,“ řekla Gemma váhavě.

Malvolto přitiskl jí list papíru na obličej tak pevně, že její nosík jej prorazil.

„Co provádíš?“

„Nevíš, co to je? Je to kůže — ona kůže, pod níž zdánlivě koluje krev. Zde máš svoji masku!“

Držela protržený papír v ruce. A on, rozžehnuv voskovou zápalku, přiblížil ji k papíru. Plamének šplhal se do výše po popsaných řádcích. Když pak blížil se Gemminým prstům, vzal jí list z ruky a odnesl jej na krb.

Vrátil se a vyňal další list. Gemma zbledla. Tušila, aniž by je chápala, své poslední, vše zdrcující vítězství.

„Co provádíš?“ zeptala se poznovu. „Snad nechceš spáliti své dílo, své cenné dílo? Budeš na něm psáti dále — později!“

„Později? Kdy?“

Nevěděla toho.

„Chci říci ti, Gemmo, že pro nás nestává nijakého později. Milujeme se, a pak nadejde smrt.“

Chvěla se. Ovinula své paže kolem jeho hrdla. A přitisknuv svůj obličej na její, Malvolto hovořil:

„Nevysním už ničeho. Sny tamo s onoho obrazu zmizely všechny v dlouhém nočním sloupořadí, jež prve je bylo vychrlilo. Místo veškerých snů mám tebe. Tys uskutečněním jich všech, jsi cenou všech mých tužeb. Ty strhla jsi mne ve svůj život — —“

„Ano!“

Políbila jej a nerozuměla dalšímu, co pravil:

„— — jako ve svět obklopený trním, bujnější a prudčí tam, kde vládne moc a opojné odevzdání; kde využívá se neznámých zániků a nevnímátných nádher; kde se zplna žije a najednou zmírá.“

„A najednou zmírá,“ opětovala s rozšířenýmihledy. Neslyšela už ničeho než tato slova, jež splynula s jeho rtů, když její rty je uvolnily.

„Ano, tak se stane, cítím to,“ pravila.

Zvolna vzala list počatého dřeva, zapálila jej a odnesla na ohniště. Přinesla sem ještě jeden a pak opět jeden; oheň se zvedal, jeho odlesk kropil její maso a pádil po úzkých záhybech její košile. A zatím, co ruce její rovnaly hra-

ničku z myšlenek, tužeb a bolestného zápolení — na tváři její zjevil se dvojsmyslný úsměv — sladký a krutý.

Mario Malvolto stál vedle ní se založenýma rukama. A pln sebevražedného plesu, řekl si:

„Věřím!“

IV.

Č I N.

Seděl za soumraku a očekával ji. Odskočila na hodinku domů, by promluvila se společníci, již odešla do města v záležitostech toaletních. Léto schýlilo se ke konci. Studený vánek vál ze zahrady. Mrtvý cypřiš trčel bez závoje glycinií, obnažen a hrozivě. Malvolto nachýlil se ku předu, obličej ponořil v dlaně, a myslil na Gemmu, nepochopitelně sklíčen.

A pojednou věděl, že je zde. Ni jediný ze svadých listů nezašelestil. Stála, temná a ostrá, v bledém rámci rozevřených terasových dveří.

Blížila se zvolna — při každém jejím kroku Malvolto vydechl — a postavila se mezi jeho kolena, se svislými pažemi, aniž by se ho byla dotkla. Viděl její obličej nad svým, zamyšlený, matně se blyštící pod závojem večera, večera, který jej znepokojoval, jako by neměl nikdy již ustoupiti úsvitu. A obě oči nad ním, velké

a černé, planoucí v šeru, vřelé skrytým zářem — měl za dva sopečné jícny, jemu široce rozevřené. Blížily se k němu znenáhla, změnily se v jediný, nad jehož okrajem se nachyloval, jat závratí a zlákan k hlubokým rozkošem. Tu dívčina tvář dotkla se jeho, a Gemma zašeptala:

„Miláčku, musíme zemřít.“

Jako odpověď Malvolto přitiskl poněkud těsněji tvář svou na její. Cítil přicházeti její slova, celou cestu od jejího domu k svému. Nikoli, přicházela z mnohem větší ještě dále: z prvé oné noci, kdy se mu poddala! Věděli oba ode dávna, že po jich objetích nezbude nic jiného než zemřít. V jejich lásce byla již od počátku spolu uzavřena smrt. Řekli si „na vždy“; a věděli, že nejdalší metou onoho „vždy“ byla smrt.

Chopila jej za ramena, a on ji. Cítili, jak ukolébává je jakés chorobné kouzlo, jak se topí a rozplývají. Kolem nich rozplývaly se tvary a barvy, jež den těmto věcem propůjčil.

Malvolto propracoval se namáhavě vzhůru, na hladinu černých vod. Otázal se:

„Ale proč? Co se přihodilo?“

Gemma se usmála; odstoupila od něho a řekla.

„Můj bože, kdosi nás ofotografoval.“

„Nás — —?“

„Ano. Náš obraz jde ve městě z ruky do ruky. Je prý velice zdařilý. Já stojím na terase a ty ležíš přede mnou.“

„Jsi — nahý?“

„A ty, ubožáku, nemáš mnoho na sobě.“

„Neslýcháno! To je neslýchané. Vždyť nabyl jsem přece jistoty, že z nížádného bodu celého okolí terasy nelze ani shlédnouti! Musilo se tak asi státi ze zahrady. Buď byl to Niccolo, můj sluha, — nebo byla to tvá společnice. Musím věc ihned — —“

Chtěl vyjít ze dveří, leč Gemma chopila jej za rámě.

„Rci, záleží na tom ještě, kdo to učinil? Bezejmenný kolemjdoucí. Spořme svými okamžiky a milujme se ještě!“

Zastavil se pojednou upokojen.

„Máš pravdu. A kterak jsi o tom zvěděla?“

„Moje společnice viděla obraz u dvou dam v krámě, kdež jí neznali. Prodává se pod rukou a má prý velký odbyt. Chápeš, já, Cantoggiová, a ty, Mario Malvolto . . .“

Pocítil v sobě hnutí ješitnosti. Leč v zápětí, zuře hanbou nad tím, vrhl se jí k nohám:

„A tebe, Gemmo — veškeré tvé cudné poklady, jež zářily mně a jedině mně, ty ukazují se nyní v salonech, klubech, za kulisami! Ano, musíme zemřít, neboť kterak bychom to přestáli?“

„Přestála bych to,“ řekla, stále ještě se usmívajíc.

„Zabil jsem tvou pověst! Blahopřejí mi nyní ve městě, závidějí mi všichni. To je příliš mnoho špíny.“

Bil se pěstmi do čela.

„Musíme zemřít!“

„Proto nikoli,“ pravila Gemma mírně. „To vše ponechává mne lhostejnou. Ale proto, že by nás od sebe odloučili.“

„Odloučili?“

Vzchopil se.

„Víš o tom tvůj bratr? Vrátil se?“

„Přijde teprve příštího týdne. Ale může o tom denně zvědět.“

„Nepovědí mu toho!“

„Kdyby byl manželem, snad nikoli!“ prohodila Gemma a její úsměv bylo již jen stěží rozeznati.

Malvolto sklonil čelo.

„Ovšem. Bratrovi to sdělí.“

A pojednou vztyčil se do výše.

„Pak budeme se spolu bít!“

Gemma vrtěla hlavou.

„Domníváš se, že mne zabije?“ zvolal.

„Ó, prosím. Před čtyřmi měsíci snad. Ale dnes ovládám šavli velice dokonale.“

Odvětila:

„Kdybys ho usmrtil, jsou zde ještě jiní příbuzní a ti nás odloučí. Jsem teprve sedmnáctiletá!“

A poněvadž Malvolto mlčel, dodala prostým tónem:

„Vidíš, a pak přece jen musili bychom zemřítí. Proč chceš dříve zabít mého ubohého bratra? Zemřeme raději ihned!“

Malvolto rozhlížel se kvapně kolem — ne, nezbývalo ničeho jiného. Gemma, tento štíhlý, rozplývající se obrys tamo před ním, s obličejem, blyštícím se v přítmí nočním, s očima hlubšími ještě než ona — Gemma stala se nyní malou, bílou Juditou, a kolem jednoho z jejích líbeznych prstů ovjela se kadeř, na níž visela hlava: jeho hlava.

Ale ona zemře s ním! Připravil ji o čest, ji, silnou mučednici, jež kráčela smrti vstříc tak prostě a jasně, zatím co on, její milovník, pro něhož na smrt kráčela, hledal ještě vytáčky. Přitáhl ji na svou hrud.

„Gemma, ty jediná milující! Jak můžeš být tak klidna a silna? Já jsem tím, kdož tě zabije! Nenávidíš mne proto?“

„Tebe nenáviděti!“ zvolala po prvé s vzrušením. „Zdá se mi, že ano, neboť teď teprve tě miluji! Když prve vstoupila jsem do dveří, a ty seděl jsi v šeru: postavila jsem se mezi tvá kolena a hleděli jsme na sebe — ano, hleděli jsme na sebe. Hleděl jsi již kdy takto na mne? Já na tě nikdy! Nebyla bych uvěřila, že mohla bych být ještě šťastnější, než jsem byla. Nyní je zde

něco, co činí ještě šťastnějším . . . Užijeme,“
zašeptala, s přivřenýma očima.

Pozvedl ji s podlahy tak divoce jako oné prvé noci. Ano, ona byla onou velkou smyslnou: hnala jej celým svým bujným a silným světem, až do posledního houští, kde slaveny nejhlubší rozkoše, utápějící se v krvi!

Vlekl ji, běsně pod bičem smrti, v ložnici.

Když se vrátili, měsíc byl již vzešel. Drželi se ve vzájemném objetí, skráně k sobě přitisknuty, a kráčeli mdle. Když vkročili v ostrý světelný pruh deroucí se z terasy a přetínající široce pokoj, zalekli se jako by politi studenou vodou, a odtrhli se od sebe. Gemma popošla ke dveřím, opřela rámě o veřeje a položila na ně čelo. Slyšela, jak Mario přechází neustále po koberci. Rozhlížel se. Jak změnil se tento pokoj. Nenáležel již jejich lásce; měl zřítí je oba zmírati, týž pokoj! Široký otoman nenabízel se již k jich objetím; podobal se operačnímu stolu!

Gemma náhle se obrátila a řekla krátce:

„Nuže, učíš to!“

Zastavil se, s neuváženou roztrpčeností:

„Já mám — t e b e mám — —?“

„Ano. Či mám tak učiniti sama?“

Hleděli si přímo do očí, a zřeli, jak vzněcuje se v nich nepřátelství.

Leč v nejbližším okamžiku rozběhli se k sobě a padli si v náručí. Jeden cítil slzy druhého na tváři.

„My, my, kteří máme pouze ještě jeden život!“

„Mám tvoji krev ve své,“ pravila Gemma.
„Jedině tvou!“

„A přece musíme se usmrtiti, ty mne, já tebe.“

„Jsme nešťastní!“

Dlouho setrvali nepohnutě. Tu pojednou Gemma vzlykla:

„Nemám tě mít už nikdy — už nikdy.“

„A já nikdy už líbati tvé boky,“ řekl Mario,
„a jich malé jamky měřiti svými rty. Nikdy už nořiti svůj obličej v tvůj vlas, nikdy už tvá kolena — —“

Odmíchl se. Zavěšen na ni oddal se bolestnému rozjímání. Ještě jednou naplnil její něžné, červené ouško břímem šepotajících tužeb, vinil ji, že jej zradila, poněvadž nechtěla mu již věnovati nijakých radostí.

Gemma posléze se vybavila z jeho objetí a sklouzavými svými kročeji odebrala se k otomanu. Opřela se oň a usmála se:

„Jsem připravena!“

Mario přešel si rukou čelo a pak rychle pokročil k psacímu stolu. Gemma hleděla odvrácena, slyšela však klapnutí cosi kovového. Malvolto přistoupil k ní, jednu ruku za zády.

„Vrah tvůj přichází,“ koktal. „Plíží se kolem tebe.“

Klesl před ní, čelo přitisknuv na její kolena.

„Nemohu, Gemmo, nemohu! . . . Tys silnější — —“

Podával jí zbraň.

„Nemiluješ mne tak jako sebe — až do chvění se ruky.“

„Miluji tě tak,“ řekla a objala ještě jednou jeho hlavu, „že nestává pro mne již jiného štěstí, než zemřítí tvou rukou! Uvaž, že teprve smrt odevzdá tě mně celého. Ona učiní nás nerozlučitelnými. A polib mne, až bodneš!“

Malvolto se však od ní odtrhl.

„Žij!“ zvolal. „Čím dotýká se osud můj tebe? Jsem s ním spokojen a děkuji ti!“

Klesla mu v náručí, smrtelně bleďa.

„Co jsi chtěl učiniti? Ty's mne chtěl nechati samotnu? Dovedl bys toho?“

A štkala hořce.

„Tvá vesta je rozepiata, košile též! Pomozte nebesa, ty krvácíš!“

„Škrábnutí kůže,“ mumlal. „Stane se jinak.“

„Buď rád,“ zašeptala a přitáhla jej k sobě na pohovku, jako by přála si jeho objetí

„Vše dobré měla jsem vždy jen od tebe, každé krásné slunce. Nevíš, o čem jako děcko snívala jsem v San Gimignano, na mých zdech ovinutých břečtanem? O tobě, miláčku!“

Hlavu snivě v týle, s nejistým úsměvem rozkoše, vedla dýku, již váhavě sledovala jeho ruka, blíže k sobě, k svému tělu, v něž měla

vniknouti; a její nejhrdinnější vzezření bylo z žádostivé leposti ono nejnecudnější.

Tu Malvolto s přivřenýma očima — jat hrůzou — přirazil na dýku. Aniž by si toho byl přál, a dříve než ona očekávala.

Gemma vzkřikla.

Když rozevřel oči, nechápal již. Kde byla? Hledal její hlavu. Visela přes okraj. Pozvedl ji na podušku. Avšak kousek bílého masa valil se mu proti žaludku. Co to bylo? Článek prstu. Uřízl jí prst. Vyskočil, jat hrůzou. Dýka zazvonila na podlaze.

„Co jsem učinil? To učinil jsem já? Zde leží tato žena — krev má na rtech! Co to vše pojednou vidím? Ona je zkrivena, svíjí se. Proč? Bože můj, v prsou zeje rána! . . . Gemmo!“

Zaúpěl a sklonil se nad ni. Hleděla mu v oči zkaleným, tázavým zrakem.

Pochopil pojednou. Žádala, by nyní také bodl do svých prsou!

Pozvedl se a kolísal, dotčen chladem. Širá propast rozevírala se mezi ní a jím, zírала naň celá hlubina mezi živoucím, jemuž vše bylo otevřeno, a s onou, již smrt neponechávala již žádné volby. „Čím dotýká se mne osud této umírající!“ A rozpomínal se tupě, že několik okamžiků před tím volal k ní: „Čím dotýká se osud můj tebe!“ A chtěl ji zachrániti a mířil sám na sebe. Zde nyní ležela . . .

Shýbl se pro dýku. Její oči sledovaly jej ze škrubajícého se obličejce.

„Nikoli! I kdyby tak učinil — nezemřel přece s ní. Bylo to příliš nestejně umírání. Její smrt byla něčím prostým, lehkým. Zemřela jako dítě. O čem věděla? O čem kdy pochybovala? Jaká zklamání připíala ji bolestně na život? Zjevila se na zemi k službě jediné vášni. Veškerý její dřívější život, její krátká léta, vedl jako krátké, přímé stromořadí k němu, k němu a k oné měsíční noci, kdy vrhla se mu v náručí. Mezi onou měsíční nocí a touto, v níž zemřela, leželo vše, co dal jí smysl, co mohla cítiti — ležela ona celá. Zemřela-li nyní, zemřela-li s ním, nezanechala ničeho, neměla čeho želeťi.

Ale on — ó, on! On vyrazil v této minutě z divoké, zarostlé zahrady a viděl před sebou opět širý svět. Co bylo lze užiti na rozkoších, utrpeních a kynoucích cfelech! Jaké bezejmenné půvaby zářily kolkolem na ženách, hrách, slovech! Cítil se naplněn novými zvláštnostmi. Vytvory, jež jako pralesy pozvedly se v jeho duchu, když Gemma, malá nahá musa, jej obkaskovala — nyní mělo jeho umění prodrati se jich houštinami! Ona splnila své poslání, nádherná milenka, jež tamo skonala. A co chtěla nyní z ní učiniti! A z její smrti! Proč by byla zmírala, kdyby neměl již ničeho z ní učiniti?

A její oči, stočeny v koutky, tkvěly úzkým polokruhem zřítelnic stále na něm.

„Nač myslím, co činím? Pozbývám rozumu. Či mohu nečinně přihlížeti k tomu, jak ona se trápí?“

Odvrátil se, stiskl, úzkostí bez smyslů, knoflík zvonku. Spěl ke dveřím. Umírající lapala po dechu, vzkřikla pronikavě:

„Vrahu! Vrahu!“

Pobíhal kolem, a bled jako ona, s očima rozšířenýma jako její, setkal se ještě jednou s plným jejím pohledem.

Venku ozvaly se kroky. Starý Niccolo vstoupil na prah, vyrazil výkřik z hrdla a ubíhal odtud. Dvěře zůstaly otevřeny, v domě zvedl se hluk.

Mario Malvolto zíral stále ještě v milenciňy oči, jež hlouběji pohašlnaly.

„Vrahu,“ dělly jeho bledé rty. „Máš pravdu. Plížil jsem se kolem tebe, vkradl jsem se ve tvůj život, v život silných, chtěl jsem zcela žít, milovati bez výhrady a konečně býti člověkem. Také zemřít jsem chtěl tak, jako zmírají silní: najednou. Odpusť mi, byl to klam. Nepodvedl jsem tě. Věřil jsem v to. A teprve, nyní kdy mělo nadejítí vážné, poznávám, že byla to komedie. I to bylo komedií jako vše ostatní. Odpusť mi, milovaná, malá dívko. Není to prostá zbabělost — je to jen proto, poněvadž ke konci komedie se také vskutku neusmrcují.“

Tu zvedl zbraň s podlahy.

„A přece tak učiním! Hleď, učiním to!“

Rozhalil košili, ukázal jí špičku dýky na svých prsou.

„Vidíš to? A uznáváš to? Činím tak proto, že hledíš na mne, jedině pro tebe!“

Postřehl však, že oči její obrátily se v sloup.

„Ty's mrtva? Co je to?! Měli jsme zemřít společně, a ty mne opouštíš? V tom okamžiku, kdy jsem připraven, kdy obětuji ti vše, vše, nikoli pouze jediný život jako ty mně, nýbrž sto oněch nevytvořených, jež tkví ve mne — v tom okamžiku mizíš? Odešla jsi navždy?“

Zajíkal se.

„Ano, co potom — co učiním? Co zbude mi činiti? Nevím již ničeho!“

Pozvedl ramě, nechal je sklesnouti. Jeho zraky, třepotajíce se kol do kola, stihly obličej Pippo Spanův.

„Ty! Co počal bys nyní? Přežil bys takovou porážku? Ty's oním silným, který mne zavedl! Ty's byl mým svědomím! Ty's vinel! Co mám počítí?“

Pippo Spano se usmíval. Jeho měsíčně ostrý úsměv, jeho úsměv z přemíry krutého sebevědomí vrhal v hrůzu a poutal. Přimrazil Mario Malvoltu. Dotazoval se ho vši svou duší, spínaje ruce, kolísaje a lapaje po vzduchu, za střídavého horka a výronů studeného potu, zdrcen a žalem sklíčen — uváznuvší komediant!

KONTESA.

Po boku své bonny konteska kráčí zvolna, drobnými namáhavými kročejí, pobřežní písčinou, zkypřenou jarním sluncem. Na modré hladině moře, bílou pěnou vln korunované, uprostřed téměř tvrdého lesku, rýsuje se štíhlá silhoueta malé dívky s jejími plachými, krátkými pohyby.

Její vlas, zlatý plášť, příliš těžký pro úzká ramena, sluní se v mocnějším zlatě světla, avšak její oči nejsou s to snést tohoto lesku. Kontesčiny zraky šinou se přes vrchy, tamo za smrčinou, v daleké pozadí po její pravici, kde jas slunce, na poledne již stoupajícího, pozbývá na své moci. A bloudíc hledy dále, patří v skrytá údolí, v úzké úvozy, jichž naslouchává zelená tišina protkána jest mdle stříbrným pásem malého průplavu. Leč v kontesčinych velikých, temných očích neobrazí se ničeho z nálady krajiny, na níž spočívají, stejně málo z jejího vroucího mlčení jako jejího hlučného lesku. Aniz by byly právě smutny, oči malé dívky jsou poněkud bez účasti vzhledem k věku, v němž i předmět nejnepatrnější budí zcela svěží zájem.

Dívka naslouchá hovoru veselé Francouzky, aniž by jevila se touto zábavou znavena či povzbuzena, aniž by kladla jediné otázky či prosila o jediné vysvětlení. Kráčejí pojednou kolem tlupy rybářů, zaměstnaných stahováním sítí, po většině to starých lidí, s vyhublými obličejí, rozcuchanými šedivými vousy, v rozedraných, pestrých šatech. Ženy sedí v polokruhu dále výše na pobřeží, se sraženými koleny, kol nichž ovinuty mají sepiaté ruce. Z daleka již slyšeli jich hřmotné, tvrdé hlasy. Když byla prošla oběma skupinami a přijala s leva němý pozdrav jakéhosi starého muže a s prava výkřik jedné z žen: „Bůh žehnej naší kontesce!“, maličká klade své průvodkyni prvou otázku, a její hlas, znějící ku podivu zvučně ze slaboučkého těla, chvěje se lehce, skoro úzkostlivě:

„Jsou tito také lidmi?“

Bonna propuká v smích.

„Ale, kontesko!“

Ježto cítiti je mistral, k polednímu se vzbouzející, obě překročí malý můstek, brouzdají se napříč vybledlou, návátou písčnou výspou, a po té ocitají se ve smrčině. Na pevné lesní cestě krok kontesčin stává se jistějším, ve stínu přímých, vysokých kmenů hlas její pevnější a počíná žvatlati. Čím bude zaměstnávat se odpoledne a zdali máti se dobře vyspala? — Ó, ví, jak mnoho i pro ni samu záleží na matčině dobrém spánku.

Stezka pro pěší se rozšiřuje, nyní počíná se podél ní vinouti panská silnice a již vystupuje mezi stromy zámek. Nízká, šedá budova s dlouhými křídly leží tamo, ustupujíc vznešeně v pozadí, v středu obrovského parku jakoby pohroužena v spánek. Od kdy? Konteska to ví. Je tak tichou a zelené žaluzie v průčelí nerozevřely se téměř nikdy od těch dob, kdy zemřel její otec. A toto stalo se velice záhy potom, kdy ona spatřila svět. Zemřel, a ačkoli všichni viděli jej mizeti, nedovedl přece nikdo, ani máti, říci, kterou cestou opustil život. Tak odešel. Od té doby matka nechtěla nikoho spatřiti a uzavřela se s jeho obrazy. V každém pokoji nalézá se jeden takový, koberec splývá s podstavce a před tím podnožka, skoro jako by to bylo klekátko.

Ubohá máti často churaví, tak že konteska jí nespattí, dnes však je dobrým znamením, že zdraví již z loggie táhnoucí se po jedné ze stran zahrady. Maličká je k ní přivedena a dostává se jí bouřného, záchvěvů plného objetí. „Moje Eleno! Moje Eleno!“ Pokaždé s tak vášnivým tónem, jako by se byla domnívala, že dítě bylo jí již urváno.

Po té máti uloží se na otomanu, rozprostře svůj temný šat po mdlých barvách koberce a ovíjí ruce kolem dítěte, sedícího vedle ní na podušce. Tak setrvávají, bez hnutí k sobě stulení, naproti velkému obrazu bledého, vyso-

kého muže, který, ačkoliv ony jsou posud zde, byl posledním. Matka, z téhož rodu, a konteska, ony jsou jen jako dozvuk posledního akordu staré písně, jež nyní dozněla.

Matka počíná vyprávěti hlasem tu živě a spěšně šepotavým, tu zdlouha táhlým a jednozvučným. Vypráví o svém životě s otcem; jak tehda každého léta dům byl plný světla a lidí, a jak samojediná vyjížděla s ním daleko na moře. V zimě přebývali však ve velkém městě, jež zove se Florencie, kde stojí podle sebe mnoho paláců, v nichž každého večera je hojně světél a lidí a před nimiž neustává hrčení ekypází.

V polopřítmí širokého pokoje, hluboko vnořena v paže matčiny, konteska dává se ukolébati vyprávěním, jež zní jako bajka. Leč ve příjemný rozbřesk malých jejích dětských myšlení plíží se, neznatelně a neporozuměno, tušení, že ona sama toho všeho, o čem slyší, nikdy nezažije, že nebude toho nikdy vlastniti. A přec je to tušení, jež při naslouchání bajkám dítek nikdy se nezmocňuje.

Matka činí dojistu dobře, že střeží zdraví maličké, neboť konteska je asi ještě citlivější, než by se zdálo. Kdysi, snad po prvé, ukázalo se to, když sama vyšla z domu. Byl první jarní den, tak svěží, že požadoval ode všech mládí a veselosti, tak života slibný, že malá dívka pocítovala v sobě kolotání nového, skotačivého života. Drobnými, běhu nezvyklými kročeji

poskakovala dolů k pasece, hnala se se smíchem a jáсотem za modrým motýlem. Tu pojednou hlas odumřel jí v hrdle — bylo to u kulaté, kamenné studně, zaujímající střed paseky, kde maličká skácela se v bezvědomí. Když přinesli ji uděšené matce, a měla pověděti, co se s ní sběhlo, pravila:

„Nevyprávěla's mi o strážném andělu, jenž s výšin nebes přidržuje každé děcko, by mohlo kráčet zpříma a bez nebezpečí? Domnívám se skoro, že můj anděl v témž okamžiku vztáhl ode mne svou ruku.“

Je opět jitro jarního dne, a konteska vkročuje na terasu; tentokráte bez průvodu, neboť jest již patnáctiletou.

Na šedé domovní zdi postava její vytváří světlou skvrnu s rozplývavými obrysy. Je doba, kdy tvořiti se mají její linie. Neustáliloť se na ní posud ničeho, vyjma snad štíhlé, příliš křehké formy jejích nohou a rukou. Leč paže mladé dívky vyčnívají poněkud dlouze a štíhle ze širokých rukávů, jež nejsou též s to zakryti hubenost jejích ramen. V příliš ztepilých liniích bokův a mladých ňader tkví téměř chorobná lepost, jež dojistá neznačí však nic trvalého. Jedině obrysy obličeje kreslí se již určitějším výrazem pod vlasem, který nespadá již jako

u děčka přes čelo a šíji, nýbrž volně je nabrán se všech stran. Čelo jest lehce vyklenuto, leč nikoli vysoké, nos, poněkud vyvstalý, tvoří smělou protivu k špičaté bradě chorobného vzhledu a tak něžné šíji, zvláště ale k podivnému výrazu nadměrně velikého, černého oka. Lze shledati, že kontesčino oko ničeho nevy-slovuje, ale rovněž dá se tušiti, že nemůže být bezobsažno. Chybí v něm chvění a lesk nadějí, a to ve věku, kdy vše naplňuje nás nadějemi. Jen občas zjevuje se v hluboké tišině jejího pohledu nepovědomé as hnutí, podobné tomu, jako by cosi hledala nebo po čemsi se tázala; leč po chvíli toto opět se ztrácí.

Konteska kráčí zvolna a lehce ku předu nachýlena dolů na pobřeží. Ježto slaměný klo-bouk nese v ruce, paprsky sluneční dopadají na její vlas, který přes to, že slunce září již mocně, nabývá jen spoře na lesku. Hrají v něm jediné barvy jako zbytek zlatých cetek, jež děti o zje-vení Páně sypou si ve vlasy. Teplé tóny kon-tesčina dětského vlasu již úplně pobledly.

Jde lhostejně vpřed, s měkkými, poněkud ospalými pohyby, pohled nikdy neupřen na jediný předmět, na určitou vyhlídku. Slunná modř moře a zeleněfialový opar údolí prozrazují jí právě tak málo sladkých tajemství jako druhdy. Jistě by se již neoptala, jsou-li rybáři, po nichž svezl se její zrak, také lidmi; ale vy-cifuje, že tito lidé přináležejí jinému plemeni

než ona, a že mluví řečí, jež přes to, že zní stejně jako její, je jí cizí.

A kdo mluvil by vlastně její řečí, jež byla by jí plně srozumitelnou? Dojista nikoli dobrý starý vesnický duchovní, jenž skýtá jí duchovní cvičení a jí zpovídá, dojista také nikoli německá vychovatelka, jež vystřídala francouzskou bonnu a která vlastní méně veselosti, ale více vědomostí než tato. Ba ani matka nikoli, jak často se strachuje. Ó, miluje nevýslovně matku a pocituje dosud tentýž bolestně sladký děs, bere-li ji máti v náruč a vypráví jí o jejím otci. Leč uprostřed takové hodiny rozbřeská v její snící duši vzdálená tucha, že život nemusí být zasvěcen takovým bolestem a takovým jítřícím se a vybledlým vzpomínkám. Snad jsou to právě ony okamžiky, v nichž oko její zdá se cosi hledati a po čemsi se tázati. Cítila již často, že potom odehrálo se v ní cosi cizého, trapného, leč její duchovní učitel, jemuž se s tím světila, upokojoval ji, že není to hříchem. Avšak přes to zmocňuje se jí pocit, jako by hřešila, a modlí se, by vzalo to konec.

Ach, je toho ještě více, z čeho by se ubohá konteska měla káti. Stává se, že stane před zrcadlem, před oním rozkošným bílým rokokovým zrcadlem, jež věnovala jí máti, a že vyhledává a špičatým prstem obkresluje rysy, jež zdají vytvářeti se podobně matčiným. A že také vlas musí být tak mdlý a bez lesku jako

její! Zdá se jí skorem, jako by musila též vésti matčin mdlý a bezradostný život. Potom přechází ji mocná hrůza z vlastních myšlenek a spěchá vrhnouti se na kolena před velkým stříbrným křížem, shlížejícím na ni s bělohedvábné stěny jejího dívčího pokojíku. Malou hlavu v rukou na atlasové pokrývce klekátka smývá vlastními slzami na několik hodin žaly, jichž jména nezná.

Když konteska skončila svou dnešní denní procházku podél pobřeží a smrčinou zpět, je volána ihned k snídání. Máti jeví se jí poněkud velesejší než jindy, je niterně čímsi zaměstnána. Po jídle klade paži kolem šíje dceřiny a odvádí ji nikoli do svého stinného budoiru, nýbrž ven do loggie.

„Má Eleno,“ praví tam, „zítra dostaneme návštěvu.“

„Návštěvu, my?“

„Lekáš se toho, dítě?“

„Jedině proto, matičko, poněvadž nevídala jsem nikdy návštěv.“

„Je to návštěva jistého sochaře z Florencie, jemuž chci udělití rozkaz.“

A když konteska mlčí, pokračuje:

„Má Eleno, bude ti v brzku patnáct let a záhy dospěješ. Nyní musíš zvědětí ještě lépe, než jak tomu bylo doposud, že otec tvůj byl mužem, že šlechtnějšího a úcty hodnějšího nelze ti najítí v životě. Je to nemožné. A pak byl ná m ještě

více než tímto mužem a více než tvým otcem: byl posledním našeho rodu, a slavná rodina, již cítíme za sebou ve stínu, je pravou naší společností, naším stykem, jež pěstovati musíme jako styk se světcem. Je to dojista tvým míněním stejně jako mým, vím to, neboť jak jinak mohla bys být, Eleno, mou dcerou? Jest však dobře míti před očima to, nač srdce myslí, a proto umělec, jenž zítra k nám zavítá, má zhotoviti sochu tvého drahého otce v životní velikosti, již postavíme do tvého pokoje.“

Konteska, aniž by vzhlédla, opírá hlavu, již držela schýlenu, o rámě matčino, jež přijímá tento dík a něžnými prsty hladí hebké pejří na bílé šiji dívčině.

* * *

„Přicházíte z Florencie?“ otázala se konteska profesora na jedné z příštích svých raních procházek.

Skládl ji, jak vyšla, ze svého atelieru, ležícího zcela na konci levého křídla, kde nyní dvě zelených žaluzií stále je rozevřeno, a sešed dolů, připojil se k ní bez okolků. Umělec je mužem věku asi čtyřiceti pěti let, svalnaté postavy, se širokými, silnými prsty, živé barvy obličej, štětinatého vlasu tu a tam prošedivělého stejně jako tomu u energických valousů. Pichlavé oči prozrazují moudrost a veselí. Mnohdy projevuje příliš hlasité veselí k tolika moudrosti.

„Z Florencie, kontesko,“ odvětil.

„Je prý to velice hezké město?“

„Jak? Musíte je přece znáti?“

„Nebyla jsem tam nikdy.“

„Nemožno! Vždyť cesta je tak krátká.“

„Ale matinka nemiluje ni krátkých cest, a pak — co bych tam dělala?“

„Dáti se vidět! Totiž, prosím za odpuštění. Ale domníváte se, kontesko, že zjevy jako vás jsou tak časty?“

Měří ji neostýchavým zrakem znalce, zatím co živě pokračuje v řeči.

„Že nebyla jste tam o posledním masopustu! Byla byste představovala jednu z postav Botticelliho, jež nyní všichni milují. Představte si pestrý rej v záři světel, a všechny jsou zde proto, by slavily triumf, jež pokračuje na ulici, když vstupují do vozu. Lid provolává jim slávu!“

Hovoří, provázeje svá slova širokými, oduševněnými pohyby rukou. Konteska klopí zrak, a v její líce vstupuje slabá červeň. Na okamžik, téměř jedině mezi dvěma myšlenkami, viděla zjevenu možnost, že jeho řeči mohly by se stát skutkem. Leč minulo ji to rychle, a již opět mu naslouchá tak jako kdysi naslouchávala vyprávěním matčiným o jejích vlastní triumfech — jako by to byly bajky — avšak téměř bez jakékoliv truchlivosti, neboť jest těžko smutniti ve společnosti profesorově.

Ano, i matka bývá při jídle tu i tam jím tak obveselena, že konteska sotva ji poznává. Doba oběda, jež jinak ve dvou tak mlčelivě mýjela, a na každé jídlo deset minut vypočítáno, trvala přesně čtyřicet minut, prodlužuje se nyní za-
časté na dvě hodiny. Ozývá se smích, vyprávějí se anekdoty, hovoří se o cestách a o světě. Když konteska poprvé zaslechla zvučný hlas profesorův v těchto prostorách, v nichž všichni mluví pološeptmo, skoro se až polekala. Leč časem zdá se, že jeho hlas naplnil celý dům. Udrhuje všude hluk a pohyb. Ze svého atelieru provolává rozkazy prázdnými galeriemi i širokým schodištěm, a staří sluhové musí poskakovati a nečiní tak s nechutí.

Nikdo není s jeho chováním nespokojen, také matka nikoli, neboť zůstává stále uctivým a přívětivým. Změny, jež s sebou přinesl, jsou oněmi téhož života, jenž vtáhl v tyto tišiny, a kdo byl by s to se mu vzpíratí?

Profesor provází kontesku každého jitra. Ne-zastihne-li ho ještě dole v pasece na lavičce, zatleská rukama, on zjeví se u okna v široké své zástěře, zavolá: „Jen okamžik, kontesko, než umyju si ruce!“ a potom vydávají se na společnou procházku. Nechodí však pravidelně touže cestou. Stává se, že projdou vsí, již konteska sotva zná, mezi zdravíciemi ženami, by potom pokračovali ve své procházce na opačné straně pobřeží, tam, kde rybáři mají své hlavní

stanoviště. Tam zůstávají začasť stát tak dlouho, až vynoří se z vody dlouhá šif, jež navíjí se na břehu na nekonečný naviják. Po té přikročují blíže a v kruhu lidí, jichž dotyku konteska nikdy nepocítila, pozorují úlovek. Nejprve zarývají se hubené prsty do mohutných, průsvitně třpytivých slimejšů, již vracejí se moři, a to, co potom zbývá v jádru sítě, bývá mnohdy jen několik tuctů ubohých střěbřejšů. Na další cestě profesor vypočítává jí výtěžek, jehož tito lidé docílí prodejem. Konteska nevěděla posud, mnoho-li se potřebuje k životu, ale že by to bylo tak málo, byla by rovněž nevěřila.

Učí se pozorovati život a bráti na něm účast; leč zvidá ještě více. Když kdysi ještě před večerem vydávají se na procházku a potom při západu slunce se vracejí, zří, jak po kmenech pinií šplhají se vzhůru střěbrné plaménky, jež i v korunách zaněcují lesklý oheň.

„Hleděte,“ praví professor, „jak, pohlížíme-li mezi kmeny a mezerami mezi kšticemi jehličí, chmurně fialová barva kopců oživuje ještě jednou hlubokým blankytem.“

„Skutečně,“ přisvědčuje mladá dívka a všechna zaujata velkou scenerií západu slunce činí vlastní pozorování.

„Jaká to pestrá směsice barev na našich šlépějích v hlubokém písku.“

„Slunce maluje barvové misky.“

Ocitují se ve smrčině, kde konteska je upozorněna na žluté, v dáli svou vůni vyslajícím květy bodláčí.

„Jak se zachvívají! Zdá se, jako by je slunce chtělo oblétnout leskem — jako — jako — —“

„Jako ražené zlato,“ doplňuje profesor.

Konteska pocituje ve svém nitru, že ve styku s profesorem zjevuje se jí všechno nové, jinaké, poznává jakési sprostředkování mezi přírodou a uměním, kteréžto poznání tají v sobě cosi jí obšťastňujícího. Je to tiše veselá, neobyčejně spokojená nálada, již zanechává taková hodina.

Její nálady nemohou ovšem zůstati vždy stejny. Kteréhoš jitra profesor brzy potom, když se byl k ní přidružil, se táže:

„Proč jste dnes smutna, kontesko?“

Patří naň klidně, skoro udiveně.

„Nejsem smutna.“

Jeho pohled zavadil o její oči, jen letmo, leč přes to uniká mu téměř zděšený výkřik:

„Ubohá kontesko!“

Je to tón, jenž znepokojuje tep jejího srdce. Postřehl svou neprozřetelnost a omlouvá se:

„Odpusťte mi, ale zdá se mi, že jste smutna, aniž jste si toho vědoma.“

Načež pokračuje:

„A přece měli bychom se veseliti při pohledu na toto moře! Jeť to modř, v níž utonouti bylo by blažeností. Domníváte se, že půjdeme vzhůru do lesa, rozduje-li se vítr silněji? Zů-

staňme raději zde a pozorujme, jak vichr vše oživuje:

„Jako život harfou je i moře,
na niž zahrát dovede jen bouře . . .“

tak počíná pěti plným svým hlasem v sesilující se hukot vln. Konteska usadila se v písku. Se snivým držením těla, hlavinku opřenu o ruku, naslouchá. Profesor zpívá píseň, jejíž nadšení, ač samo bouří, platí též bouři. A stále souhlasně zvučí v refrénu obě moci věnované bouři, jí nešené, život a moře:

„Nasloucháš-li sborům jeho znění,
vždy uslyšíš hlasů žití chvění.“

„Ale já ho neslyším,“ praví mladá dívka, když pěvec skončil, krče se a hlasem, v němž zračí se úzkostlivé naslouchání.

Profesor je pohnut.

„Neslyšíte ho vskutku? A přece musí je slyšeti každý.“

Pozoruje ji opět zkoumavým svým zrakem.

„Ale snad — tak tomu bude,“ praví po krátkém váhání, „noříte se sluchem příliš hluboko a daleko v tiš minulosti, tak že jen stěží postřehujete hlasité, ostré tóny života.“

Mluvil polohlasitě, leč přes to, že nerozlišovala jeho slov, jež zvedající se mistral rval od jeho úst, napadena je hrůzou plnou předtuch.

Profesor pozoruje i to a spěšně ji utěšuje, zvučným, veselým hlasem:

„Avšak ono to již přijde, kontesko. Slyšíš je každý na konec. A váš život leží zcela ještě ve světle budoucnosti.“

„Věříte v to?“

„Jak mohlo by být jinak! A proč staráme se o budoucnost a minulost, kdyžtž okamžik je tak krásný? Pojdte!“

A profesor počíná blouzniti o bělostných skvrnách plachet na obzoru, jež označuje za obrovské stěhovavé labutě, jichž perutě rozpínají se k letu celým světem.

„Pomyslete jen, celým světem!“

Překypuje starou svou veselostí a strhuje jí i mladou dívku.

„Tento slaný, divoký dech moře přivádí člověka úplně z rozvahy. Poběžte, kontesko!“

Zatleskal do rukou. Smějíc se, konteska prchá. Volá za ní:

„Jsme ihned doma. Jste hřibátko, jež hopkuje ke stáji. Smím býti tak neuctivým a říci to?“

A tak jde to dále po přespách, že písek létá na všechny strany. Při vstupu na lesní paseku, naproti zámku, je jí těsně v patách. Ona nechce se vzdáti. Dospěvše středu mýtiny, pobíhají v malém kruhu kolem studny. Konteska žene se podél nízkého hrazení, by mu unikla. „Spad-

nete tam!“ zvolá pojednou profesor. Ulekla se poněkud, a konečně je s to ji lapiti.

Obličej mladé dívky nabyl barvy, slyšeti její upřímný, šťastný smích, a její dech, vycházející z plných plic, je svěží a vonný.

„Ale uhnala jste mne tak, že nemohu popadnouti dechu,“ vyráží profesor z hrdla.

Konteska se usmívá:

„Podejte mi svou ruku.“

Bezstarostně opírá svou lehkou postavu o jeho rámě. Zvolna, v spokojené únavě kráčejí k zámku.

„Nemluvíte nikdy o svém díle,“ konteska počíná opět hovor. „Ukážete mi je?“

„Nikoli, kontesko, dostalo se mi přísného zákazu. Máte býti překvapena, až bude úplně hotovo.“

„A snad dokonce až po vašem odchodu?“

„Na ten nebudete dlouho čekat. Ve dvou dnech musím se s vámi rozloučiti.“

„Jak?“

„Ano, neboť do té doby práce moje bude hotova, a musím se vám doznati, že zdržel jsem se s ní déle, než by bylo potřebí.“

„Ale proč nezůstanete, aniž byste pracoval?“

Usmívá se:

„Mám závazek dostaviti se jinam. Ale můžete mi věřiti, že odejdu nerad.“

Poslední slova jen zabručel. Konteska sklonila hlavu, a tak za mlčení dostihují domu.

Nazítří profesor je velice pilen a zjevuje se damám jen na krátko. Také následovního jitra konteska musí vydati se sama na procházku. Je to tak nezvyklé, a cítí se poněkud zmalátnělá. Leč přes to učiní cestou některé postřehy, jak naučila se od něho, a najde několik neznámých kamenův a mušlí, jež mu ukáže, neboť on zná vše.

„Jak bude potom,“ táže se pojednou sama, „až ho tu nebude?“

Leč její hlava jest poněkud znavena, a otázka tato ztrácí se jí opět s myslí.

Odpoledne, když seděla s matí při vyšívání, objevil se profesor v saloně.

„Hodlám se rozloučiti s damami a poděkovati za pohostinství.“

„Vždyť odřekl jste povoz.“

„Poslal jsem své věci předem na dráhu, milostivá paní, a sám chci ještě jednou projíti pěšky tuto čarokrásnou končinu.“

„Zcela sám?“

„Proč ne, kontesko?“

„Ale neodmítnete mého průvodu? Jen na kousek!“

„Chtěla byste?“

„Zajisté. Vykonáme právě svou poslední procházku. Není-liž pravda, matinko?“

A tak putují ještě jednou spolu podél lesa. Jich stíny, jeden štíhlý, druhý širokoramenný, poskakují po stínech kmenů píní, leč oni sami

kráčeji zamyšleně. Mluví málo, ale mile přátelsky, starým svým způsobem. Zdá se; jako by zdravý dech polí činil jich myšlenky opatrnými a jistými. Avšak slaný vánek, přicházející od moře, musí přes to najít v nich něco, co může je vzrušit. V dále vynořuje se již stanice, když profesor mění tón.

„Je tomu skoro již šest neděl, kontesko, jež ztrávil jsem v této tišině. A nyní vracím se opět do hlučného světa. Věřte mi, že nebude nikdy dostatečně hlučný, by přehlušil mé upomínky na tyto týdny ticha a samoty.“

„Ano, je zde osamělo,“ opakuje mladá dívka.

„Avšak samota oživována je vilou, jaké ve světě nelze nalézt. Tamo by se jí nedařilo, ano, napadá mne pomyšlení, kontesko, že tamní život nebyl by pro ni dosti něžný.“

Patří mu do očí; tkví v nich tolik útěchy a dobroty. Na to sklonil svůj červený obličej nad její bílou rukou.

Bezděky a přece zajímavým hlasem konteska praví:

„Děkuji vám.“

„Na shledanou!“

„Na shledanou!“

Pozdrav, ohlédnutí, ještě pozdrav. Konteska obrací se sama na cestu, již byli přišli oba.

Její krok stal se ještě volnějším, jako by si přála, by cesta konce neměla. Jen ne přijít domů. Zde kráčela přece ještě v uplynulém

okamžiku s ním, na těchže věcech spočinuly jich společné zraky. Tak našeptává jí tajemný cit, kdežto její přežhavené, znavené myšlenky stále jen opakují: Jen ne domů, jen ne ve věčnou, těsnou samotu.

Ano, víla — napadá ji pojednou — o víle hovořil.

Avšak kdyby jen víla vlastnila lidské cítění a nebyla studenokrevnou jako ostatní víly. Potom by snad přece jen patřila k světu.

Ale nedařilo by se jí v něm, pravil.

Ach, nemohu-li tam býti — ach, kdyby byl zůstal zde!

Je to však hříchem! zvolá pojednou a zůstavši stát, spráskne ruce před obličejem.

Hřích! Všecky tyto myšlenky jsou hříchem! Co stalo se jen se mnou, můj bože!

Můj bože!

Našla podporu, již hledala, a vykročuje rychleji. Jen on může jí poraditi.

Ó, bože, což kdyby přece nebylo to hříchem?

Zří před očima onen bolestný a přece jen útěchy plný úsměv, jenž v tolika hodinách přitahoval v jejím pokoji její pohled. Poklekne jako jindy před velkým stříbrným křížem, a bůh, s nímž tak často promlouvala o smrti, o smrti jeho, svého otce a snad i své vlastní, uslyší ji dnes po prvé prositi o život.

Soumrak ukládá se stále hlouběji, a konteska spěchá, by stihla domova. Aniž by koňo uvě-

domila o svém návratu, vystoupí po schodišti, rozevře dveře — a v zápětí zadrhá se jí hrdlo, z něhož vydral se hvizdavý tón. Ztrnulá, úbělem svítící socha stojí naproti ní ve stínu. Mladá dívka otočí se sem a tam, uchopí se veřejí, chce se skáceti, leč hrůza násilně ji vzpružuje, a konteska, zachvívajíc se v němém úděsu, pádí po schodišti dolů, pryč z domu.

Běží k pasece, a bílý šat třepotá se kolem lehké její postavy. Je motýlem, jež unáší větrná smršť, neví však kam. Napadá ji, že jednou již takto zde letěla, ale bylo to přece zcela jiné. Propukla by v smích. A pak pojednou zaslechne ve vzduchu hlas, jímž tehdy on zvolal: „Ubohá kontesko!“

Její obličej se stahuje, ostrými zuby zkrvavila své rty. Nyní dospěla kulaté studně a krouží kolem ní — jednou, dvakrát, třikrát — —

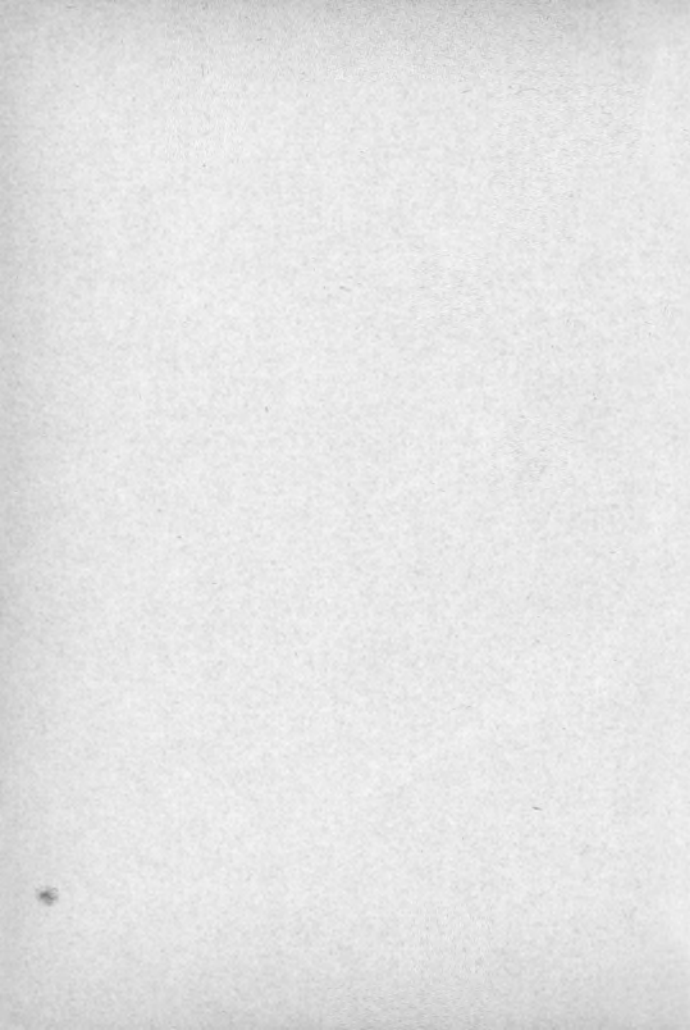
„Ubohá konteska!“

A pojednou zmizela.

„Kontesko! Kontesko!“ volá z dále, s terasy žalostný hlas vychovatelčin.

V hlubině, v níž zmizela, nic se nepohne. Není to ani jezero, jež by nad ní rozvlnilo své vodní kruhy. A tím méně měla zemřítí u veliké volnosti moře, jehož hlasům, hlasům života, byla by tak ráda porozuměla — ubohá konteska.

PES.

V saloně přítelově přeli jsme se o stěhování duší. Když byli odpůrci i zastanci této theorie uvedli své důvody proti i pro, nebyli tito s to shodnouti se o zvláštní otázce. Šlo o to, jak kdos se vyjádřil, že duše lidí morálně nízko stojících přecházejí na zvířata. Hovor utápěl se stále víc a více ve všeobecnostech, a kterýs skeptik domníval se jej zakončiti tím, že pronesl poznámku: „Nepodáte nikdy postačitelých důkazův o nějaké theorii v zemi, kde tato theorie nežije mnohotvárně v duši lidu. Neboť teprve víra tvoří skutečnosti.“

Tu přerušil jej drsný, trhavý hlas starého plukovníka Fastina.

„Možno, že máte pravdu. Aspoň věřím, že zde v Evropě jsou nemyslitelné mnohé příhody, nad nimiž jsem se v Indii zvláště nepozastavoval.“

Stařík vyňal z úst krátkou dřevěnku, což bylo zřejmým důkazem toho, že zhostiti se chce nějaké historie. Pod jeho bílým vlasem svítil obličej tak červený, jak byl jej zbarvil třicetiletý pobyt v Indii. Seděl vzpřímen, pouze ruce

lehce opřeny o opěradlo lenošky. Jeho světle-modré, ostré oči prohlížely mezi mnou a mým sousedem jakoby v dáli. Čekali jsme; načež začal:

„Jako mladý důstojník pověřen jsem byl za jedné z místních vzpour, jež tehdy častěji propukaly než dnes, úkolem postoupiti s oddílem dále do vnitrozemí. Byla to pošinutá stráž do větší vsi, jež před tím nikdy neměla posádky. Obyvatelstvo nechovalo se nepřátelsky, ale bylo mi jasno, že udržuje za noci spojení s povstalci a je snad zásobuje, aniž mohl jsem zjištit, jak a kde se tak děje. Styk s podezřelými domorodci byl mým lidem zakázán, leč stávající přitažlivosti, jež i na nejrádnějšího vojína působí mocněji než rozkaz představených. Zejména znepokojila mne jistá příhoda tak, že dal jsem si předvolati provinilce.

„Bobe Raylore,“ pravil jsem k onomu muži, „udržuješ milostný poměr s indickou děvou jménem Giweto a s její matkou v předposlední chyši od severu.“

„Ano, praporečnicku.“

„Víš, že jsi u děvčete vypíchl jiného?“

„Ano, praporečnicku.“

„Kdo je jím?“

„Myslím, že Ramsun, jehož zovou jedovatým hadem.“

„Je to týž, po němž marně paseme, který každé noci klame naše stráže a který nepově-

domo kudy vniká do naší vsi jako by prolézal zemí?“

„Týž, praporečnicku.“

„Znáš krvavé kousky, jež se o něm vyprávějí?“

„Ano, praporečnicku.“

„A víš o jeho žárlivosti i o tom, že přísahal pomstu?“

„Ano, praporečnicku.“

„Nuže, a jak se chceš chránit?“

„Mám pomocníka, praporečnicku.“

„Bože,“ pravil jsem přísnějším hlasem, „styk s domorodci jest zakázán. Přerušíš svůj poměr.“

„Musí-li tak být, praporečnicku.“

Řekl to s tak žalostným vzezřením, že nebyl jsem s to setrvati důrazněji na svém požadavku.

Leč za daných poměrů byl mi každý muž drahý, nehledě ani k obtížím a třenicím, jež vzniknouti mohly z toho, kdyby některý z mých lidí přišel ve vsi o život. Dal jsem tudíž chyši Giwehinu zvlášť střežiti, což vyžadovala i lidskost, není-liž pravda?

Zatím opatření toto pomohlo jen na tolik, že dostalo se nám rychle vědomosti o spáchaném skutku. V jedné z nocí, kdy měsíc byl v novu, zaslechla stráž, stojící poblíž chyše, drsný, krátký výkřik. Přiběhnuv na místo, vojín nenašel ničeho. Ztropil tudíž poplach, načež moji lidé přichváтали əssvětlem. Našli

jsme chyši otevřenu, jedinou místnost prázdnou; jediné v koutku světnice schoulenu otupělou máť dívky. Krvavé stopy vedly nás ze vsi na místo, kde stráž, jako vždy, nepostřehla ničeho o tom, že by se byl kdos vloudil do osady. Tentokráte zdařila se tedy chlapíkovi nemožnost, odvléci s sebou druhého člověka, snad mrtvého. Nepochybně pomstychtivost jeho zavedla jej tak daleko, že chtěl zabrániti i pohřbení své oběti.

Při dalším běhu zaslechli jsme temný štěkot psí a záhy pochopili jsme vše. „Pomocník“, o němž ubohý Bob se zmínil, zasáhl, žel, pozdě. Byla jím dívčina obrovská dogga, kteráž vraha dostihla a jej rozsápala. Nedaleko odtud leželo tělo našeho Boba, a Giweh nad ním schýlena, schváčena divou bolestí. Na její šíji, jež s polibky vtiskovanými na mrtvou tvář Bobovu se zvedala a klesala, a na jejím černém, rozpuštěném vlasu, padajícím na mrtvolu, naše pochodně zažehly nejtemnější světla. Dívka tato připomněla mně čímsi labutí šíji Editinu, jež po bitvě u Hastingsu svého královského miláčka vyhledala na bojišti. Tato zde nechybila svého ni v nejhlubší noci.

Posléze musili jsme se postarati i o fenu a ji násilím odtrhnouti od těla vrahova. Zdivočilé zvíře zahryzlo se v ně hluboko a bylo všecko potřísněno krví. Domnívám se, že sežralo jeho vnitřnosti.

Dopravili jsme dívku domů. Byla velice krásná. Lidé, kteří ji nesli, dotýkali se zvláštní, tapavou neobratností jejích bezvládně svislých, šťhlých, hnědých údů. A — vezmi mne ďas — nebýti tolik tragiky v této příležitosti, nebylo by se mi na konec zdálo nevhodným učiniti důstojníka nástupcem ubohého Bobyho.

Giweh zůstala po týdny uzavřena ve své chyši, aniž by byla spatřila člověka. Dogga projevovala jí od té doby vroucí přátelství. Nešťastnou náhodou zvrře však zdechlo, když bylo prve vrhlo několik mláďat, z nichž dívka ponechala si jedině ono první.

Tento pes zdědil as příchynost dívčinu, jež ani nyní nestrpěla jiné společnosti. Leč moji lidé, jichž zájem o krásnou dívku v pusté této garnisoně se nevyčerpával, vyslídili, že poměr mezi oběma je zcela zvláštního druhu. Stávaloť mezi nimi stálé škádlení a zuření, jež čím více pes vyrůstal, tím zřejměji měnilo se v nepřátelství. Záhy potom rámusení v chyši nebralo konce. Giweh bila psa, jenž způsoboval jí zranění. Posléze vyháněla psa vždycky ze stavení, by brzy potom opět sama jej volala. Po té nastalo mezi nimi zvláštní příměří, jež měl jsem příležitost jednou sám pozorovati. Dívka seděla na své rohoži, a její krásné tělo bylo zanedbané a vyhublé; proti ní pes, skrčen v koutě jizby, rozcuhaný a zdivočelý, s pohledem zákeřné, do jisté míry lidské vášně, takovým, ja-

kého nikdy již neshlédl jsem u zvířete a jehož Giweh zřejmě se strachovala. Oba měli bílou pěnu kolem úst.

Kteréhos večera zjevila se před mým stanem matka dívčina, a dle jejích posunků a nesrozumitelných zvuků zdálo se, že shání se po pomoci. Stalo se asi cos velice vážného, čímž stařena vyburcována byla ze své tuposti. Podivný zájem na věci velel mi, bych šel s ní.

Při našem vkročení do chyše pes uskočil stranou. Giweh ležela na rohoži, a ňadra její, posud krásných tvarů, se nepohnula. Ze zející rány na hrdle vytékala krev. Snažili jsme se ve spěchu ji zastaviti. Bolestmi probuzena z bezvědomí, dívka zpola se nadzvedla. Její pohled cosi hledal a našel to. Jeden z mých mužů zasadil psovi mocnou ránu pažbou a odkopl jej ke stěně. A odtud jeho pohled, příšerněji výrazný než kdy před tím, setkal se s pohledem dívčiny.

Z oka dívčina vyšlehl oheň smrtelné nenávisi, jakého bych se byl nenadál od nikoho v tak zoufalém stavu. S krajním napětím sil snažila se úplně se vzpřímiti; jednu z hubených paží natáhla jakoby k prokletí, a s bílých jejích rtů splynula trhaně zpola nesrozumitelná slova, jež zněla jako chrčení.

„Tys věděl as, co činíš, ty — či nejsi jím? Nežije duše jeho v tobě? — Vždyť zřela jsem, jak tvoje máteř napájela se jeho krví! — Jeho krví!“

Tak vzkřikla, načež svalila se zpět, na stranu. Leč přes to pohled její neztratil onoho psova, který, buď pod účinky jejího oslovení, anebo pod vlivem blížící se smrti, byl rovněž vytřeštěn.

A tak hleděli na sebe neustále oba dokonávající — dívka a vrah jejího miláčka — její vlastní vrah.“

„Pes!“ zvolal za nastalého odmlčení se plukovníkova onen skeptik, který svou poznámkou způsobil, že zvěděli jsme tuto příhodu, a v jeho hlasu byl zřejmý úděs. „Řekněte: pes!“

Leč stařík neřekl již ničeho. Vstrčil dýmku mezi zuby a zíral, stále nepohnut, jasnýma, ostrýma očima mezi mnou a mým sousedem jakoby v dáli.

GEMMA.

„Nacházíte mne, přátelé!“ volal nám v ústrety dvorní rada, když vcházeli jsme bíle natřenými křídlovými dveřmi do sálu bibliotéky, „nacházíte mne v nemalém rozechvění!“

V prvním okamžiku byli jsme na vahách, ve kterém z četných koutů prostranné komnaty hledati zrakem starého pána. Ze vzdušné galerie, kterou jsme prošli, padalo sem sice jasné světlo, než co různých předmětů nastaveno mu zde v cestu! Křížem krážem zvedaly se tu stojany na knihy, dosahující téměř až ke stropu, nastaveny k sobě zadními stěnami nebo v pravých úhlech. Začasté již stoupali jsme k výšinám těchto pokladnic, by obezřele sňali jsme některý cenný rukopis nebo neporovnatelný tisk Abrahama Wolfganga, Antonína Schoutena nebo Daniela Elzeviera, který sběratel přál si ukázati nám, adeptům. Spodní část některých ze stojanů byla vyplněna velikými zásuvkami, v nichž, bedlivě střeženy, uloženy byly kresby vážených mistrův a čistotné měditisky. V nejzadnější prostoře této síně, s obou stran širokého stolu, na němž mezi přímočarými mí-

šeňskými vázami a bachratými vázami římskými vypínal se nad kalamářem veliký sévreský pes — cave canem, *) říkával jeho pán s úsměvnou narážkou na některé spisy neznámého obsahu, o nichž nesdělil veřejnosti nikdy ničeho —, s obou stran tohoto stolu, spočívající na chůdovitých podstavcích, družilo se k sobě několik prostých skříní, bíle natřených s pozlacenými lištami, a otvor v zámku tvořila ozdobná zlatá růžice. Nestály ani blízko sobě, aniž tuze od sebe vzdáleny, jako osoby vědomé si své hodnoty, neboť obsahovaly pod jemně broušenými skleněnými tabulemi životní pýchu starcovu: jeho sbírku gemm.**)

„V nemalém rozechvění nalézáte mne,“ opětovl dvorní rada Wiedmers svým poněkud skuhravým hlasem, „a přece opět v hlubokém rozjímání.“

Odvrátil se od stojanu přistaveného k jedné ze stěn knihovny tak prudkým pohybem, že zvířil kolem sebe oblak prachu. A přistoupiv blíže podával nám s vášnivým pozdravem ruku, vyčnívající z šedého rukávu jeho soukenného kabátce. Při tom jako by náhodou svezla se mu zpět krajková manžeta, již nikdy neodkládal, a obnažila se ruka — jemná ruka krásných

*) Střez se psal

***) Gemma, lat. drahokam, zvl. kámen s řezanými figurami buď do hloubky nebo vypouklými,
Pozn. překl.

tvář, kteráž pro svůj aristokratický vzhled byla by kdys mladému diplomatu, na vídeňském kongresu, vynesla bezmála plnou rovnoprávnost.

„Od osmi dnů,“ pokračoval stařec, „žiji už co nejpřísněji uzavřen od světa. Leč ježto mne, přátelé, vyrušujete nyní z mé osamocenosti, zdravím váš příchod jako vyšší pokyn, že právě vy jste hodni toho, byste brali přátelskou účast na mém vzrušení.“

„Stihlo vás snad něco bolestného, vážený pane dvorní rado?“ zvolali jsme jako jedněmi ústy Edvard G. a já.

„Nikoli.“

A ztlumiv hlas až k významnému šepotu:

„Nikoli. Spíše to, co mne potkalo, je nejradostnější událostí v mém životě.“

Natáhl v před druhou ruku, již byl až posud skrýval na zádech, a zvolna rozevíral opatrně uzavřenou pěst.

„Nová gemma!“ zvolali jsme ihned a Edvard dodával:

„Mistrovské dílo! Jak šťastné rozmnožení vašeho majetku, vážený příteli!“

„Obzvláště čistý řez!“ poznamenal jsem já.

S mírným nátlakem vzal jsem gemmu z ruky dvorního rady, jenž nerad jen loučil se s novým svým majetkem, a pozoroval umělecké dílo se všech stran. Vejčitý bílý kámen na růžovém spodku představoval ženský profil obzvlášt-

nňho pŕvabu a spočival na tenké zlaté destičce. Vroubení tvořily zlaté listnaté úponky prostírající se ozdobně kolem vejčitého kamenu a nesené vznášejícími se ptáčaty.

„Jak vzdušně provedena jest umělá stavba vlasů,“ prohodil Edvard, jemuž přisvědčoval jsem v živém údivu.

„A jak přirozeně plasticky spadá onen vrkoč na čelo takřka průhledné!“

„Oko jen hovořit!“

„Zdalo se mi, jako bych byl shlédł pohrávati záhadný úsměv kolem pohyblivého chřpí nosu a hebkých úst, jehož tu však přece neviděti?“

Postřehl jsem, jak dvorní rada, pozorně nás sledující, učinil mimovolný posunek.

„A řez profilu,“ pravil Edvard, „je tak čistý, bez jakékoliv tvrdosti. Nezřím zde ničeho z oně jisté maskovitosti, jež lpí začasť na novějších pracích.“ Tu zdalo se mi, že zaslechl jsem potlačený smích dvorního rady. „Komu as lze vděčiti za toto mistrovské dílo?“

„Nechť umělcem tím jest kdokoliv,“ uznal jsem za nutné podotknouti, „nejsem s to, pane dvorní rado, nahlédnouti, proč by šťastný nákup této gemmy měl býti zván nejradostnější událostí vašeho života. Neboť při všech značných přednostech tohoto kusu zdá se vaše sbírka obsahovati mnohé, co dalo by se mu postavit po bok.“

„Čtěte!“ zvolal pojednou stařec a vzav gemmu z mé ruky, táhl nás ke stolku, jež byl prve opustil. Zde ležela rozevřená kniha.

„Čtěte!“ opakoval. „Jest to nový seznam mého římského přítele Vincenza Buonvicina, výtečného muže, který, kdyby neprováděl obchodů s předměty své znalosti, jistě by zasloužil býti zván sběratelem.“

Četli jsme na označeném místě:

Camei A. 703. Ignoto autore. Detto ritratto della Principessa Foscolini-Winterstein. 1809 (?).*)

Protože zírali jsme tázavě na dvorního radu, počal týž vysvětlovati:

„Sotvaže zdařilo se mi objeviti toto číslo v seznamu mého přítele Vincenza,“ pravil, pokyvuje slavnostně hlavou, „zaslal jsem ihned naléhavý vzkaz do Říma. Po šest týdnů pak nacházel jsem se v nejkrajnějším napětí, očekávaje potvrzení zvláštní domněnky, již jsem pojal. Netažte se, pánové, jak předržel jsem horečku dlouhého očekávání. Šel jsem do společnosti, aniž bych věděl, s kým jsem se sešel, činil jsem a mluvil, nepovědomo mi co, tápal jsem, nevím kudy. Sotva že zbyl ve mně kus života. Až konečně nadešlo ono požehnané jitro, kdy posel doručil mi onu cennou krabičku. Pomlčím

*) Camei (kámen) A. 703. Neznámý zhotovitel. Podobenka princezny Foscolini-Wintersteinové.

o bezměrné opatrnosti, již přes vášnivou netrpělivost použil jsem při otevírání toho křehkého statku. Posléze pak přece jen zjevil se přede mnou poklad, po němž pídil jsem po dobu dvou třetin svého života.“

„Ale nechápu posud — —“ dovolil jsem si namítnouti.

„Nechápete, ovšem,“ přerušil mne stařec, „jak důležitý význam pojil se k řezanému portrétu jisté kněžny Foscolini-Wintersteinové, provedenému v tomto století neznámou rukou. Poslyšte však, mladí přátelé, tento domnělý obraz neznámé — mně však dobře známé dámy — nese ve skutečnosti — —“

Stařec přiklonil se svým hubeným, následkem rozčilení prodlouženým obličejem až k mé tváři. Jeho jasné, šedomodré a téměř bezbrvé oči byly do široka rozevřeny a jeho tenké rty byly tak sevřeny, že na sta drobných vrásek stahovalo se paprskovitě k prohlubeninám rtových koutků.

„— — nese ve skutečnosti rysy Donny Vanzozy Orsiniovy, jejíž ostatní podobenky byly do jedné zničeny, a nepochází od nikoho nepatrnějšího než od slavného mistra Benvenuto Celliniho.“

„Nemůžné!“ zvolali jsme s Edvardem G. jedněmi ústy a překonávali jsme se v kladení otázek.

„Jak to víte?“

„Máte listinné doklady?“

„Či z jakých známek tak usuzujete?“

„Má práce tato snad nějaké skryté označení?“

Hodlal jsem již vztáhnouti ruku po gemmě, leč dvorní rada mi v tom zabránil.

„Nic z toho všeho,“ odvětil s tichým úsměvem. „Nebyli byste původu tohoto řezu odkryli nikdy — kdyby byl zůstal utajen mému příteli a znalci Vincenzovi — a mně samému byl by zůstal nepovědomým tento slavný původ, nebyti oné zvláštní okolnosti, jež dala mi ho poznati nejvěrohodnějším způsobem. To, čeho se tu dotýkám, jsou staré události, o nichž nikdy jsem nemluvil a o nichž v nynější době mimo mne nikomu nemůže být ničeho známo. Leč, když v této významné hodině osud vás, přátelé, vyslal ke mně, nerozpakuji se učiniti vás účastny, uznáte-li to za vhodné, své radostné a na vzpomínky bohaté nálady.“

Stařec nabídl nám s přívětivou tváří dvě křesel, kdežto sám usadil se u stolu, zpola k nám obrácen, na široké, gobelínem potažené židli.

„Jak bude vám asi dobře povědomo, vyslán jsem byl jako hodně mladý ještě muž do Vídně, bych přinesl zesnulému našemu panu kurfiřtovi zprávy o poměrech onoho kongresu, který po prozatímném pádu Bonapartově počal upravovati evropské záležitosti. Jako polooficiální

zástupce malého německého státečku a k tomu ještě občanského původu byl jsem ještě velice vlídně trpěn ve vybrané společnosti, která sešla se zde k slavnostem, o nichž později nikdy už nebylo slechu, a která, jak zdá se mi dnes, provedla poslední tanec tehdejší Evropy. Vlastnil jsem tehda mnohem ještě důležitější dar sebeopanování a rozuměl jsem tomu, bych neodvážil se nikdy tuze daleko na oné kluzké půdě, nebo abych v pravý čas vztáhl nohu zpět. Mých styků bylo namále, ale vyznačovaly se nejlepší jakostí. Jistý berlínský diplomat, vzdálenější příbuzný mého rodu a současně tajného rady pana z Gentzů, uvedl mne k tomuto, a pan z Gentzů přes to, že nerad býval upomínán na berlínskou svou minulost, přijal mne nikoli bez blahovůle. Zjednal mi přístup do dvorní a státní kanceláře a já dovedl se doporučiti kancléři, který opětovně prokázal mi tu laskavost, že svěřoval mi různá posláná. K úředním poučením připojil pak také ono dotýkající se mého osobního chování, což stalo se sice pouze jedenkrát, ale zůstalo mi pro vždy cenným.

„Jste,“ pravil Metternich, „mladý, slušný muž, a možno, že kyne vám budoucnost. Měl-li bych takovému uděliti rady, zněla by takto: nehledejte na své životní dráze nikdy již opor u žen. Jeť toto, ačkoliv některé novější případy zdají se nasvědčovati o opaku, dnes již soustava zastaralá.“

Po úctyhodném vyslechnutí tohoto výroku uklonil jsem se dosti jím dotčen a s divnými myšlenkami jsem odcházel. Nikoli proto, že bych snad byl až posud choval naději dosíci pomocí ženských pletek cílů své ctižádosti a na křídlech Amorových dáti se vznésti k výšinám úředních výsledků. Právě naopak, měl jsem o důležitosti poslání, která mi mezi tolika slavnostními hosty zjednala občanských práv, snad až přehnané představy, takže jsem se nestrachoval ničeho více, než abych se neztratil ve společenském šumu. Přebohatý ženský půvab, jímž denně byl jsem tam obklopen, nezdál se mi být nepodezřelým, a byl jsem pevně odhodlán vyčkati se zbraní u nohy.

Postřehli jste, mladí přátelé, že mnoho mladické lehkomyšlnosti způsobí méně škod než je s to tak učiniti špatný výpočet. Ježto vzdaloval jsem se všeobecně společenských vyzývavostí ženského světa, jež uváděly mne jedině v povrchní a neškodnou roztržitost, byl jsem tím jistěji určen k tomu, padnouti v oběť oné, v jejíž okruh hnal mne osud. Byla jí kněžna Tereza Foscolini-Wintersteinová, již ještě dnes nerozpakoval bych se prohlásiti za nejkrásnější ženu století. Nenamítejte, prosím, ničeho! Směl jsem v Londýně políbiti ručku lady Hamiltonové, viděl jsem tančiti Fanny Elslerovu, měl jsem u madame — leč k čemu dále přirovnávati něco, co se nedá vůbec přirovnati. Znáte

její rysy, jež, jak vysvitne vám z později uvedených okolností, podobaly se zcela oněm vyřezaným v tomto kameni. Připomínám jen, že jejím vlasem, zvláštní mdlé kaštanové barvy, prokmitala chvílemi nevysvětlitelná červená světélka, že její zastíněné oči, ponejvíce zcela uzavřené, leskly se jako černý aksamít, mnohdy však, do široka rozevřeny, rozzářily se jako ztuha napiaté šedé hedvábní, že barva jejího obličejce byla bledá, jakou dle Honoré z Balzacu, současného spisovatele, bývala barva většiny žen s velice dlouhými vlasy, avšak oné jižní bledosti, zpod níž domníváme se spatřovati prorážející nejčervenější, nejmáňšivější krev. Připomínám jen toto, a máte obraz, který — ach — více oživiti nedovedu. Mně zdálo se však tehda, že v této dokonalé bytosti uzavřen jest život ve svém nerozděleném bohatství. Její štíhlá, jinak však bujností zdokonalená postava — kněžna mohla čítati tehda dvacet a šest roků — pohybovala se s jakousi, v jejím okolí neobvyklou cudnou zdrželivostí, leč přes to hovořila z ní ona zralá a abych tak řekl unylá náruživost, již postřehujeme téměř výhradně u některých Italek nejlepší odrůdy. Zabývaly-li se mé myšlenky jí, což stávalo se nyní až tuze často, vyloudily mi ji mé sny povždy stejně jako oddanou milenku i jako spolehlivého a zkušeného přítele. Tak jako jí nedovedl jsem se svěriti nikomu, nevěřil jsem, že dostalo by se mi lepší

rady než jejím měkkým, zvučným hlasem, a zjednatí si účasti této života zkušené a pomilovánímhodné ženy bylo pro muže mého věku až tuze svůdnou věcí.

Zvláštní byla okolnost, že šťastná jistota, jež vyznačovala její vystupování a která patrně připisována jejímu postavení, nesouhlasila přes to nijak s pověstmi, jež vztahovaly se k ní. Kdo byl kníže Foscolini-Winterstein? Ve veřejnosti připouštěna platnost mínění, že manželem kněžny je onen ve společnosti nikdy nevidaný pán neurčitého stáří, který obýval s ní společně prostorný palác. Sám měl jsem jedenkrát příležitost shlédnouti jej, když usedal na záď kolesey. Oděn byl nenákladně, měl žlutavý, ustaraný obličej a prokvetlý vlas sčesan na vpadlé skráně. Mluvil-li se důvěrně o kněžně, tu neděla se zmínka o jejím průvodci jinak než jako o vzdáleném příbuzném jejího rodu, který zastával u ní úřad jakéhosi domácího hostmistra nebo tajemníka. Oproti tomu pravý kníže, o němž tvrdilo se, že je podivínem, žil v ústraní na svých statcích v Toscaně. Byli-li manželé rozvedeni nadobro, o tom on dit*) nedovedla povědět nic určitého, leč tvrdilo se, že kněžna nežije v obzvláště skvělých majetkových poměrech. Ve Vídni nalézala se prý pod zvláštní ochranou jisté velice vysoko postavené ruské

*) Pověst.

osobnosti. Stávalo dostatečných důvodů přičísti ji k druhu oněch paní vznešeného původu a neurčitého způsobu života, jimž stará společnost stejně jako mužským aristokratickým milovníkům dobrodružství připouštěla žítí v postavení, jakého vyžadovali pro sebe svým zjevem i vystupováním?

Já sám netoužil jsem zvědět tyto podrobnosti. Nepostačovalo mi snad obdivovati z povzdálí tu, jež pro mne nalézala se ve středu veškerého lesku? Shlédl jsem, jak nejvznešenější světáci Evropy namáhali se proniknouti blížeji k ní, jak francouzský vypovězenec markýz Desjeantes, sotvaže nabyl části svých statků, uvedl město v údiv marnotratnickými slavnostmi, pořádanými ku počtě kněžnině. Té doby pouze jednou naskytla se mi příležitost přiblížiti se k ní na delší okamžik, než připouštělo spěšné představení se nebo obyčejná poklona. Nabyl jsem však při tom přesvědčení, že je si plně vědoma pocitů, jež zjevem svým zažehla v mém nitru. Z jednoho z koutů sálu, v kterémž se zdržovala, pozoroval jsem drahnou chvíli, jak přijímala skládané jí holdy, spatřil jsem, jak roztržitě naslouchala slovům jistého kavalíra, jemuž zdařilo se vzdáliti ji na několik okamžiků z okruhu jejích obdivovatelů, a postřehl jsem i to, jak s markýzem Desjeantes vyměnila několik slov, dle mého zdání chladných. Jakoby znavena naklonila se poněkud stranou, a tu

zahlédl jsem, jak její poprsí, mdle blysknavé, pnulo se z krátké šněrovačky. Ihned pod ňadry, jak bývalo tehda zálibou, splývalo dolů žlutavé hedvábí jejího roucha v lehoučkých, ozdobných záhybech. Její postavu, plnou a vonnou, bylo lze přirovnati k čajové růži — či „ruské čajové růži“, jak zněl kolující úsudek knížete z Loegne, neskrblícího vtipy. Můj pohled setkal se s jejím a z něho jakoby na mne byla vyšlehla jakás temná a těžká tucha o určení mého osudu. Kolem jejích úst chvěl se úsměv, jenž mne pronikal a jehož jsem nechápal. Nevím, proč zmocnil se mne pocit, že je nešťastna a hodna politování.

Zatím odvedl ji kdos ke kadrille, jež řadila se ve vedlejší sále. Zporozoval jsem, že její protějšek, jistý důstojník, byl náhle odvolán. Není-li po ruce okamžité náhrady, mám dosti odvahy k tomu, bych se nabídl. Leč sotvaže jsme nastoupili k tanci, skoro jsem již toho litoval. Cítil jsem se vinným tím, že jsem kněžnu, která zdála se být dnes obtěžována každou pozorností, pronásledoval svými pohledy. Sotvaže jsem se odvážil na ni pohlédnouti. Postřehl jsem jedině, že gemma, kterou spatřil jsem již častěji zavěšenu na jemné aksamítové stužce na jejím hrdle, představuje vlastní její obraz. V tom zazněl povel: *en avant les deux*, *)

*) Páry v před!

a zatím, co chopil jsem se konečků prstů její půvabně mi nabídnuté ruky, zaslechl jsem, jak pravila tiše a přívětivě:

„Můžete na mne patřiti bez jakýchkoliv obav. Nepožadujete snad ničeho ode mne?“

Nevěděl jsem, co bych odpověděl, a zatím kráčeli jsme ve volných tanečních pohybech kolem sebe.

„Všimněte si,“ ozvala se opět kněžna, ukazujíc lehkým pokynem hlavy na sousední kadrillu, „všimněte si jen toho galantního pána, který dvoří se lady G. Doufá, že vypočlebujíc od Anglie to, čeho nedosáhl mým prostřednictvím od Ruska. Vyhledejte zrakem též onoho pyšného žlutého Španěla, stojícího tam naproti pod záclonou, prsa plna zvláštních vyznamenání — snad vlastní pouze tato.“

Tanec nás od sebe odloučil; když však nás opět s kněžnou svedl, sdělil jsem jí, že pozoroval jsem osobnost jí mně označenou. Odvětila na to:

„On by rád byl za účelem jistých důvěrných služeb, jež dnes svěřují se lidem šlechtického původu, doporučen vyslanci. „Rusky“ zní přece nyní heslo, a já platím za poloviční Rusku, není-liž pravda?“

Náhle stihl mne zlostný pohled jejího oka, jež neuzřel jsem nikdy tak jižně žárné. Jak jinak, mírně, skoro srdečně, hleděla na mne za řeči při třetím setkání.

„Nejste dojista žádným seladonem, smím-li věriti vaší vážnosti, ačkoliv — nu, pastýřské hry jsou nyní dohrány. Ale tím méně jste ubohým ctižádostivcem dnešního druhu, a nepovažuji vás za schopna pošetilství a zlob, jimiž nás pronásledují láska a ctižádostivost. Domnívám se, že znám vaše srdce, cítím, že jste přítelem.“

„Děkuji vám, kněžno,“ kóktám, zatím co prokazujeme si velkou úctu.

Když pak jsme si při poslední promenádě podali ruce, odvážil jsem se stisknouti lehce její pravici, opakuje při tom tichými, spěšnými slovy svůj dík, a jak byl jsem šťasten, když pocítil jsem, že ona tento stisk opětovala.

„Vím, vím,“ šeptala, a když mýjela mne tak těsně, že její chladný vlas otřel se o mé skráně, pravila ještě zpola přes rámě:

„Žijte blaze, milujte mne!“

Nemohl jsem tehda tušiti, za jakých okolností rozpomene se na mou náklonnost a k jakým cílům využije ještě mých pocitů. Zkušenosti v této příčině zbývalo mi učiniti později, ježto následkem plného zaměstnání záležitostmi mně svěřenými na dlouho neměl jsem příležitosti k nim. Onoho šťastného večera vzdálil jsem se rychle, bych osamotněl se svými city. Při odcházení zdálo se mi, že stihl mne zlobný pohled markýze Desjeantesa. Kněžny jsem tenkrát už nespattřil. Nenalézal jsem se o dva dny později na onom plesu, který hrůzně přerušen byl zvěstí o ná-

vratu usurpátora z Elby a o jeho triumfálním průvodu. Všecko se tehdy rozprchlo, Rusové opustili Vídeň, kněžna Foscolini-Wintersteinová učinila tak hned po nich.

Následkem těchto událostí diplomacie poslána do svých domovů. Měsíce minuly, světu v živém vzrušení, mně v hlubokém klidu. Život naší kuřírské residence kladl na mne nepatrné požadavky, a tak zdařilo se mi peněžní své poměry, pobytem na vídeňském kongresu silně rozvrácené, uvésti opět do pořádku. Waterloo měli jsme již za sebou, a veřejný život počal se jeviti opět i jinou tvářností než vojenskou. Vznešení pasažéři, nastoupivší cestu do Paříže za příčinou nadcházejících vyjednávání, mjeli naše město M. Toto, jak vám bude známo, neleželo sice bezprostředně při staré cestě, leč přes to zajížďka do něho nebyla značná a hodilo se dobře k použití jako místo odpočinku a přípravě na poslední, značný kus cesty. Nebylo mi tudíž s podivem, když kteréhosi dne zvěděl jsem o příjezdu knížete a kněžny Foscolini-Wintersteinových. Spíše zdála se mi nápadnou okolnost, že nesestoupili v hostinci. Zvolili, jak jsem se doslechl, předem vyslanými posly za příbytek jeden z prostorných měšťanských domů, jež následkem válečné mizerie byly k pronajmutí.

Ihned nazítrí dostavil jsem se ke kněžně, bych jí nabídl svých služeb, jež za těchto okolností

mohly jí přijíti vhod. Právě v okamžiku, když vstoupil jsem do pokoje, vešla sem i ona protějšími dveřmi. Pokročila mi živě v ústrety a dobromyslně podala mi ruku na pozdrav. Byla to ruka plná, nikoli malá; s dokonale utvářenými, štíhle se zmlazujícími prsty, jichž konečky byly lehounce ohnuty na zad. Jevila cosi silného a upřímného, po způsobu ruček mnohých Italek, a zatím, co držel jsem ji ve své, rozpomněl jsem se zřejmě, jak při prvním stisku této ruky zmocnil se mne pocit směti této ženě vroucně důvěřovati.

Byl jsem šťasten, že jednala se mnou jako se starým přítelem. Vyprávěla, že kníže náhle se roznemohl, a že neví, na jak dlouho bude se musit následkem toho cesta odložit. Mimo to očekává cestovní povoz objednaný z Paříže, před jehož dojitím nikterak nehodlá vyraziti. Oděna hladkým domácím úborem, z něhož prosvítala přiměřená část jejího bělostného hrdla, seděla naproti mně na židli a pozorovala směr mého pohledu.

„Pozorujete opět můj oblíbený skvost, jakož činil jste již druhy, jak se rozpomínám. Nejste dojistá žádostiv zvědět, proč nosím svůj vlastní obraz, byť i v drahocenném provedení, na hrdle? Netažte se!“

A po chvilce rozmyšlení kněžna pokračovala:

„Víte asi, že většina žen má nějaký takovýto amulet, byť začasť se i k tomu nepřiznávaly.

Přikládá se takováto věc právě na vrcholek našeho života a nezbavujeme se jí, v bláhové naději, že sestup děje se pak volněji.“

„Jak vyjímají se, kněžno!“ zvolal jsem do-
tčen, „taková slova ve vašich ústech. U vás,
která pohybujete se ve výšinách, jiným jen po
řídku přístupných!“

Pohlédla na mne, opatrně mne zkoušejíc, prve
než řekla:

„Kdyby bylo tomu tak, můj milý, neseděl
byste tamo naproti mně. Opravdoví přátelé při-
cházejí teprve tehdy, když už je příliš pozdě,
nebo řekněme pouze: když je pozdě!“

Při odchodu prohodil jsem žertovně:

„Měla byste, kněžno, naší skromné společ-
nosti skytnouti příležitosti k nabytí pojmu, co
značí býti královnou vysokého světa.“

S úsměvem pohrozila mi prstem.

„Učiňte mne jen honem předmětem rozho-
voru města!“

Vskutku zdařilo se mi získati kněžně přízeň
jedné z našich společenských autorit, staré
paní z D. Od té chvíle, kdy ona dáma na po-
čet cizinky uspořádala domácí slavnost, re-
sidence vyčerpávala se v projevech svého zájmu,
a na mne, který společně s kněžnou směl vstou-
piti do toho či onoho salonu, padal odlesk je-
jích úspěchů, sklízených s úsměvnou dobro-
myslností. Leč přes to nebyl jsem s to, bláho-
vec, oddati se beze přání radostem, jež působily

mi její přítomnost a téměř každodenní styk s ní. Sotvaže nabyl jsem jistoty o jejích plánech, vynaložil jsem veškeren až posud nabytý pletichářský svůj um na to, bych, pokud možno nenápadně, vymohl si od zesnulého již kurfiřta úkol cestovati do Paříže a zde získal z blízka jistoty o výsledcích očekávaných vyjednávání. Nejupřímnější pocity, jež každý další den měnil ve vášeň, tísnily mne — leč mám-li být zcela upřímný, tkvěl ve mne také svéhlavý mladický spěch, ona obava, bych ničeho neomeškal, abych nepozbyl příležitosti k úspěchu, k němuž se blížíme, aniž bychom patřili na milovaný předmět. Kněžna postřehla asi změnu mého chování při jedné z ranních návštěv, kteréž byly mi popřány nyní denně. Jsem prý nevrlý, podotkla pojednou přátelským způsobem, ale nikoli její vinou, jak doufá? Odvětil jsem, že prokazuje mi více přízně, než zasluhuji, avšak jsem tak nešťasten, že přeji si více, než — —

„Snad ne více, než mohu skytnouti?“ přerušila mne.

„Nebo více než chcete?“

Její ruce, složené v klín, pohrávaly nevrle prsty, a kolem jejích úst zjevil se trpký, skoro až opovržlivý rys. Řekla suše:

„Bylo by zle, kdybych tak chtěla — zle pro vás.“

A po chvílce dodala:

„Vážím si vás příliš.“

Chtěl jsem se vyhnouti nebezpečnému ujištění o přátelství a současně své štěstí vystaviti nejtěžší zkoušce tím, že jsem řekl:

„Víte, že zavítal sem markýz Desjeantes?“

„Nuže, a —?“ opáčila, rychle zvednuvši zraky, a dodala v zápětí:

„Ostatně žertujete.“

„Očekávejte ho v nejbližší době. Nedovede si odepříti, by vás vyhledal.“

„Toho se neodvází,“ pravila skoro prudce a tónem jakoby v samomluvě.

Ó, jak nerozřešitelné zdá se vše v duši ženy tomu, kdo zírá v ni s vášní. Ve mne utvrdila se, nevím ani jak, představa o soupeřství mezi mnou a Desjeantesem. Domníval jsem se, že spekujuji dobře, připomněv — již ve dveřích — kněžně její nedávnou předpověď o nastávajícím odjezdu. Budu-li směti doufati, že uzřím ji v brzku opět, kdybych byl nucen asi v šesti dnech vyraziti. Odvětila, že odcestuje snad již dříve. Zdravotní stav knížete zdá se tomu dovoliti, a povoz z Paříže ohlášen je již na nejbližší dny. Opouštěje ji, čerpal jsem naději.

Doma zvěděl jsem, že Desjeantes byl u mne. O dva dny později, prve ještě než opustil jsem dům, přišel opět. Zdrží prý se okolnostmi v M. déle, než předvídal, a přál by si mým prostřednictvím obnoviti některé povrchní známosti. Myslíl jsem si, že naše známost je asi povrchní-

nější než jakákoli jiná. Vyměnili jsme několik chladných slov. Mezitím byl mi ohlášen příchod kněžnin, i vyšel jsem jí vstříc nikoli bez pře-kvapení. Vstoupila jednou či dvakráte ve společnosti přátel do malého domku, kterýž obýval jsem tehdy u západní brány. Pln neurčitých, blouznivých nadějí zdobil jsem od několika neděl svůj příbytek jako k jejímu uvítání, proměnil jsem pokoje v květinovou zahrádku, jako bych tím chtěl připravit vjezd štěstí. Když stála mezi mnou a Desjeantesem, napadlo mne pomyslení, že vše je opět na témže místě, jako tehdy ve Vídni, jedině vůně neposkvrněné náklonnosti že vyprchala a zklamáná vášeň stala se mým svědkem.

Kněžna pravila, že přišla proto, by mne požádala o vyvrácení kolujících zpráv o jejím brzkém odjezdu. Doslechla se prý, že na její počest má být pořádána večerní slavnost u ministra ze St. a nechce nikomu působiti marné námahy. Neopustí prý nikterak nazítří města, ba následkem poznovu se vyskytnuvších překážek zdejší jich pobyt může se protáhnouti ještě na několik neděl a s cesty do Paříže možná že vůbec sejde.

Hladila neklidnou rukou kytici stojící ve sklenici na stole, i nabídl jsem jí ji při odchodu. Slyšeli jsme zapadnouti mřížová vrátka dvoru i drkotání kol vzdalující se její kolešy. Ihned potom opustil mne Desjeantes a několik oka-

mžiků po té vyšel jsem z domu i já. Viděl jsem markýze několik set kroků před sebou kráčejícího směrem k městu, zřel jsem posléze, jak zmizel v záhybu silnice a současně zaslechl jsem s opačné strany tiché zavolání svého jména. Otočím se a spatřím kněžnu, jež zdánlivě v nejvyšším vzrušení dává mi znamení, bych vrátil se domů. Následovala mne v patách, uzavřela dveře za námi, pozbyla rozvahy.

„Zachraň mne!“ zvolala z blízka, zcela z blízka mi do tváře, „zachraň mne, miláčku, před úklady bídníka!“

Spočívala jako bezmocná na mé hrudi, a já šepotal jsem žárná slova do jejího vlasu. Ano, miluje mne, opakuje na mé naléhání, ale mluví jakoby ze sna.

„Má gemma!“ vzkřikla pojednou úzkostlivě. Bouřné mé objetí urvalo skvost ode stužky. Pozorovala jej okamžik, načež jej uschovala.

„Buďme rozumni,“ zahovořila pak zmírněným tónem. „Musím prchnouti. Chcete přispěti pomocí, příteli?“

Ujistil jsem ji o své oddanosti, leč neubráníl se tomu, bych nevyslovil námitku:

„A což kníže?“

Uchopila mne : a ruku a patřila ztrnule na mne.

„Musím vám připomínat náš rozchod ve Vídni? Vzpomeňte na kadrylu, kdy jste mi děkoval za to, že shledala jsem vaše srdce hodno

důvěry. Důvěřujte nyní mému, netažte se po ničem. Stačí vám snad věděti, že kníže — — “

Zatřásla se na okamžik.

„— — že můj průvodce není mým chotěm.“

„Nuže, kdy?“ otázal jsem se.

„Zítra večer, až nadejde soumrak. Je váš cestovní povoz připraven?“

„Zajisté. Můj kočí — — “

„Nebude ho potřebí. Mám spolehlivého postillona. Ostatní převezmete vy. Obstarejte pasy, ve vašem postavení nebude vám to za těžko, pro paní z — jakékoliv jméno. A převlékněte se za mého sloužícího.“

Projevila spěch, ale když jsem ji chtěl vyprovoditi, zadržela mne zpět. Zmizela, prve než nabyl jsem rozmyslu.

Téhož dne i nazítří pro samu činnost sotvaže zmohl jsem myšlenku. Obstaral jsem vše, jak mi nakázala, a přichystal se k odjezdu. Na večer odeslal jsem své služebnictvo pod různými záminkami z domu. V stanovenou hodinu shlédl jsem kněžnu, jak zastavila se u vrátek. Zatím, co postillon strojil koně a komorná pomáhala mu při nakládání kufrů, stoupli jsme si za zděný pilř. Při záři svítilny pozorují, jak je bledá a strhána v obličeji.

„Nelitujete ničeho, kněžno?“ táži se s úskostnou účastí.

„Ničeho. Pasy?“

„Zde jsou.“

Rozhrnula plášť, aťby schovala papíry.

„A vaše gemma?“ ptám se, ježto tuto jsem neshlédl.

Hrůza a zmatek zmocnily se kněžny.

„Ach, bože!“ zvolala. „Nemohu odcestovati. Bez této věci nemohu, víte, jak pověrečně na ní lpím.“

A když jsem se nabídl, že gemmu najdu, nechť je již kdekoli, stiskla mi ruku.

„Učiníte pro mne ještě toto. Jděte do mého domu, domnívají se, že jsem ve společnosti ministrův, a vydají vám tuto věc bez okolků. Musím pryč, všecko mne k tomu nutká. Použijte pošty a dohoníte mne v Neuwerku, kde budu vás očekávati. Jen pospěšte, ještě této noci musíme dále.“

Zahalil jsem se v široký plášť, který zakrýval můj služebnický úbor, a spěchám, jak mi bylo kněžnou nakázáno. Obrátil jsem se však ještě nazpět a tu střetl jsem se s jejím pohledem, sledujícím mne. Pokusila se o úsměv, než ten byl truchlý. Nedbal jsem toho, a šťasten pádím dále, hrud' plnu smělých nadějí. Či neměl jsem jistoty, že po vykonání tohoto rozkazu očekává mne trvalý sen blaha — nejkrásnější, nejrozkošnější žena? Více a silnějších pocitů, než byli bychom jich schopni v pozdějších letech, zmocňuje se nás v takovéto krátké hodině mladosti. A byly-li zklamány — měli jsme jich snad proto méně?

Dům kněžnin stihl jsem otevřený, lidé se světly v rukou pobíhali kolem mne. Stoupám po schodišti a v jedněch z dveří setkám se s tím, jenž zván byl jinak knížetem. Držel v ruce předmět, jež domníval jsem se poznati jako hledanou gemmu. Spočívala v popsaném papíru, jež muž, jakmile mne shlédl, chvatně schoval. Zíral na mne ztrnule, a zdálo se, že uvažuje o okolnostech našeho setkání. Pojednou pak řekl:

„Kněžna odcestovala. Markýz Desjeantes byl právě zde, by mi sdělil tuto zvěst.“

Zaražen upřel jsem naň zraky. Zdál se mi všecek proměněn od té doby, kdy spatřil jsem jej ve Vídni. Postava jeho byla silně nachýlena, vlas úplně sešedivělý splýval mu v nepořádku na vpadlé skráně, jeho obličej, plný hlubokých vrásek, podobal se v nejistém světle malé lampy, hořící za ním v pokoji, voskové masce. Leč oheň jeho očí, jeho zjev, jeho řeč tajily v sobě, nevím věru, proč, cosi imponujícího, takže jsem se octl v pokušení osloviti jej jako knížete, za nějž byl jmín. Privil jsem, že přicházím s kněžniným rozkazem, abych přinesl jí gemmu.

Než stařec vpadl mi rozhodně do řeči.

„Nejsem chotěm kněžniným, byl jsem jejím sluhou. Kněžna nepotřebuje již mých služeb, odcestovala. Ale vydati tuto gemmu není v mé moci.“

Rozkolébal hlavu do prava i do leva a řekl chladným tónem:

„Kněžna je na mizině, jak nebude vám asi nepovědomo. Tato domácnost je prodlužena. Po odjezdu kněžnině zbývá mi k urovnání nejnужnějších závazků jedině výnos prodeje gemmy.“

„Avšak tato podobenka kněžnina,“ namítám více s podivem než v zlosti, „má osobní cenu jedině pro ni samu.“

„Cena gemmy,“ odvětil, „jest přece snad jen vyšší, než se domníváte. Vykazuje zdánlivý obraz kněžnin jedině z té příčiny, ježto rod Foscolini, s jehož posledním ženským potomkem oženil se zesnulý kníže Winterstein, odvozuje svůj původ od římského rodu Orsiniů. Kněžna podobá se, jak vyskytuje se to asi ve starých rodech, co nejklamněji své pramáteři donně Vannoze Orsiniové, jejíž rysy mistr Benvenuto Cellini vyřezal v kameni.“

Jeho slova i způsob, jimiž je pronáší, přesvědčují mne tak, že nevím, čeho bych namítl. Leč rozzloben tím, že nečinně se zde zdržují, jakož i pohněván proto, že pro dluhy tohoto starce nemohu splnití přání očekávající mne kněžny, požaduji opět s veškerou rozhodností vydání gemmy, jinak činím pohružku použitím zákona.

„Očekávám vaši vrchnost,“ odvětil stejně chladně jako prve a zavřel dveře za sebou.

Nerozhodně opustil jsem dům a ubírám se cestou dolů, hlavu plnu myšlenek, z nichž žádná však neobjasňuje mi mé postavení. Před hostincem „U bílého koně“ mne kdosi oslovil a poznávám v onom muži sloužícího markýza Desjeantesa, který posílá mi pozvání, bych na několik okamžiků vstoupil dovnitř. „Ještě ten!“ pomyslí jsem si a chci jíti dále, leč onen muž naléhá na mne, že jeho pán má pro mne důležitá sdělení. Současně zaslechl jsem hlas markýzův, jenž na prahu vstupuje mi v ústrety a táhne mne do nízkého, prázdného sálu. Jeden z koutů osvětlen jest dvěma svícemi, a vedle svícnu stojí na stole láhev s vínem, zpolá vyprázdňená. Desjeantes, v společenském úboru a všecek bled, zaujal opět dřívější své místo a pravil:

„Jakou pěknou komedii, můj milý, dal jste si tu zahrát!“

Chci cosi vysloviti, ale markýz činí odmítavý posunek rukou a pokračuje:

„Nezpůsobte si nijakých nesnází! Máte-li posud takové mínění o kněžně, že vyplatilo by se počítí pro ni obchody, tož rozběhněte se za ní. V tomto okamžiku je dávno již za Neuwerkem, a vy, příteli, mohl byste zkusiti, dohoniti s poštovskými koni své vlastní dobré běhouny.“

Zpozorovav mé ohromení, usmál se, více však trpce nežli výsměšně, a nalil plnou

sklenku vína. A když byl spěšně převrhl obsah své číše v hrdlo, pravil:

„Pijte, můj milý, pijte — tak jako piji já. Že svěřuji se vám se vším tím, děje se — řekněme — z družného soucitu. Zaplatil jste rovněž dosti za zkušenost, kterou já vykoupil jsem si jiným způsobem.“

„Jakým?“

„Poznáním, že kněžna je prostě dobrodružnou osobou. Není vám asi povědomo, že ve Vídni podváděla se mnou velkoknížete. A svěřil-li jsem se vám s tímto, nebudete zajisté považovati za vtíravou otázku, měl-li jste již také zajištěnu přípověď kněžninu, býti šťastným na účet toho, jenž v Paříži ji očekával.“

„Kdo?“ zeptal jsem se spěšně.

Pokrčil rameny. Po přestávce, v níž načal novou láhev, pravil:

„Dobrodružství kněžnina se zamotávají. Člověk ocitá se v nebezpečí býti v ně vtažen i jen řečmi o nich. Vsadil bych však sto proti jedné, že nyní půjde to rychle s ní ke konci.“

Jelikož markýz pohroužil se ve víno, aniž by již dbal mé přítomnosti, a poněvadž zdálo se mi, že mnohé z jeho slov dalo by se přičísti na vrub jeho pití, obracím se k odchodu.

„Chci vyzraditi vám vlastní tajemství této ženy!“ volal za mnou, a když dospěl jsem ke dveřím, zaslechl jsem ještě jeho hlas:

„Chce býti šlapána nohama!“

Jak ztrávil jsem tuto noc, zůstalo mi pro vždy záhadou. Později jsem si namluvil, že v temné noci rozběhl jsem se až do Neuwerku, aniž bych byl našel kněžninu stopu. Podivil jsem se ovšem tomu nemálo, když příštího jitra probudil jsem se na lůžku v livreji sloužícího. Můj duševní stav následujících dnů vymizel mi ovšem také z paměti. As po čtrnácti dnech zastavil můj cestovní povoz i s koňmi před mým obydlím. Byl nepoškozen, a kočímu dostalo se asi dobré odměny, poněvadž ode mne nepřijal zhola ničeho. Doručil mi však dopis, obsahující pouze tato slova: „Odpusťte ubohé duši a zůstaňte mi přítelem. Teréza.“

O kněžně nedoslechl jsem pak už nikdy ani slova, a poněvadž vzpomínám na ni jako na nešťastnici, za jakou vyžadovala si býti mnou považována, přál bych si proto, by dle předpovědi markýze Desjeantesa a dle určení, že krásné dokonává se prostým, bylo došlo k rychlému jejímu konci. Dura lex, sed lex,“*) tak skončil dvorní rada své vyprávění.

„A co stalo se s gemmou?“ otázali jsme se po chvíli mlčení.

„Ano, s gemmou,“ odvětil stařec. „Tato zdála se být jediným hmatatelným pozůstatkem zažitku, jehož přese vše bych nechtěl postrádati. Na ní, již zůstavila, než strhla za

*) Přísný zákon, ale zákon.

sebou mosty, kněžna zdála se lpět lepší částí své bytosti, jak zakořenila se ve mne představa, kdybych byl nabyt gemmy, dosáhl jsem tím nejcennějšího z toho, čeho jsem si přál. Dovedl jsem se tenkrát zhostiti úkolu cesty do Paříže a pronásledoval jsem náhle zmizevšího průvodce kněžnina, ale bez úspěchu. Později vídán byl, chudobně oděn, v italských museích, kde k mému pokynu vyzvídáno na něm, kam zašantročil gemmu. Tvrdil, že ji prodal. V seznamech starožitníků, jež staly se předmětem mého hlavního studia, nezdařilo se mi nikdy ji objeviti. Lze však diviti se tomu, že časem, kdy pronikal jsem hlouběji v umění znalecké a kdy moje jakoby náhodně založená sbírka se rozmnožovala, podpichovaly moji žádostivou fantasií nejen vzpomínky z mládí, nýbrž též vysoká cena mistrovského díla Celliniho? Nemohu sice pro tuto cenu skytnouti jiného důkazu než osobní své poznání, a tohoto nabyt jsem zažitky poněkud zatemnělými, jimiž jsem vás, přátelé, zdržoval asi přes míru.“

„Nechť zažitky tyto,“ prohodil Edvard G., „zdají se býti zatemnělými nebo bezplánovitými — vzešel z nich přece spořádaný a šťastný způsob života.“

Stařec usmíval se tiše. Než vypravování jeho dotklo se ho asi hlouběji, než chtěl dáti na sobě znát, neboť když nyní chopil se gemmy, ležící před ním na stole, třásl se mu ruce tak

mocně, že několik lístků ozdobné révy, připevňující kámen k zlaté destičce, se ohnulo. Dvorní rada vyrazil pojednou výkřik hrůzy; obruba gemmy padla k zemi a v ruce zbyl mu jen prostý kámen. Když jeden z nás snažil se mu podati ztracené, spatřili jsme, jak stařkův pohled s bystrou pozorností utkvěl na zadní straně kamenu. Nemohli jsme si odepříti nahlédnouti dvornímu radovi přes rámě a čtli to, co droboučkým, sotva rozeznatelným písmem bylo vryto v kámen:]

A Teresa Dagnuolo. Ricordo d'un amore indistruttibile. Paolo Princ Foscolini-Winterstein faciebat.*)

„Ach, jaké překvapení a jaké zvláštní zklamání!“ zvolali jsme mimoděk. A Edvard G. po chvílce uvažování pronesl otázku:

„Teréza Dagnuolo, nebylo to jméno oné jedné bonapartistické spiklenky, jejíž odhalení a zmizení v prvních letech obnovy starých řádů francouzských vzbudilo tolik pozornosti?“

„Tento objev,“ připojil jsem k tomu, „propůjčil by netušený význam stykům udržovaným kněžnou ve Vídni s velkoknížetem a s vypovězeným markýzem.“

Dvorní rada zvedl zrak.

„Snad,“ řekl tiše. „Totožnost oné jedné do-

*) Teréze Dagnuolové. Upomínka na nezmarnou lásku. Zhotovil Pavel princ Foscolini-Winterstein.

brodružky s onou, jež v mých myšleních bude se i nadále zváti Terézou Foscolini-Wintersteinovou, dala by se dnes zjistiti jen stěží.“

„A kníže,“ ozval jsem se poznovu překvapen. „Byl jím on přece?“

„Byl jím přece,“ opakoval stařec, pokyvuje tiše hlavou, načež poněkud živěji pokračoval:

„Ten, kdo umělecké toto dílo zhotovil, měl asi právo napsati, že učinil tak z nezmarne lásky. Neboť čeho nedopustila se ta, u níž setrval, aby ho ztratila! Zničila jej hmotně, stoupila mu nohou v týl.“

„Poněvadž nerozuměl tomu, učiniti jí totéž,“ poznamenal jsem při vzpomínce na slova markýze Desjeantesa.

„On obětoval jí vše,“ pokračoval dvorní rada, „i své jméno. Aby udržel její život na umělé výši, vydával se za jejího sluhu. Vzal veškeru hanbu na sebe a sledoval ji až na práh zkázy, jež by byl i překročil, kdyby to bývalo v jeho moci. Jeho láska k ní — ó, jak poznávám ji a jak velice různá se od mé — jeho láska k ní byla při všem svém ponižujícím osudu tak mocna, že byla talismanem ženě, jež jí pohrdala: historie gemmy zdá se mi to potvrzovati.“

Po chvilce pak dvorní rada skončil:

„Domnívali jste se, že objev nyní učiněný je pro mne zklamáním? Není jím, přátelé. Neboť zatím co tato zdánlivá náhoda zvrací mi mladické mé zkušenosti ve význačné světlo, učí

mne též poznati velkého mistra a současně člověka, vůči němuž nevím posud, jak se zachovat: buď musím jím co nejvíce pohrdati nebo se jemu co nejvíce obdivovati.“

HRDINKA.

Mladý úředník vystrčil hlavu z okénka přehradu.

„Docházejte k nám jen denně sama, slečno!“ volal za Gretou Pinattiovou, „a staneme se beze všeho poštovním úřadem první třídy.“

Greta se zasmála hlasitě přes svůj vějíř. Lina obrátila se s vážným úsměvem, a jí úředník lehce, plaše se uklonil.

„Má strach před tebou, musí být do tebe zamilován,“ prohodila Greta. Lina stáhla poněkud ústa, se snivou pohrdavostí.

Horký vzduch plížil se jim v ústřety; náměstí plálo bílým žárem v širokém oblouku domu s vypouklými balkony a uzavřenými zelenými okenicemi.

„Nyní k Bertanzovi,“ pravila Greta; a vstoupily do ztuchlého stínu krámu nacpaného látkami a krabicemi. A zatím, co probíraly se ve stuhách, Greta zašeptala:

„Bíl jí opět; vidíš ony pruhy?“

Lininy temně černé oči spočinuly na obličejí prodavačky; tento mrzoutsky stažený obličej pojednou se rozjasnil, jako ponurá, zakletá

brána pod dotykem proutku čarovné vily, a děvče se usmálo: v nestrojeném vytržení.

Odbočily nyní do úzké ulice; páchlo to zde po víně: a teď cvakly špinavé skleněné dveře, divoké hlasy se ozvaly zevnitř, a vypotácel se odtud opilec k protější domovní zdi, na niž se položil zády. Greta zatáhla Linu za ruku.

„Co děláš? Ne tak na blízko! Je zlým, když je opilý. Vidělas, jak pocuchal svou dceru.“

Linin pohled svezl se váhavě se skleněných očí, jež ničeho nechápaly; a povzdychla. Za nimi ozvalo se ztlumené zakašlání a potom zastřený hlas.

„Chtěl jsem vlastně přejít na druhou stranu, ale shlédne-li člověk vás, slečno Clemensova, jak ubíráte se cestou . . . Máte chůzi jako malá vojevůdkyně, lehkou a slavnostní, rozumíte? Nikdo by se neopovážil dotknouti se vašeho rámě, ale všichni musí vás následovati. Vidíte snažení onoho ochmelky?“

Greta si zavýskla.

„Vás může člověk potkati kdykoli, vždycky jste směšný!“

„Čím to je,“ pravil mladý muž pohnut, „že od vás, která se tak zřídka usmíváte, vychází přísna veselost, jíž všichni stávají se ostýchavějšími a lepšími?“

Greta chtěla propuknouti opět v smích; leč nezdařilo se jí to: tvářila se uražena. Mladý muž počal opět kašlati a nemohl ustati.

„Ty nervyl“ vyhrkl.

Lina pohlédla mu v oči, v něž vstoupily slzy trýzně.

„Děkuji vám,“ pravil, nabyv řeči.

„Půjdeme pomalu dále,“ rozhodla se Lina. její slabý, nejasný orgán zněl jako z úst hochy, který mění hlas.

Řetězy pestrého ovoce visely před krámy; dívky s černými přehozy a růžemi na řadrech otáčely se v bocích a pohybovaly vějíři a očima; pokřikující, hoši hráli móru;*) tóny harmoniky a mastné zápachy vznášely se k nebi, jež slavnostně klenulo se nad střechami. Greta zašeptala v tísni:

„Není pomyslení, že byste mne dnes spatřil v lázeňském domku.“

„Netoužím po lázeňském domku,“ odvětil mladý muž. „Přál bych si, bychom se lépe milovali.“

„Pohodlnější nemohli bychom to ani mítí,“ řekla Greta udivena. Ustoupil od ní.

„Vidíte, slečno Lino, na konci této úzké, hemživě ulice věž, onu tichou, šedou hlásku u přístavu. Od tisíce let již tam stojí: za sebou město, před sebou moře se svými modrými vzdušnými závoji, v něž zaplétá se obrys pohůří, a z nichž jakoby z věčnosti, nořivali se nepřátelé, by odrazení opět v ně zapadali. Kolik

*) Móra, hra prsty, sudá-lichá.

pokolení děkovalo hlásce za své pozdravení! Ještě ono dnešní, aniž by si toho bylo vědomo, prochází jejím širokým stínem v něžné důvěřivosti. Také při pohledu na vás, Lino, uklidňují se vzezření; zlo, vytrysknuvší z věčnosti, vrací se opět v tuto; a po nějakou chvíli cítíme ve vlastních svých očích, ve své hrudi sotva chápatelnou dobrotu, podivuhodný mír . . . Doufám, že nedomníváte se o mně, že jsem zamilován?“

„Koupila bych vám ovoce, pane Rolande, tam u onoho starce; chcete? Jsou již fšky, a vy tyto milujete, jak jste děl.“

Lina nabídl mu ovoce; tu shlédla Gretu, stojící stranou, pošklebující se a přece s výrazem odstrčené.

„Dejte jí je!“ řekla Lina rychle. Pohlédl na ni; prosila uděšeně:

„Učiňte tak!“

Spěchal ke Grétě. Když shlédla, že blíží se k ní, pozdravila několik důstojníkův a zůstala s nimi stát. Roland vrátil se k Lině a k starci.

Starzec opíral se uprostřed přístavního náměstí o svou káru, vyzdobenou papírovými květinami a praporečky a dodával si vysokým, tenkým hlasem nadšení pro své zboží. „Jaké to krásné hrozny!“ volal skoro plačtivě. Pojednou však počal láteřiti, ježto jakýs hoch za jeho zády uzmul mu jeden z hroznů; četník zakročil.

Nosiči, celníci, lodníci proplétali se, ruce v kapsách, mezi sebou, zamotávali se neohrabaně do lehkých, poletujících girland smějících se dívek. Malé, švižné hospodyně, v klepotavých dřevácích a s prachem všedních dnů ještě ve vlasech, smlouvajíce a bědující, činily v kamenném podloubí nákupy na neděli. Plaví, dlouzí vojíni v šedých bluzách rozmlouvali vážně němčinou přes hlavy malých, hřmotných Italů. Výše než všechen lid a vzdálen jeho výparu svatý biskup shlíží — a jeho kamenná rochetka se třepotá — na nákladní bárce, tiše vrzající v přístavu. Tu na jedné z nich zvedl se šum a povyk. Finanční dozorce tahá podloubníka z jeho kajuty. Obličej jeho je vzteky zhyzděný a krvavě červený; chraplavý jeho hlas podobá se štěkotu psa připoutaného na řetězu. Náhle ochably však rysy jeho tváří, a bylo zřejmo, že zhroutil se v nitru.

„Proč radují se všichni? Vždyť je to smutné,“ řekla Lina.

Greta byla již zase zde a posud se smála.

„Není-liž to komické!“ vyhrkla. „Co dneska všecko zřímel!“

Mladý muž se ozval:

„Čeho si všímáme a čemu se smějeme v takovém davu, je vždy smutné. To druhé nikomu nenapadne. Události jsou truchlivé.“

Lina hleděla mu do očí a potřásala při tom sotva znatelně hlavou; na to pohled svůj,

přímý a jistý jako ptačí let, upřela na druhý konec náměstí.

„Tam pod věží ona žena líbá dítě, jež nese v náručí. Neví ničeho více, vzdaluje se s děckem a stále je líbá.“

„Nikdo toho nevidí. Houfec lidí obklopuje však tam onu druhou, hned vedle studně, jež své maličké bije. Slyšíte ten jásot?“

Lina svésila hlavu.

„Působím vám bolest,“ bručel Roland.

„Nikoli. Truchlím jedině pro vás.“

„Proč? Viděti, co jest: to činí dostatečně hrdým.“

„Přála bych si, byste viděl ono druhé: to, co mohlo by být a co skutečně také je.“

„Tedy sny. Ó, jak rád se v ně utíkám! Nyní budeme stoupati Dlouhou třídou, po kostrbaté dlažbě promísené mramorovými dlaždicemi; a po obou stranách se snícími, drolivými paláci. Slouповí portálů přečnívá polokulaté fasády; růžová houští spadají na dveře; v oknech se špičatými stříškami číhá temno, za uzlovitým železným mřížovím; lampička pod obrazem Madonny bliká. Zde jsme. Jako v mnohé noční hodině — neboť já nespím — stávám zde se založenýma rukama ve stínu těchto vrat a sním o skvělé směsici lidí s volnými, šlechetnými duchy, lehkými a jasnými jako barvy, v něž jsou oděny, ohebné a silné jako jich čepel. V jich duších není nic nuzného, žádné

špíny a nic pochybného; všechno mjí rychle a dobře. Jaký život!“

„Nesoudím tak.“

„Vím. Je to operní okouzlení, jímž proráží osud mimů, a jež nic nemění.“

„Nemíním lidi převlékati, nýbrž prostě je milovati, uprostřed všednosti. Nedovedete toho? Učiňte tak! — a jsem přesvědčena, že budete zdráv.“

„Kde pak zůstala slečna Greta?“ otázal se Roland znepokojen. Lina pocítila bolest, nevěděla však, jakou.

„Počkáme na ni,“ řekla tiše. On se rozpomínal.

„Nikoli, nikoli . . . Nejprve býti zdráv. Potom bych miloval snad lidi? Nemohu však změnití svých myšlenek. Necítím se sám čistým a právě tak nejsem s to přehlížeti špínu jiných. Mám ustavičný, rozumíte, ustavičný blízký pocit hmoty, z níž jsme zrobeny. Neslýchám o činu velikána, aniž bych se nerozpomněl, že tu povstalo ze smíšeniny bílkoviny, tuku a vody — najmě špinavé vody — něco nedobrovolného, co zoveme duchem. Vlas žen jest krásný, není-liž pravda? Aspoň potud, pokud jiskří kolem hlavy, v níž sídlí láska a život. A přece pocítil jsem již ve své ruce, jež ho držela, ošklivost, jako bych byl uchopil jakýs výrůstek, kterýž vypučel z našeho nekalého nitra. Naše výpachy, náš zvířecí pohled, potřeby našich smyslů: všechno to uráží mne až k slzám; a přicházím-li,

jako nyní, z davu lidí, chtěl bych se k své očistě položit zde na silnici do čerstvého bláta.“

„Řekněte vše!“ Lina hleděla zpřímá, úzkostlivě vydychujíc. „Řekněte vše!“

„Stydím se před vámi,“ zabručel. „Nezažil jsem ničeho. Jsme-li nemocni, je to důvodem k nenávisti oproti lidem? Nicméně ochutnávám jen trpkosti, cítím jen tyrdost, vidím jen šero. Vy samojediná, Lino, dáváte mi zažívati dobro: jako by všecka, všecka dobrota lidského plémě byla se soustředila ve vaši jedinou bytost! Ale žel! pocit zlepšení, jež nám skytáte, klame nás; všichni jsme nevléčitelní. Byli jsme právě přítomni třem, čtyřem zločinům, právě tolika zneužitím moci a drsnosti lidu, a přece prošli jsme jen jednou malým městem. Uvážila jste někdy, jak hrozné vysvědčení vystavuje lidstvu nutnost společnosti, náboženství? Zvíře, jež potřebuje řetězů, které je již nemocné, zkažené a ubohé a přece jež poslední silou vrhlo by se na hrdlo vedlejšímu zvířeti: jak mne to pokóřuje! jak mne to dráždí! Vyvolejte si před zraky vzezření oněch zaprášených hospodyň, jež pod kamenným loubím bojovaly o měděnou minci: jak každá tato nuzná bytost plížila se kolem jako nepřítel všech a nechtěla věděti o nikom, jedině o sobě! Nevěříte? Zeptejte se sama sebe, čemu ta která z nich by byla dala přednost: dostati méně o nikláček, nebo aby ten, kdož jí ho dlužil, skácel se mrtev! Nebyly její pudy tak

zcela mocné? Pak ale byla to ochablost, nikoli dobrota.“

„Jak musí být nešťasten!“ pomyslila si Lina.

„Z nikláčku žije jedno z jejích dítek,“ pravila. „Nedávno přišla k nám košíkářka se čtyřmi dítkami: taková, jež bloudivá ulicemi. V kuchyni se skácela; myslila jsem, že umírá. Byl to dvoudenní hlad. Její děti pojedly něčeho z rána.“

Mladý muž protáhl obličej, jako by nechtěl slyšeti.

„Musíte poslouchati; také já jsem vám naslouchala . . . Ale nyní nevím pojednou — budete se mi posmívati — co jsem chtěla říci. Zlo člověka dá se vysloviti: jeho dobrota jest nevyslovitelná a při tom jistě tak hluboká. Zlo jest jen na povrchu; děje se jedině proto, ježto nedáváme pozor, neuvažujeme: z nedbalosti, mýlkou. Ano, zřím-li někoho, že jedná nepravě, niť mne to pokaždé, bych popošla k němu a připomněla mu, kým je; domnívám se vždy, že by se musil zarazit, uděšeně usmáti a obrátiti. Ó, kéž bych byla silnější! Začasté zdá se mi to snadné; cítím se podivuhodně volna, nejsem již samojedinou dívkou, dcerou vinaře; jsem se všemi lidmi za jedno; mým jediným srdcem přejí si všichni ti mnozí vykoupení svého dobra, a všecka ta srdce nutkají mne, bych jednala, jednala za všechny. Ó, jak potom toužím! — a nevím přece o žádném činu a dovedu jen pla-

kati; plakati, poněvadž jsem tak slabá a ježto nedostihnu nikdy onoho nepovědomého, k němuž mne to nutká. O sobě nechtěla jsem však mluvit. Vidíte tamo blížiti se jedno z oněch ubohých stvoření, jež chtěl jste nenáviděti?“

Mezi zahradními zdmi blížila se batolivě tlustá šedovlasá matrona, držela v tlustých, malátných rukou svůj košík a prohlížela si ponuře, nedůvěřivě muže s dívkou, již přicházeli jí vstříc.

„Nemohu to milovati,“ zabručel mladý muž.

„Neznáte sama sebe,“ odvětila mladá dívka.

Stařena je minula těžkým, volným krokem, neohrabaně cupkajíc; a zápach po cibuli, kouři a chudobných šatech vznášel se ve vzduchu, jímž prošla.

„Pozorovala jste, jak opětovala můj pohled? Nenávistně, zlodějsky, zbaběle a urputně; pak ale střetla se s vaším. A tu zobrazila se v jejím hlodavcovitém obličejí celá ta přihlouplá blaženost, s jakou obročnice sledují pozdviženou hostii . . . Takto jsme rozsouzeni, Lino, a rozsudek je spravedlivý.“

Musil se zastaviti a odkašlati. Zatím dohnila je Greta Pinattiová.

„Měl byste více plovati a veslovati, pane Rolande. Proč jste sem přišel?“

„Nepozdraví-li mne takovýto rozhovor se slečnou Linou, nedokáže toho ni plování ni veslování.“

Greta zvedla svůj masitý, červený obličej do výše, zajela prsty opovržlivě do svých měděně plavých vrkočů a počala s Linou rozmlouvat tak spěšně italsky, že Roland, Němec, jim nerozuměl. A když kráčeli kolem jedněch vrátek ve zdi, jež byla otevřena, vyšel z nich otec Linin.

„Jak se daří, milý pane Rolande?“ Uchopil se obou rukou mladého muže teplou svou pravicí. „Je přece krásně!“

A hluboké, modré oči starého pána bloudily, žehnajíce a nikoli bez vážnosti, po kopcích nade zdmi, po nebi nad kopci, po víně v zahradě, po olivovnicích na pahorku: po zemi a po světě.

Mladý muž pozoroval jej s úsměškem.

„A lidé teprve!“ doplňoval staříka.

„Zajisté! Budeme přece jen ještě téhož mínění!“

Ale v okamžiku Greta Pinattiová zajímala jej více. Objal páži hezké dívky, a drobnými, opatrnými kročejí — neboť těžké tělo vzpíralo se nadšením hlavy — šel s ní dále, nachýluje se k ní a tiskne něžně její páži. Lina s Rolandem nabyla náskoku. Otec volal ji zpět, a vmísil se s patrnou obavou v hovor, který zdál se mu být příliš důvěrný. Pustil Gretu, tak velice neľíbily se mu vznícené zraky obou mladých lidí; postavil se před svou dceru, by zakryl ji Rolandovi; tančil přímo při každém obratu druhého.

Roland si myslil: „Tak nepočíná si žádný filosof a zbožňovatel lidstva. Tak počíná si bývalý světák, jemuž nyní ve venkovské prázdní vypadávají zuby, který však ve vzpomínkách na vlastní květ mladosti nevystojí vedle své dcery žádného muže, aniž by se ho strachoval.“

„Odpustíte, můj milý; mám o čem pohovořit se svou Linou; za to přenechám vám krásnou Gretu.“

„Starý to již pozoruje,“ šeptala Greta za oběma druhými. „Jste zamilován do Liny.“

„Pojďme do lázeňského domku.“

„Pozvete si tam Linu!“

„Musím vás viděti, vás zlíbati!“

„Ale dejte přece pozor! Naše stíny jsou před námi; lze viděti, co činíme!“

„Netušíte, jak mě to szírá; a nejvíce v těch okamžicích, kdy máte mne za nevěrníka. Lina mohla by ve mne budití nevím jak veliké touhy, nadlidskou dobrotu; leč vše, co vzniká, jest přání míti vás, tužba, dáti vše vám.“

„Nerozumím ničemu a nevěřím v nic. Lina je krásná a miluje vás.“

„Miluje mne? Také svaté ženy milují své věřící; je jich však příliš mnoho. Tato láska rozděluje se na celý svět a neukonejší nikoho. A krásná? Ona je krásná? Nevím o tom. Mně zdá se, že má dlouhý, průsvitný, příliš oduševnělý obličej lidí s tělesnou vadou. Její záda neprozrazují sice zřejmě ničeho . . .“

„Lina má tělesnou vadu? Jste směšný! Ostatně ještě dnes blouznil jste o její chůzi.“

„Může být. Mně zdá se, jako by nejvyšší krása duše musila stejně hyzdití tělo jako poslední nešlechtnost. Lina je mi cizí; nemohu po ní bažiti.“

„Lina jest velice dobrá a velice milá a nestrpím, aby o mých přítelkyních mluvilo se nepěkně.“

„Poněvadž jste slušné stvoření.“

Myslil si: „Obyčejné stvoření nikoli bez lenivé dobromyslnosti; a takového si přeji.“ Hlasitě pak pokračoval:

„Byl bych ovšem větším, kdybych mohl milovati Linu. Ale můžete být úplně klidna: nejde to.“

Greta zavřela zlostně vějíř a učinila dva rychlejší kroky.

„Neporozumíme si nikdy,“ řekla hlasitě; a tišeji: „Koupejte se jen sami!“

„Přijdete,“ bručel mladý muž naléhavě.

Starý Clemens zastavil se před vchodem do své usedlosti; a zavolal vstříc blízcím se k němu mladým lidem:

„V čem neporozumíte si nikdy, moji milí?“

„Slečna Greta vyzvala mne,“ pravil mladý muž, „abych přesídlil do hotelu jejího otce. Prohlásil jsem, že zůstanu raději v temnu Dlouhé třídy. Také lpím na svých nočních zvycích a procházkách pod hvězdnatým nebem na

ony pahorky. Se všech stran, v četných pahrbkovitých záhybech šumí vzhůru z údolí země, velký plášť, protkaný zlatými plaménky. Jak jasným a napiatým stává se tu člověk! soustředěn sám v sebe: konečně sprostěn všech lidských svízeli a rozptýlení.“

„Máte špatné zvyky, milý příteli. Věřte, že nejzdravějším a nejvýhodnějším pro nás samy je, rozdáváme-li jiným.“

„Lidská láska není tedy nezištná? Domníval jsem se, že činíte tak k vůli nuznému nemocnému, ustanovujete-li jej zahradníkem; k vůli svým sousedům, sedlákům, zakládáte-li jim kooperativní společenstvo.“

Starý pán se začervenal.

„Lidem pomáhati a býti jimi milován skýtá sebevědomí a dopomáhá k vlivu. Vím o tom. Štastnější než my jsou oni, v nichž život nikdy zpola neudusil přirozenou dobrotu a kteří nemusí tuto vyhrabávati ze ssutin: těmto je to snadné.“

Uchopil svou dceru, aniž by byl na ni pohlédl, za ruku.

„Býti mlád a žíti v olivovém háji,“ pravil Roland.

„My oproti tomu,“ dokončoval Clemens, „musíme pomocí nástrah dopomoci si k tomu, bychom mohli činiti dobro a prokazovati dobrodiní. Nezdaří se to vždy. Poznáte mne lépe, můj milý, než znám sám sebe, a prosím jen,

abyste mne posuzoval milostivě. S bohem, s bohem!“

Obrátil se však ještě.

„Lina nechodila by ovšem takto sama; ale její vychovatelka je na dovolené, a dítě musí činiti přece pohyby. Je teprve patnáct, milý příteli . . .“

Otec prosil za šetření své dcery.

„Hleďte, tuhle Gretu: pouze o rok starší a jakým je už chlapečkem!“

Mladý muž zřel jedině tolik, že Lina se zarděla; starý dával však očima zlostná znamení Gretě, by zůstala. Usmála se, poděkovala za průvod a tvářila se jako by chtěla pospíšiti domů. Roland se poroučel; Clemens následoval váhavě svou dceru. Když Lina ohlédla se uprostřed dlouhého vinného loubí po otci, shlédla jej u zděných pilířů vchodu s Gretou. Lina odvrátila rychle zraky; zarděla se po druhé.

Její první zardění přivoděno bylo tím, že otec lhal. Její vychovatelka odjela z přinucení, poněvadž Linin otec strojil jí léčky; a Lina trpěla ještě tím rozchodem i jeho příčinou.

„Tatínek lže před sedláky, před zákazníky, ba dokonce i před lidmi, po nichž mu není ničeho, velice často; a přece je nejslechetnějším člověkem, kterýž věří ve vítězství pravdy a mne učil této víře. Je dobrý . . . Je dobrý!“ ujišťovala sama sebe vzrušena. „Napomáhal nemocnému zahradníkovi. Ubohé košíkářce

skytl nedávno více peněz, než jich mohl postrádati; neboť posud nezbohatl. Jak může tudíž dbáti svého prospěchu? Vír: častokrát se zatvrzuje. — Proč matka musila být tak nešťastna, než zemřela? Otec tehdy řekl: „Matka je churava, a těžce nemocná žena neskytne muži ničeho; proto jí není povinen věrností . . .“

Lina se až zalekla, když si toto opakovala.

„Matčina duše byla tehdy přece ještě mezi námi. A mohl tak usuzovat týž tatínek, který neposílá služek do nemocnice, nýbrž sám je ošetřuje! Je zlý nebo dobrý?“

Lina obešla se sklopenou hlavou obytné stavení a podél kukuřicového pole zašla pod ebeny. — Rozpomněla se na dámu, která kdysi, krátce po matčině smrti, ležela v jich světnici a plakala. Lina sklonila hlavu ještě hlouběji. Otec stál tam opět s Gretou. Lina viděla v duchu, jak ubírá se kolem pán z města a usmívá se. Slyšela, jako stalo se jí již jednou, několik sedláků zlořečiti svému otci, sotvaže ho minuli. Otrásla se: ne, ne! Mnohé, co otec činil, dalo se jen proti jeho vůli, v odporu k cítěním jeho srdce. Uprchl z velkého světa, hledal samotu, pravdu a své srdce a byl svým jen tehdy, když obšťastňoval lid, když svému dítěti vyprávěl o prosté dobrotě a přirozené lásce ke všem!

Lina otevřela zahradní domek, v němž trávila své dny, vedla knihy, u přehrady přijímala

kupce a prodavače. Posadila se a psala své vychovatelce.

„Nyní i Ty musíš být v starostech. Jak mne Tvá slova zarmoutila; velice zarmoutila. Dojista není pravdou, že cesta je vždycky temna, a konec, smrt, ještě temnější. Jak bezcenné by bylo naše žití! Které úkoly by nám zbývaly! A máme přece tak velké úkoly; nejbezvýznamnější mezi námi může být vyvolen pro veliké cíle. Nevěříš tomu, Mario? Cítím to tak hluboko; dále nevím, co bych řekla. V mysli nosím ovšem mnohé, ale je to nevysvětlitelný labyrint. Bylas někdy v takovémto stavu? Nepřála bych Ti ho, neboť je často mučivý, a je nutno se obrnit proti tomuto věčnému snění.“

Lina opřela hlavu o ruku a nehýbala se. Posléze však psala dále.

„Čti dopis tento s klidem, Mario; s klidem a tise a pomalu, tak, jak nyní přemýšlím. Jsem samotna, a je blahý pocit ve mne, nevím, odkud. Byli jsme na procházce, Greta a pan Roland a já. Pan Roland vyslovuje se nyní volněji; poznávám, že je to velice hodný člověk, trpící tím, že nedovede věřit, nemůže vlastní dobroty popřát jiným. Jak ráda bych mu pomohla! Jaký by to byl úkol! A přece nechtěla bych ku předu, ničeho zažít. Jak podivuhodné! Myslí-li na bolesti, na věci, jež působily bolest, zdá se mi, že rozprostírá se přede mnou vonný závoj, že vše má klidný vzhled; a myslím-li na

radosti, minulé či budoucí, jímá mne jen tichý úsměv.“

Vše bylo dobré; Roland se mýlil; jediné s dobrými lidmi setkala se Lina. Tu rozpomenula se na svou první bonnu; na onu, jež štvála ji proti rodičům, je očerňovala, zakázanými zábavami se jí vlichotila a ji nabádala k obelhávání rodičů. Jak hrůzoplýný byl tehdejší její život! Dítě, stále novými zločiny poutáno na svou svůdkyni, probouzelo se v straších ke každému novému dni, otupělé a odcizeno samo sobě vyhýbalo se rodičům. Když bona odešla, stísněnost pominula, a záhy bylo vše zapomenuto. „Nikdy nepomyslila jsem na to, bych se vyznala a kála! Máti zemřela u víře, že jsem ji vždy milovala; otec věří v to ještě teď a netuší, jak špatným děckem byla jsem kdys a že obelhala jsem ho na stokráte. A nad ním se zamýšlím! Chtěla bych jej souditi! Ó, musí zvědět ihned o všem!“

Venku topoly byly ověšeny večerním purpurem; moře se ještě třpytilo; konce cest ztrácely se již v soumraku, a strážci vinic na vzdálených pahorcích počali vzájemně vyměňovati svá tesklivá volání. Clemens stál v kukuřičném poli, položil ruku na rámě opozdivšího se dělníka a hovořil k němu vlídně. Po té odešel ke své dceři.

„Tento dělník počne ráno již o páté a přivede s sebou ostatní. Jak snadno dají se lidé ovládati,

jsme-li k nim přívětiví! Nech naše děvčata vykoupati u schůdků k člunům! Ale do lázeňského domku jich nepouštěj, jsou lidé ti tak špinaví!“

Lina neslyšela ničeho. Polkla na prázdno a počala se svým vyznáním. Otec zřel ji v přítmí bledou jako mlhu, s očima rozšířenýma úzkostí, vzrušenou ke skácení se. Rychle objal ji oběma rukama, v touze ji zahřát, sdělit jí sílu.

„Dítě, mé ubohé dítě, to jsou prastaré historky, jež k Lině dneška nemají už nijakých vztahů. Kdybychom chtěli účtovat tak daleko zpět, co zbylo by z nás všech! Jsi příliš dobrá, příliš jemná; mohla by sis konečně škodit!“

A bouřným, neunavným srdcem svého dítěte snažil se potlačit vlastní bázeň. Leč tato se stupňovala. Činil dobře, chtěl-li vzdáliti i toto dítě světa, kterýž ho omrzelo? Osamostatniti ji a učiniti z ní výjimku? Oštěpovati její ideály, pod jichž plody hebká její duše hrozila se zlomit? „Je přecitlivělého srdce již po máti. Jak se chvěje! Jak se trápí!“

„Lino, dobrá, milá Lino, neříkej už, že jsi špatnou! Nevíš, nemůžeš věděti, nemůžeš tušiti, jakým jsi andělem! Pojďme domů, k večeři. Má dceruška je milá a dobrá!“

Tato slova, jež opakoval, pomohla mu přenést se přes své obavy. Rozhlížel se kolem, činil veselé poznámky. Pojednou však zrudl hněvem.

„Ach! Slotá! Ta si dala! Ta si dala!“

Před drátěným plotem dvorku, na němž pěstěna drůbež, ležela zdechlá krysa.

„Naučím vás, krásti vejce! Nedávno nahodil jsem se právě k tomu, když jedna z těchto slot, ležíc na zádech, držela v pazourcích vejce; jiná odtahovala je na ohonu jako káru. Chytré jste; ale také my nejsme hloupi. Tentokráte byl strychnin v polentě; působí lépe než utrejch. Tahleť sotva drobet že mohla sežrat.“

Linu obešel mráz. „A konec, smrt, ještě temnější?“ ozývala se v ní otázka; a jako by byla přišla odpověď: „Také Roland zemře!“

„Nemohu na to hledět!“ drkotala zuby. „Máš-li mne rád, tatínku, nečiň toho už.“

Nemohla jíst, nemohla spat. Ležela na svém spacím divanu ve výklenku otevřené verandy. Teplý, temný vzduch doléhal k ní ve volných, těžkých vlnách; a její myšlenky pluly úzkostně na odlivových vlnách ve vlahou noc. Cypřiše před domem skřípaly. Od moře dolétalo sem vřeštění koupajících se služek. Občas mihl se netopýr křížem krážem nad Lininým lůžkem. Lina hledala útěchu. „Také já jsem špatnou; i já mohu žít bez pravdy; a byla by veta po všem, kdyby nebylo Rolanda! Zachrániti jej značilo by i mou záchranu!“ Tato myšlenka naplnila ji blahem. Přidržovala se jí, otáčela se kolem ní s nejedním záúpěním. Pojednou ji napadlo: „Bože, proč právě jeho? Proč nikoli právě tak onoho pití oddaného otce krámské

u Bertanzy? A ženu, jež bila své dítě? A hochu, který kradl, a všechny ostatní, a zuboženou, nedůvěřivou matronu, jež přicházela nám v ústrety na silnici? Proč vznáší se před mými smysly pouze tento jediný pomoci potřebný?“

Hlava její byla těžká. „To věčné snění!“ myslila si. Pocit jakési vnitřní plnosti působil jí muka; klouby staly se citlivými, musila, stále hmatati kolem sebe; a její nepokoj vzrůstal a vzrůstal.

Povstala a v košili stoupala po schodišti dolů. Zelenozlatá světélka kroužila vzduchem a vznášela se nad cestou i loukou. Dlouhé vinné loubí bylo jakoby zachváčeno požárem. Nyní světélkovalo i v Lininých dlouhých, spuštěných copech. Kudy přešla, procítalo tiše v křoviscích cvrlikání a vrkání; na polích znělo hlučné volání cvrčků, v příkopech kuňkání žab; pějící lidské hlasy draly se k Lině z nálevení u moře a z člunů; a zahrada, jíž putovala, naplněna byla miliony tvorů, jež ji zdravily, otíraly se o její tváře a požadovaly od ní lásky. „Všecky vás milují,“ šeptala; a při tom vznášel se před jejími smysly obraz jedincův. Zářila v temnotě, sténala a bloudila kolem, rozrušena, mučena a blažena. Maják, slídící na březích moře po podloudnicích, vrhal občas své ostře bílé paprsky do zahrady. Jednou utkvěl na vteřinu na Lině; a ona přitiskla ruce na oči a cítila obličej ještě žhavější.

Dospěla k schodišti vedoucímu k člunům; služby už zmizely; a tu povzdechnuvši, svlékla košili a vstoupila do vody. Ó, jaké ulehčení! Jak cítila se skryta v temných vlnách, pod temným nebem! Stála před skupinou vrb, shýbnuta nad vodou, potápěla svá ňadra a dala si mořským vánkem ovívati šíji. Pojednou vzpřímila se do výše, pohodila hlavou zpět a s jásotným výkřikem vztáhla obě ruce k nebesům.

Paprsek majáku učinil náhle rychlý obrat a ostrým svitem stihl lázeňský domek. Lina zaslechla výkřik; vyděšena rozhlédla se kolem. Domek tonul už opět, sotva znatelný, ve tmě, tamo na výběžku břehu, na druhém konci zahrady.

„Co jsem to slyšela? Byl to Gretin hlas! Co zde dělá?“

A pojednou zřela opět obličej Greta, když dožadovala se na Rolandovi ovoce, jež Lina mu věnovala; slyšela vlastní svá slova: „Dejte jí jel“ a uchváčena byla při této vzpomínce hněvem i úzkostí. Shlédla Greta po boku Rolandově na silnici, a jak se k ní skláněl; pocítovala opět takový nepokoj jako po celou tu dobu, kdy oba zůstali za ní a jejím otcem.

„Je u ní! Přešli sem ze sousední zahrady a nyní jsou pohromadě v lázeňském domku!“

„Je to možné? Takové myšlenky mi přicházejí? Co děje se se mnou? Můj Bože!“

Rozeběhla se. Uchopila košili a skryla se v houští.

„A přece byl to její hlas!“

„Ó, jak jsem špatná! Kdybych tam nyní šla, zahanbila sama sebe a našla vše prázdné: co stane se se mnou?“

„Ach, raději jakoukoli hanbu než tuto nejistotu!“

A stále znovu, víc či méně, blížila se k okraji křovisk a vyzvídala, co se děje v chatě. Vždycky však opět odtud prchla. Konečně stanula tak na blízku, že mohla rozeznávat oba hlasy.

„Miluješ zcela jistě jedině mne a nikoli Linu?“
tázala se Greta.

A Roland odvětil:

„Jedině tebe — zcela jistě!“

Lina se obrátila. Neběžela již; nedbala již cesty, krvavěla si nohy o křemeny a drásala tělo o trní.

„Takto dopadá to tedy se mnou: miluji muže, to je vše; a on mne nemiluje . . . nemiluje mne... nemiluje mne.“

„Co chceš?!“ vzkřikla zlostně, když velký pták, vzlétnuvší neohrabaně z křoviska, narazil o její ruku.

„Nemiluješ mne! Žádný z vás mne nemiluje!“
pravila bolestně a trpce k tvorům, již chrastili nebo volali nebo svítili. „Čeho chcete ode mne? Také já vás nemiluji! . . . A jak ti opilci řvou!“

Zjevily se jí všechny ty obličejy ztrhané, žluté, modročervené, s plamenem alkoholu v oku. Zřela opět ty chtivé, nelaskavé, kruté i tupé pohledy lidí, kolem nichž přešla ve městě. Toto vše žilo v dáli za ní, bylo šeredné, choré a špatné; ano, takové to je; — „a já jsem zde a jsem touže malou dívkou, jež chtěla jít k nim a slovem je napravití a zastavití! Jakým byla jsem bláznem já. Zlými jsou tam ti oba v chatě. Žádný čin žádného hrdiny není s to nás všechny spasiti. Jedině mé věčné snění je vinno, že věřila jsem tomu — mohla věřiti, mým jediným srdcem přáli si všichni ti mnozí spasného činu. Neboť nestává žádného!“

Narazila na něco, co zakřaplo, a poznala talíř s otrávenou polentou.

„To je ono: temná cesta, a konec, smrt ještě temnější.“

Při tom vrhla se, zasténavši, na mez; a zkroutěna pod rozpuštěným svým vlasem, čelo na černé půdě, plakala. Mdlý vánek nesl se přes ni; půda pod ní páchla hnilobou; cypřiše před domem skřípaly; v dáli vlny narážely šplýchavě na břeh.

Lina ležela již dávno zcela tiše. Cosi ostře a jemně hvizdavého minulo její ucho. Trhla sebou slabě. O chvílku později se vzpřímila a shlédla krysu u talíře s jedem. Lina tleskla do rukou, a zvíře zmizelo.

„Jak strašlivé! Sotva první byla odklizena, a již jde druhá na smrt. Smrt sedí v dřepu tam na zemi a čeká; a ony přicházejí k ní. Zatle-skám-li do rukou; přijdou opět. Odklidím-li talíř: postaví sem jiný.“

Krysa odvážila se sem znova: nedůvělivě, zastavujíc se ob chvíli a opatrně cupotajíc dále — utištěným, snaživým a neobratným cupotem staré matrony, jež má doma ke krmení několik hladových krků. Lina zřela: to byla ona šedá matrona se silnice! Lina se vztyčila; a přes to, že rty její zůstaly pevně sevřeny, zdálo se jí, že při svém vztyčení vyrazila z hrdla jásotný výkřik.

„Nezemřete! Nezemřete nespaseni!“

Stála zde v košili, s rozpuštěným vlasem, bosýma nohama, nad černou rolí a ozářena zelenozlatými světélky. Nebeská lehkost a jas rozhostily se v ní; cítila se úplně volnou, veškery údy měla uvolněny a vztáhla je jako by hotovila se ku vzletu. Majíc nohu už pozvednutu, ohlédla se ještě se zářivým a přece stydlivým úsměvem na líci. Za ní vlekl se v pohádkovém, zelenozlatém přísvitu nepřehledný lidský stav. Byli v něm malé hospodyně z kamenného loubí a lodníci; podloudník, zloděj a opilec; a žena, jež bila své dítě, vedle oné, jež své celovala; a Linin otec, a rámě v rámě Greta a Roland.

Lina postavila nohu na zem. Učinila klouzavý krok, přísný a veselý taneční krok. Dospěla k talíři, pozvedla jej se země šťastným, rychlým pohybem a vložila sousto do úst.

ODSTOUPIL . . .

Všichni chtěli hrát kopanou; jedině Felix trval na tom, aby se běželo.

„Kdo je zde pánem?“ křičel, uzarděn a otřásaje se, s pohledem tak hrozivým, že onen, jehož stihl, zalezl v klubko přátel.

„Kdo je zde pánem!“ — byla první slova, jež k nim pronesl, sotva že vstoupil do školy. Hleděli na sebe zaraženi. Jeden z nich, habán, měřil štíhlého hošíka a chtěl se smáti. Leč pojednou Felix se zafatou pěstí visel mu na šíji a tlačil jej k zemi.

„Jiného nedovedeš nic?“ sténal poražený, maje obličej přitisknutý k zemi.

„Poběhni se mnou. To nechť rozhodne.“

„Ano, běž!“ volali někteří.

„Kdo je ještě proti běhu?“ tázal se Felix, vzpřímen a s vykročenou nohou.

„Mně je to lhostejno,“ pravil líně tlustý Hanuš Butt.

„Mně také! Mně také!“ přisvědčovali jiní.

Nastalo postrkování, a někteří vstoupili na stranu Felixovu. Těm, kteří se seřadili za jeho odpůrce, bylo úzko. Tak pomstychtivě je měřil.

„Pamatuji si každého!“ křičel pronikavě.

Dva z nich přešli k němu, pak ještě dva. Butt, kterýž nepřipojil se k žádné straně a přešlapoval nerozhodnut, byl pomocí poličku, jež mu Felix vlepil, získán pro jeho stranu.

Felix zvítězil lehce. Vítr, jenž vál mu vstříc při běhu k metě, zdál se zvučeti oduševňující melodii; a když Felix se vrátil s opojením rychlosti v bušící krvi, byl si jist každým příštím vítězstvím. Porazenému, jenž sliboval mu odvetu při kopané, smál se do očí, krče při tom rameny.

Když však podruhé jednoho, který vzpíral se eho rozkazu, srazil k zemi, bylo v tom jedině štěstí. A Felix to věděl. Byl již ztracen, když pojednou se uvolnil, a kopl protivníka do břicha tak, že tento se skácel. Nyní tu ležel, jako by rozumělo se to samo sebou — a přece Felix, který naň shlížel, cítil závrať kolísavé minuty, dy jeho pověst a moc byly v sázce. Potom

hluboka vydechi a v nitru jeho ozvalo se zájásání. Leč již také kdosi zabručel: kopání do břicha neplatí. Ano! znělo ozvěnou, je to zbabělé! A Felix musil poznovu postaviti se na odpor davu, by obhájil svůj úspěch.

U většiny z nich stačilo pevné slovo. Dva či tři, s nimiž bylo mu ještě se měřiti, Felix znal; ostatní již poslouchali. Začasté však zmocňoval se ho — nikdy však ve škole, neboť zde byl vždy zaujat úkolem panování — ale doma:

zmocňoval se ho údiv, že poslouchali. Byliť přece silnější! Každý z nich byl silnější! Kdyby tak tlustému Hanuši Buttovi bylo přišlo na mysl, že má svaly! Ale to byla také taková hrouda, z níž dalo se udělati vše. Felix byl sám; jeho duch zkoušel v nepokojných poskocích všechny ty vzdálené; a jeho vzrušené ruce hnětly jich obličej a odstrkovaly je.

Při tom vyhledával pro toho i onoho přezdívkou. Skoro všem již je vnutil, a když nový třídní učitel se jich tázal po jich jménech, musil každý udati svou: Pečeně, Lump, Pithekos. Ano: zde stál po anglickém vzoru oděný Weeke jako Pithekos, a Graupel, jehož otec byl purkmistrem, přezdíval si Lump, poněvadž Felix tak nakázal. Felix nosil však obrácený oděv; a od té doby, kdy při poslední jich dobrodružné jízdě jeho otec — Felix dovedl jen tušiti, jak — přišel o život a matka s ním nastěhovala se do přšbytku o třech nuzných pokojích v zdejším městě, dalo se zde to, co on chtěl.

Neboť jakmile druhým uštědřil přezdívkou, učinil nemožnými ony učitelů. Nikdo nemohl jich již vysloviti beze studu. Na učiteli psaní, na němž po tak dlouho i nejzbabělejší zkoušeli svou srdnatost, vynutil si uctivé zacházení. Zastrahováním a posměchem uvedl v modu nepřipravovati se k hodině matematiky. Když však profesor, jemuž někdo musil žalovati, va-

roval třídu, by nedala se sváděti k lenosti od toho, kdo postrádá nadání, Felix vybojoval si v osmi dnech nejlepší známku a prohlásil, že bylo mu to hračkou. Ve skutečnosti učinil však hlavě násilí a nevěděl kudy kam podrážděností. Oproti profesoru, jenž hleděl ho získati vyznamenáními, uzavíral se však pilností a nepřístupností. Do příští hodiny prosadil, že železné pravítko mělo býti rozžhaveno. Stalo se tak za tělocvičnou. A když chtěl přesvědčiti pochybovače, že profesor v chvatu demonstrace sáhne náhle po pravítku, vždy celou rukou, učinil nevědomky tento hmat sám a uskočil zpět. Smáli se mu. „Kdo jinému jámu kopá,“ pravilo se, a: „Nevydrží toho sám!“

Oči Felixovy, svezší se kolkolem, potemněly. A když pravítko neseno mezi dvěma dřevy do třídy, ubíral se v zadu něm. Všichni seděli na svých místech, bylo slyšeti krok profesorův; tu Felix vzal pravítko s pultu a zastrčil je za rozpiatou košili. Šum nesl se třídou. Profesor zeptal se, co mají, proč nikdo nedává pozor. Felix se hlásil a s ubledlými rty dal odpověď. A potom seděl tu opět, a za jeho křečovitými, ojedinělými úsměvy skrývalo se jediné, začasťe bolestmi přehlušené vědomí, že všichni, na něž neviděl, pošilhávají k němu skrze prsty plni úžasu, poddanosti a vření lásky, a že vznáší se vysoko nad nimi a jimi bezmezně pohrdá.

„Oheň není pro vás,“ pravil, když po třech dnech opět přišel, „ale voda!“

Otevřel studnu.

„Butte! Pod pumpu!“

Butt sklonil líně hlavu.

„Weeke! Graupele!“

Přistoupili. Jeden po druhém skrčili se pod proud vody: s potěšitelným úsměvem a poddan-
sky; protože tak učinil i předešlý; protože mohl
to být vtip; protože odporovati Felixovi bylo
by nemoudré a přičilo by se mravům.

Když pak se všech hlav krúpeje vody dopa-
daly na podlahu, a roztrpčený ordinarius se
marně tázal po původci této neplechy, Felix
se zvedl.

„Já jsem je všechny pěkřtil!“ řekl odhodlaně
a přijal za to šest hodin karceru.

Vstal také, poněvadž kdosi zvolal „Kikiriki“
a nikdo se nehlásil. On jím nebyl. Podruhé
přivodil si špatnou známku za to, že podržel
svému zadáku svůj mluvnický úkol, aby z něho
mohl předčítati. Týral-li je, cítil se i zodpo-
vědným za jich hříchy a blaho. Vystál jich je-
dině jako svých otrokúv; ale tam, kde sám ne-
poroučel, dbal žárlivě o jich důstojnost.

Panský synek, nedávno mezi ně zavítavší,
vynášel se: Felix hodil se k tomu, když stál
v středu zvědavého kruhu a nataženou svoji
ruku označoval jako paprsek, načež pojednou
počal jí jezdit po obličejích účastníků.

„Jakou to psinou dáváte se zde poličkovati?“
vzkřikl Felix rozpálen.

„Měj se na pozoru, milý příteli!“ prohodil mladý hrabě, prohlížeje si hochu od hlavy k patě.

„Mluv tak se svým skotákem, nikoli se mnou, nikoli se — —“

Hlas mu selhal.

„Chceš bití?“ zeptalo se hrabátko.

Kruh se rozevřel a ustoupil.

„A ty?“ skočil Felix ku předu. Pojednou se však přemohl a zastrčil ruce do kapsy.

„Bití ode mne bylo by pro tebe tuze dobré! Ale já dám tě zbítí!“

A obrátiv se k ostatním:

„Řežte ho! . . . Nuže? Urazil vás. Neškodí vám to? Urazil i mne. Znáte mne. Nuže?“

Jeho slovy, jeho pohledy ponenáhlu se rozkřívávali. Patřili jeden na druhého a lokty zkoumali své citění; a náhle všichni najednou vrhli se na útočníka, jenž dotkl se jich velitele. Skácel se; jich úspěch je rozplameňoval. Felix opřel se o zeď a přihlížel.

„Dost! Krváci!“

A později:

„Nyní opět se snášejte!“

Ohromený nováček přijat do stádce a učil se poslouchati se stádcem.

Felix cvičil své druhy. Ten, na něhož zvolal: „Ať žije!“ měl v šíleném spěchu zmizeti; a na

otázku: „Jak se ti vede?“ bylo zákonem odvětit: „Přiměřeně!“ načež Felix se zkřiveným rtem dodával: „Podobá se tomu!“ Některý z hochů musil po setmění se z města; musil mlčky vykonati zpětnou cestu a u označeného domu vykonati svou potřebu. Nebylo jisto, zda Felix nenabude mystickými cestami vědomosti o prohřešcích proti svým příkazům; a čím hruběji tyto přičily se rozumu, tím fanatičtěji byly vykonávány. Mladý hrabě dospěl tak daleko, že rázem čtvrté hodiny počal samojediný ve svém pokoji mávati holí a třikráte zvolal „Hurá!“ A po každém „Hurá!“ zvolal jiný, který stál u domu: „Ty ovce!“ Denní povinností tlustého Hanuše Butta bylo vplížiti se za nejdelší přestávky do prázdné třídy, položit se na zem a takto setrvati po tak dlouho, až Felix dal mu „rozhřešení“. Felix přišel po schodech nahoru mezi čtyřmi trabanty, již zůstali stát u dveří a nasměli zřít toho, co nadešlo. Obešel třikráte do kola nataženého Butta; v širé síni nebylo slyšeti ni vydechnutí; a rozkročmo spustil se na břicho pacientovo. Buttovi dostalo se tím rozhřešení a směl povstati.

Cítil-li Felix Buttův tuk pod sebou chvěti se a měknouti, ocital se v pokušení, by si na něm odpočinul. Ovládal jej pocit, že Buttovy hříchy vskutku přecházejí v jeho vlastní maso; zvířecí netečnost druhova jej pokoušela; vznikla pospolitost, jež jemu samému se protivila.

Butt pocházel ze zahradnictví a byl prosycen mírnou vůní zeleniny, po níž Felix stále toužil jako po jedu slibujícím opovrhované slasti. Buttovo funění jej vábilo. Felix potřeboval při kvapném běhu za určitým cílem nebo činem octnouti se jen v blízkosti Buttově — Butt visel třeba na zdi sluncem ozářené — a Felix musil se zastaviti: výpar Buttova těla jej přitáhl. Felix posunoval — a nikdy se toho nenabažil — tuto hlavu bez vůle sem a tam, a ona zůstalo viset tak, jak ji nařídil; zvedl líně údy Buttovy a nechal je opět klesnouti; nořil se s ochabující hrůzou v Butta jako ve vlahou propast. A zuřivé kopnutí označovalo okamžik, kdy očítal se opět na povrchu.

Felixův spánek byl neklidný; procítal začasť se slzami trpké žádostivosti a rozpomínal se zdrcen hanbou, že ve snách ohmatával Buttovo tělo. A s opovržením a závistí vmýšlel se v takovou bytost, jejíž tíhou nic nepohnulo, ni ctižádost, ni smysl zodpovědnosti, ni nedostatek vytknutých si povinností, ni oněch zvláštností, k nimž nebylo lze se přiznati. Kdyby tak poddaní byli mohli nahlédnouti v to, co jich vládce skrýval! Že jich odpověď na rituelní zvolání „Jak se ti vede?“ očekává s novou vždy mukou. Že nevyřknutí onoho děsného „Přiměřeně!“ nebyl by snesl ani při hodině vyučování a za účelem dosažení svého tributu podlehl nutkání vpadnouti hlasitě v řeč i pro-

fesoru. Že musil počítati kroky toho, jehož k sobě byl povolal, a odvozovati pověřivé závěry z jich úhrnu. Že — a jinak to nešlo — toho, jehož zvoláním „Nechť žije!“ určil k náhlému zmizení, v strachu a spěchu prohlížel si s obou stran, z předu a pak ještě jednou z leva, jako by nezmarně vštípil si jej chtěl v paměť, a že neučinil-li tak, nadešly mu hodiny muk.

Jak snadné to měli ti, již se mu poddali, podrobovati se jeho vůli a nyní klidně spali. Zda bylo lze si přát tak obyčejného, tupomyšlného života? Ach, mnohdy bývalo by dobrodiním míti někoho, kdo by byl dával jemu rozkazy a s něho všechno sňal.

Felix vstal v noci, postavil se se svíčkou před zrcadlo a dal svému protějšku na sebe zvolati:

„Vyplázni jazyk! Polož dva prsty na čelo!“

„Ne, jaký to nesmysl! Jsem to opět já sám!“

S mrzutým pohledem obrátil se k svému obrazu zády.

A potom mstil se na těch, jimž vedlo se tak mnohem snadněji, a zkoušel, jak daleko dal by se ovládati.

„Runge, plivni Buttovi do obličeje! . . . Teď plivne Butt Weekemu! A Weeke Grauplovi! A tak dále!“

Učinili tak! Bylo v tom cos báječného!

„Kdo druhého treffí do nosu, bude mým trabantem!“

Felix si myslil: „Což nepozorují vůbec, co činí? Jásají! Proč nutí mne, bych tak strašlivě jimi opovrhoval? Zde stojím zcela sám. Na mne neplivne nikdo, na to nepřijdou. Měl bych vskutku chut! Ó, nesmím! Ale měl bych přece chut...“

Se vzrušenou lící vytáhl Butta z klubka a šeptal mu cosi do ucha.

Butt patřil naň všecek vyděšen.

„Bude to brzy?“ šeptal Felix; a ježto Butt váhal, pozvedl ruku.

„Buď — anebo!“

Tu Butt učinil krok zpět a před očima všech plivl mu doprostřed čela.

Hrůzné ticho zavládlo kolkolem. Felix lehkomyslně se usmíval.

„Teď přijde něco nového. Učiním vše, co Butt řekne.“

Dav hleděl na Butta a osvobozen zajásal.

„Nuže, Butte! Řekni něco! Co mám učiniti? Nevíš ničeho? Mám udělati v pravo bok?“

Butt stál zde bez rady, a dav se kroutil.

„Mám skákat o jedné noze? Což nemáš žádné obrazotvornosti? Nakaž mi to, co nakazoval jsem ti já!“

Butt váhal nedůvěřivě.

„Zvedni paži! Spusť ji opět!“

Felix tak učinil; a Butt nevěděl, jak dále.

Avšak v každé přestávce mezi vyučováním Felix vracel se k nové hře. Radil Buttovi, co mu má uložit.

„Můžeš požadovati ode mne vše, co kdy požadoval jsem od tebe já; slyšíš: vše . . . Co musil jsi jindy konati vždy touto dobou?“

„Musil jsem přijímati od tebe rozhrěšení,“ pravil Butt a chtěl se již rozběhnouti.

„Nikoli ty — já!“

A Felix odebral se nahoru a položil se na podlahu. Načež zavřev oči, nakazoval:

„Dále, Butte!“

Butt vpotácel se do síně a obešel Felixe: jednou, podruhé a potřetí.

„Co přijde nyní, Butte?“

Všichni spolužáci zatajili dech. Butt stál zde s prstem na rtu a poulil oči na Felixe.

„Ne, to nejde,“ šeptl a obrátil se.

„Butte, učiníš to!“

„Nikoli, nesmí toho učiniti!“ volal dav rozhořčeně; — a kdykoli Felix s tímto opět začal, vždy bránil tomu týž temný odpor. I vynášel jiný prostředek, jak by Butta učinil svým pánem.

„Butte, kudy vede cesta? Rovně nebo kolem stromu?“

Butt odpověděl pochybným tonem, Felix vykonal, co mu bylo nakázáno, a všichni se smáli na znamení souhlasu.

Nadešla doba školních výletů.

„Butte, kudy vede cesta? Přes most nebo potokem?“

A Butt, dodav si odvahy, odvětil:

„Potokem!“

Felix skočil do vody, aniž by byl zul boty.

Když školník zazvonil, Felix zeptal se ještě rychle:

„Butte, kudy vede cesta?“

„Vzhůru po schodech!“ A Butt zachroptěl.

„Kdyby byl řekl: domů,“ myslil si Felix, „byl bych musil tak učiniti — bezpodmínečně učiniti.“

Jeden pokus lákal jej úzkostlivě.

„Cesta mohla by vésti také pod škamnami,“ prohlásil. A v příští hodině se tázal:

„Butte, kudy vede cesta?“

„Pod škamnami,“ odvětil Butt a hrůzou zavřel oči. Když je opět otevřel, Felix byl pryč.

„Co pak to tam ten hledá?“ zvolal profesor.

Zarděn do krvava, se zmatenými pohledy Felix objevil se za poslední lavici. Ó, toho hrůzného sebeznásilnění, té odevzdanosti smrti pohrdající, s níž vrhal se pod lavice! Vzmáhal se ho nádhernější pocit, než když na jeho povel všichni spolu se servali! A naplněn hrůzně sladkou pýchou setkal se v očích, jež ho vyšetřovaly, s počínající škodolibostí.

Až potud Felix neměl nižádného přítele, mimo školů s nikým se nestýkal. Nyní neodlu-

čoval se od Butta, přinášel mu vypracované úkoly, zůstával u něho seděti a hleděl naň bez ustání.

„Butte, kudy vede cesta?“

„Tamo do kouta . . . Po schodech sedmkrátě nahoru a dólů, do psí boudy.“

Tím Butt byl vyčerpán. Leč mimo nadání připadl na cosi praktického.

„K pekaři, přines jablkové koláče!“

Toto opakovalo se po tak dlouho, dokud Felixova matka dávala peníze.

„Butte, kam vede cesta?“

„Do lesa, poslechnout kukačku!“

A Felix běžel za bránu, prodíral se s tlukoucím srdcem houštinami, naslouchal, zardívaje se i bledna, v skrytu zeleni, a když kukačka zakukala, vydechl vášnivě, jako by mu byl darován život.

Ve škole Butt vychloubal se svou mocí nad tím, jehož všichni poslouchali. Dostávalo se mu však od druhů za to buchet do zad. Felix pokoušel se o úsměv, leč v zápětí zastyděl se za svou přetvářku a prohlásil:

„Butt jest mým přítelem: záleží vám něco na tom?“

Hleděli naň s nelibostí a plaše; v koutech šuškal o něm; drzé pohledy upíraly se naň; a jeden naivní maličký přistoupil k němu:

„Je Butt vlastně více než ty?“ optal se jasným hlasem.

Felix, zarděv se, sklonil čelo. Nikdo nepromluvil.

Veškero štěstí, o němž Felix snil, měly mu přinést letní prázdniny, kdy octne se s Buttem sám. Docílil i toho, že jeho matka zaplatila synu zahradníkovu pobyt na Uklejském jezeře. Selské stavení stálo zpola ve vodě. Z jeho oken rybařili. Hladinu vodní, zaklíněnou černě lesnatými břehy, brázdil jich nemotorný člun. Felix střílel hůlkami do vody: byla to torpéda; a zvěstoval Buttovi, svému kapitánu, vítězství. Butt dal se strhnouti k pyšným povelům. Když však Felix vzal mu jednu z hůlek, jež z vody vytáhl, a tvrdil, že je to žralok, že zachránil svému kapitánu život a že žralokovi prohnal tyč tlamou i celým tělem, tu Butta věc omrzela, prohlásil vše za nesmysl a natáhl se v člunu.

„Butte, kam vede cesta?“

„Do vody, strkati člun.“

Felix ploval a strkal. Unavil se.

„Butte, kam vede cesta?“

Butt ležel s rukama pod hlavou, mžoural očima, funěl, užíval. V polosnění vzpomínal dob, kdy Felixe obskakoval, před ním se třásl a přijímal od něho rozhřešení.

„Dále,“ zabručel.

O chvíli později Felix se přiznal:

„Nemohu dále. Kam vede cesta?“

„K ry — —“

Přerušil se však, chrochtě dobromyslně:

„Zpět do člunu.“

„Co jsi chtěl říci, Butte?“

Felixovi nebylo možno spokojiti se s tím. Butt obveseloval se jeho vzrušením. V noci byl vzbuzen. Felix stál v košili u jeho postele.

„Butte, kam vede cesta?“

„Hrome, teď přestává už všecko. K rybám — na dno — vede.“

A v zápětí vzkřikl:

„Nikoli! Nikoli k rybám! Do postele!“

Felix sestoupil s lavice u okna.

„Vždyť jsi to řekl.“

„Nebylo to pravda. Dej mi pokoj.“

„Ale přece jen jsi to řekl.“

A z rána, po horečnatých snech, Felix tázal se den co den:

„Nevede vskutku cesta k rybám, na dno?“

„Nu tak tedy: ano,“ odvětil často Butt; ale potom volal Felixe zpět.

Škola opět počala. Felix vkročil do ní s bleďými, vpadlými tvářemi a ztrnulým pohledem. Neměl smyslu pro to, co dalo se s ostatními, pro to, co Butt jim vyprávěl, pro jich smích, když se objevil. Občas přišel jeden či druhý k němu a bez hlesu šfouchl do něho ramenem; a po tomto zřeknutí se svého bývalého pána odcházel s kyselou, přísnou tváří.

Sé sklopenými očními víčky Felix plížil se stále jen za Buttem a šeptal cosi. Butt šfouchl jej ramenem jako ostatní a řekl:

„Kdo ví?“

A Felix koktal bolestně:

„Ale přece jsi to řekl.“

Kterého rána Felixe tu nebylo. A teprve druhého dne Butt našel pod svými sešity lístek, na nějž Felix napsal:

„Cesta vedla přece dolů k rybám.“

ZKLAMÁNÍ.

„Nedovedeš se tedy ničeho domyslití?“ zeptala se Enrichetta, pohlížejíc koketně a poněkud úsměšně na svého Narcisa.

„Je tomu vskutku tak?“ otázal se a ovinul něžně ruku kolem jejích boků, jež pojednou — bez jejího přiznání nebyl by však jistě zpozoroval ničeho — zdály se mu poněkud širší než jindy.

Enrichetta rozesmála se náhle tak silně, že její černý vlas, uvolněný k účesu na čele a na skráních, všecek se rozhoupal. V jejím zlatově bledém obličejí, zcela těsně pod očima, ovroubenýma hustými brvami, zjevilo se dvě červených skvrn.

„A Bucci!“ zvolala stále se ještě smějíc.

„Nu, a Bucci?“ opakoval Narciso. „Nyní dá ti snad pokoj, když zví o tom.“

Opsala prstem záporný posuněk.

„Víš již o tom. Má bystřejší zrak než ty, ubohý hochu. A řekl: Právě nyní.“

Jata obnovenou veselostí políbila jej na ústa, aniž by tím byla však zapudila jeho chmurnou náladu.

„Ach,“ prohodil Narciso, „poznávám, že nemůžeme již docházeti k Falconimu.“

Rozdurdila se.

„A proč ne? Což nejsi i na dále studentem, byt i nyní státi ses měl otcem rodiny? Je zcela přirozené, že budeš se scházeti i v budoucnosti se svými přáteli v kavárně a přítelkyni svoji vezmeš s sebou, jakož činí i jiní — pokud totiž nějakou mají.“

„Ale Bucci!“

„Co záleží ti na Buccim? Víš, že je jediné závistivý.“

Tento názor upokojil Narcisa, a řekl:

„Ten klacek neví, jak by vyhazoval peníze.“

„Ač-li v brzku nebude míti žádných. Nyní nemůže pochopiti, že mohu být šťastna s tebou — jediné s tebou.“

„Pravda. Myslí stále ještě na dřívější doby, kdy měl snad také ještě s jinými vyhlídky — —“

Narciso počal se smáti. Zprvu poněkud rozpačitě, ale potom Enrichetta přátelsky pleskla ho přes jeho širokou tvář a zakončovala jeho větu:

„A nyní nechce nahlédnout, že to přestalo, poněvadž neví, jak pevně můžeš se na svou Enrichettu spolehnouti.“

Narciso zastrčil ruce do kapes spodků a vypadal velmi spokojeně. Spočívaloť ovšem v jeho povaze, cítiti se jistým, a Bucci nebyl posud

oním mužem, který by ho byl dovedl znepokojiti.

Oba mladí lidé stáli opřeni o sebe na těsném, železném balkonu a pohlíželi na bárku naloženou květinami a zeleninou, jež přistala pod Aventinem. Pahorek nořil svůj temný profil, třemi klášterními kostely a palácem malteských rytířů fantasticky vykrojený, v růžová oblaka. Březnový večer byl neobyčejně vlahý. Enri-chetta vdechovala vůni oranžových květů, vystupující z okna pod nimi. Ale kašlala občas, a Narciso vtáhl ji zpět do pokoje.

Obývali spolu od osmi neděl tři malé místnosti pátého poschodí v Trasteveru. Bylo to sice daleko od university, ale od té doby, co žil s Enrichettou, Narcisovi to tuze nevadilo. Musil se velice sebrati, by vystačil s malou rentou otcovou, venkovského to měšťana, usedlého poblíže Cortony, na společnou domácnost. Leč nepostrádal při tom ničeho, ježto pociťoval náklonnost k rodinnému životu. Když při koncertě v malé kavárně, kdež scházívало se mnoho studentů, po prvé uzřel vystoupiti Enrichettu, zamiloval se do ní rázem a jsa málo nakloněn prchavým dobrodružstvím, pocítil rovněž náhle touhu, připoutati ji jedině k sobě. Spořádaný domácí život byl mu potřebou, shledával rodinnou kuchyň lepší stravy v hostinci, kamž docházeli nyní jen zřídka, s přáteli. Jeho poněkud těžké krvi, již měl nadbytek, prospíval

styk s lehkokrevnou Enrichettou. Užíval výhod manželského života u vědomí, že nevzdal se tím ještě své svobody. Neptal se po minulosti dívčině. Stačilo mu, že nemusil se nadále ničeho obávat, neboť byl si jist její láskou.

Enrichetta milovala jej především proto, že byl silný. Co měla si počít s takovým drobným človíčkem, jakým byl Bucci, kterýž nervosními prsty stále jezdil po žlutém obličejí a cuchal jimi sporou černou bradu? Slabý jako sama ona nemohl jí pomoci. Narcisovi vděčila však za to, že vyrval ji z poměrů, pro něž se nehodila. Náhoda učinila z ní zpěvačku; leč zpívati v dlouhých šatech ji nudilo, a zjevovati se v sukénkách krátkých uvádělo ji do rozpaků. Omrzel ji život, v němž obletována byla stále novými nápadníky, ačkoli nestavěla se proti němu u jiných a své bývalé přítelkyně vídala velice ráda i nyní. Sama však dala přednost tomu, zavěsiti se na prvního hodného hochu, jenž hodlal se dáti jí obšťastniti. Žíznila po zcela obyčejném, trvalém štěstí.

Mnohdy docházelo napomenutí od starého z Cortony: pan Francesco zabývá se úmyslem složití advokaturu, a Narciso musí si tudíž popílití s ukončením studií. A začasť Enrichetta děsila se z déle trvajícího píchání v hubených svých prsou a uzavírala se v ložnici, by skryla před Narcisem kašel a zdusila jej v pokrývkách. Po takovýchto dnech věšela se v náruživých

objetích na milence i na život. Stejnoměrná důvěrnost mladého muže udržovala v Enrichettě pocit vděčné úcty, jež nerozlišovala valně mezi miláčkovou šlechetností a lhostejností.

V následovních týdnech docházivali dokonce častěji než druhdy k Falconimu. Lichotilof Narcisovi velice ukazovati druhům svou přítelkyni v novém stavu a přijímati jich všeobecný podiv. Zjevovali se pozdě v malé kavárně, by vypili tu jen mimochodem po sklence punče, jako lidé žijící ve spořádaných poměrech a nemající času poposedávati od sedmi do dvanácti na plyšových sedátkách.

Kdysi tlustá Ines, kteráž pokaždé tvrdívala, že postřehuje pokroky ve stavu Enrichetty, zvolala přes stůl již při jich příchodu:

„Je velice sporné, Bucci, zdali bys toho byl dokázal!“

„Jak hloupě Bucci se tváří!“ rozesmála se Enrichetta, a Narciso zářil blahem.

V květnu chodívali často do přírody, za bránu sv. Pankráce, nedaleko od jich domova. Enrichetta pobývala nejraději ve vile Pamphili, kdež na širých lučinách trhávali se žluté primutky a na stupních studně vijí se z nich věnečky. Narciso, jemuž slunce zdálo se již tuze palčivé, zůstával stát na stezce a zpod stínu stromů patřil za karosami, v nichž mýjely jej vysoké dámy. Po té vyhledávali sousedícího

Scarpona, by společně vypili půllitřík, a cítili se tak veseli a šťastni, že Narciso nořival ruku ještě hlouběji do kapsy a zjednával povoz na zpáteční cestu.

Ztrávili ve městě i parné měsíce. Narciso psal domů, že nelze mu v těchto letních prázdninách opustiti Řím, ježto příprav ke zkouškám nemůže déle odkládati. Horkem Enrichetta z pohodlněla, a v dlouhých hodinách, jež trávila bez jakéhokoli zaměstnání, přepadaly ji začasťe tísnivé obavy. Opřela se o okno a bedlivě zírala do každého mimojedoucího vozu, neseď-li v něm Narciso a nepřivázejí-li jí ho nemocného. Povstal-li šramot na schodišti, spěla sem rychle, nestihlo-li jej nešťestí. A přece kašel jí touto dobou skoro pranic nesoužil.

Opouštěli dům nyní jen zřídka. Zejména na levém břehu Tibery Enrichetta nechtěla se zjevovati, neboť chůze její stávala se již příliš těžkou. Kdysi, obstarávajíce nákup, octli se odpoledne na korsu, o hodině, kdy i v nejpustších dnech červencových panuje tam čilý život. Před výkladem klenotníka Suscipiho octli se nenadále tváří v tvář Buccimu. Enrichetta, poněkud v rozpacích, zahleděla se pojednou do skříně na safír zasazený v krásně ciselovaném náramku z mdlého zlata.

„Pohleď, jak rozkošná to věc,“ řekla.

Bucci se usmál.

„Proč právě ten? Ostatně nechť Narciso ti ho věnuje.“

Usmívajíc se, Enrichetta ohlédla se po Narcisovi, jenž stál poněkud stranou. „Ubohý Narciso,“ pomyslíla si, „kde vzal by těch stošedesát pět lir?“ Napadla ji směšná myšlenka. Přelétla zrakem svou postavu až k zemi, načež se ho otázala:

„Nyní bys už, Bucci, jistě nechtěl, viď?“

Bucci zajel si navyklým pohybem do řídké brady a nervosně se ušklíbl.

„Kdož ví?“ řekl s nuceným úsměvem, nad nímž Enrichetta se zamyslíla.

Po návratu v domov Enrichetta divila se tomu, že stále musila mysliti na safír. Od té doby, kdy odložila nepravé brilanty, jež patřily k dřívějšímu jejímu povolání, nosila pouze pozlacený prstýnek s jedinou malou perlou, který věnoval jí Narciso na počátku jich známosti. Její spokojená mysl netoužila po lesklých špercích. Proč safír vznítí nyní její touhy? Při večeři nehovořila, odebrala se záhy na lůžko a naslouchala dlouho Narcisovu klidnému oddechování, vidouc stále před očima modrý lesk, kterýž působil jí nevolnost a přece naplňoval ji nepopsatelnou touhou.

Nazítří cítila se zmalátnělou a neklidnou jako by mělo se cosi přihoditi. Nebyla s to jako jindy po odchodu Narcisově za zpěvu a při okně dokořán otevřeném pokliditi přibýtek.

Nebe svítalo modře jako safír. Zůstala seděti v koutku, hlavu plnu temných myšlení. Stošedesátpět lir bylo opravdu pakatýlkem, ale Narciso nebyl tím vinen, že jich neměl. A přece musila mítí safír. Viděla ho stále před sebou, zdálo se jí, že blýská se na ni z protější lenošky, a chtěla již po něm vztáhnouti ruku, dychtivě a bez rozmyslu, jako děcko sahá po malované tretce. Její blaho záviselo od dosažení safíru, a než Narciso se vrátí, musí jej mítí.

Vyskočila se židle, vykoukla vztyčenou žaluzií na ulici, dívala se obezřele dolů po schodišti a potom opustila dům. Vstoupila do mimojedoucího povozu a udala kočímu obydlí Bucciho.

Po půldruhé hodině vrátila se domů bez dechu a hodila náramek se safírem do zásuvky, ukryvši ho prádlem. Narciso zastihl ji nezvykle veselou, při jídlu neustále žvatlala a pronášela žerty, jimž všem neporozuměl, ale jež zvyšovaly jeho spokojenost. Později odeslala jej pod jakous záminkou pryč a vyňala náramek ze zásuvky. Pohrávala si s ním tak, že kámen blyštěl se ve světle, a náramek posunovala po ruce nahoru, dolů, stokrát. Potom postavila se před zrcadlo, a zatím co dvě červených skvrn zjevilo se na jejích tvářích, rozveselila se znova a zcela bezmyšlenkovitě oddávala se tiché své radosti, až zaslechla Narcisa na schodech. Na to spěšně uschovala šperk.

Na večer byla vysílena, umdlena, děsila se ve spánku, a z rána domnívala se, že procitla z ošklivého sna, kterýž potrvál po celý včerejší den. Bylo to možné, učinila tak opravdu? Ano, podvedla skutečně svého Narcisa pro modrou, lesklou věc, jež ležela tamo v zásuvce, kolem níž nechtěla ani přejíti! Celé své štěstí obětovala za takový capart! Nemůže dojíti opět té spokojenosti a klidu, za něž vděčila Narcisovi, nechť již týž o skvostu zví či nikoli. A skrýváti ho před ním bylo by dalším, neodpustitelným podvodem. Nemůže tak učiniti, a pomyšlení toto připravovalo ji o dech. Tak náhle, aniž věděla, jak, zhroutilo se vše. Musí se svěřiti Narcisovi. Neodvážila se doufati, že jí odpustí, neboť vina její byla tak veliká. Ale svěřiti se mu s tím musí.

Leč když Narciso se vrátil, neřekla mu ničeho. Nemohla mluvíti, ježto hrdlo jí vyschlo, a kolem očí zjevily se jí kruhy. Narciso shledal ji tak slabou, že se až znepokojil, leč ona ho utěšovala.

V bezesné noci rozhodla se, že všecko mu napíše. A po ránu napsala své doznání, zcela stručné, neboť vysvětlovati nedovedla ničeho a prositi se neodvažovala. Jen vyznat se musila. A potom odnesla psaní do schránky.

Odpoledne nalézala se v horečném rozechvění i obávala se, že toto ji prozradí. Naslouchala každému zvuku zvenčí a sebe menší

šramot ji polekal. Tu pojednou domovnice zvolala na schodech:

„Psaní pro advokáta Narcisa!“

Narcis vyšel udiven ven, neboť od koho mělo psaní dojít? Z Cortony psávali mu dvakrátě měsíčně, v určité dny. Vstoupil opět do pokoje a pozoroval rukopis na adrese, načež řekl:

„Vypadá to jako tvé písmo?“

A když shlédl Enrichettu, jak namáhavě a úzkostlivě se usmívá, zeptal se znova:

„Ale o čem bys mi psala?“

„Musila jsem asi mít důvod, proč jsem tak učinila,“ vyhrkla přemáhajíc se.

Slzy vedraly se jí do očí. Viděla Narcisa, jak rozpačitě a nejistě obrací dopis v rukou, a ponechala ho samotného. Uzavřela se v ložnici a vyčkávala. Po čtvrt hodině Narciso zaklepal na dveře, a Enrichetta leknutím se zachvěla. Veškera odvaha ji opustila, a přála si jedině odáliti svůj osud. Zvolala slabým hlasem:

„Lehla jsem si na okamžik, abych si odpočínula. Přeješ si něčeho?“

„Nic zvláštního. Na shledanou.“

Narciso pronesl tato slova obvyklým tónem, a Enrichetta přemýšlela dlouho o tom, co asi zamýšlí. Leč navečer neshledala ho jiného než jindy, byl vlídný jako vždy. Odpustil jí vskutku? A zatím, co vyprávěl cosi veselého, patřila naň důvěrně rozšířenýma očima, v něž vstoupilo nikdy netušené štěstí. Po večeři, když žmolil

si cigaretu, chopila se pojednou jeho ruky a políbila ji. Tichý jásot rozlehl se její hrudí. Byla by s chutí vyzpívala všecku svoji radost, ale cítila se ještě poněkud slabou, byla jako pozdravující se, jež v mystické důvěře vzhlíží k svému ochránci, jemuž jedině děkuje za svůj život. Ach, on jí odpustil, neboť věděl, že miluje jedině jeho. Ach, máť on silné a dobré srdce.

Nyní nadešla Enrichettě doba, kdy putovati měla do kostela sv. Augustina, ke krásné, skvoucí se Madonně, trůnící uprostřed sterých srdcí matkami věnovaných a splňující prosby žen za šťastný porod. Již při vkročení pod široké, nízké klenutí ovanul ji dech zbožnosti. Schýlena nad klekátkem ztrávila tu drahnou dobu a myšlenky na její dítě splývaly s oněmi na Narcisa. Milovala plod lásky své již nyní veškerou budoucí láskou mateřskou. A když posléze se zvedla, by na obraze políbila nataženou nohu Madonny, tu zapotácela se vroucností. Nebyla by uvěřila nikdy, že je tak nábožnou. A také nikdy netušila, že by byla schopna takové lásky.

Po svém návratu domů zavěsila se na hrdlo Narcisovo a dlouho, dlouho šeptala mu v uši slova díků a o svém štěstí. Narciso hladil hubené její tváře a soucitně a s neklidem pozoroval její ubohé, znetvořené tělo. Leč Bucci, kterýž jako medik musil rozuměti těmto věcem,

ujistil jej, že podobné záchvaty přepjatých citů a nepochopitelných náruživostí jsou něčím obvyklým v tomto stavu a že přejdou samy sebou. Tím Narciso se upokojil.

„Však to již přejde,“ bylo jeho filosofii.

A přešlo to s létem. V prvních dnech období řádění sirocca Enrichetta napadána byla opět kašlem. Dusný, vlhký vzduch tížil její hrud, a dýchajíc z těžka, zůstávala sedět ve svém koutku, nejsouc s to hovořiti. O kterémsi takovém říjnovém dni ulehla opět záhy potom, když byla povstala s lože. Musilo již brzo nadejiti vykoupení. Bolesti stávaly se nesnesitelnými, a družilo se k nim ještě píchání na prsou. Pohlížela v úzkostech na Narcisa, kterýž v starostech a bezradně stál u ní.

Řekla tiše:

„Myslím, že bys měl nyní poslati pro lékaře.“

A v okamžiku, kdy Narciso vyšel, úzkosti přepadly ji silou zdesateronásobněnou.

„Zemru,“ pomyslíla si, snažíc se obrátiti se na lůžku. „Zemru, aniž bych jeho děcko vložila mu v náruč. Nejsem s to ničím se mu odvděčiti za to, co pro mne učinil. Stala jsem se ho nehodnou.“

Narciso vstoupil opět do pokoje a ona se jej otázala:

„Odpustil jsi mi opravdu vše?“

„Co pak, moje dráhá? Nemám ti čeho odpuštěti.“

Opětovala s bledým úsměvem:

„Řekni mi ještě jednou, že jsi mi tehda od-pustil.“

„Kdy, Enrichetto?“

„Onu příhodu se safírem a s — Buccim.“

„S Buccim?“ optal se.

Hleděla rozšířenými zraky na jeho čelo, jež pojednou stahovalo se vráskami. Nová, straš-livá úzkost se jí zmocnila.

„To psaní . . . víš . . . máš je ještě?“ otázala se přidušeným hlasem.

Chtěl popřít, že by je měl, ale Enrichetta sebravši veškeré síly, nakázala mu:

„Jdi a přines je!“

Otáčel se semo tamo a opustil ložnici. Ote-vřenými dveřmi viděla jej, jak hledá cosi ve skříni. Zpod knih a přednášek vyňal dopis a přinesl jej Enrichettě. Byl neotevřen.

Zůstala bez hnutí, skoro bez dechu. Napětí v jejím nitru nebylo tím rozřešeno. Byla dů-věra jeho tak velikou, že psaní nechtěl ani čísti — či byl jen zbabělým? Nevěděla toho pösud a poznovu mu nakazovala:

„Rozevři je a čti!“

Učinil tak, a tu Enrichetta, jež s obličejem jeho nespustila očí, uzřela, jak vrásky znova obje-vují se na jeho čele a jak rty jeho se zachvívají. Vzhled jeho obličejem byl zlobný, pohněvaný.

Nuže, nyní věděla vše, a bylo jí, jako by za-víraly se za ní brány vysněného světa a octla

se opět před širou, šedou všedností. V této minutě cítila zmírati své dítě, hroutiti se život vlastní. Ach, jak byla by mu děkovala, jak by jej zbožňovala, a nyní stalo se vše bezúčelným.

Odvrátila hlavu.

Venku ozvaly se kročeje lékařovy, a Narciso vyšel mu vstříc. Neviděl ošklivost a hrůzu zklamání, jež znetvořily líce zmírající Enrichetty.

CESTA PŘED BRÁNU.

Lukáš stál již na prahu a zavíral za sebou puklé dveře; leč zastavil se ještě jednou; dutý starcův hlas, jenž zdál se být dávno pohlcen věky, nabyl ještě jednou nad ním moci.

„Jdi a vybojuj svět! Až bude za tebou ležet na kolenou a ty opět se k nám vrátíš jako každý se k nám vrací, cos vykonal více než cestu před bránu?“

Tři stařeny duly kňučivě studený svůj dech do studeného vzduchu vlhkého sálu. Ve zdech rozšiřovaly se denně trhliny, dubové desky trouchnivěly na stěnách, a veškeré okenní tabulky se zakalovaly, bezmocně a bez hlesu.

Prvá ze stařen měla zduřelý břich jako kopec, druhá měla obrovský krk, třetí hrb. Čím živily tyto své strašlivé výrůstky? Lukáš se domníval, že jeho mládím, které v jich starých spárech rozdrceně kroutilo a chvělo se jako hlava holubičí; jeho čerstvou krví, již z jeho prsou ssály jich přežilé a zklamané nauky.

Stařec byl slep. Čím plnil svůj zatemnělý mozek? Lukášovými novými zářícími obrazy, obrazy květnatých luk, na nichž mladé ženy

s černými vlasy věnčily plavovlasé rytíře růžemi; bílých měst, jež při fialových mořích snila o svých podmanitelích. Stařec vzal mu je všecky a pravil, že nemají ceny. Žaloval z hluboka:

„Jdi a osvoboď boha ze zajetí jeho nepřátel! Donuť satana, by úpěl o milost! Jdi a podmaň si říše! Jdi a učiň ženu svou vládkyní! U cíle zviš, prost opojení a pýchy, že vše bylo větší a krásnější, než jsi o tom snil. To nejlepší stalo se, prve než otevřel's oči; tvůj sen odňal ti to předem. Spěje před tebou a vede meč, jež nemůžeš nésti. Plížíš se za ním, s prázdnýma rukama.“

Netopýr mihl se sálem a kolem Lukášových tváří. Jinoch mněl jej za slovo starcovo, jež ho oválo. Otrásl se a přeběhl dvůr a vyrazil branou. Dostihl již poloviny kopce, ze smutného hradu zřel již pouze šikmé, rozedrané střechy.

V údolu širé pole halilo se v šed' podvečera. Vznášelo se nad ním cos jako stíny věcí, jichž nebylo zřítí. Ve výši pluly těžké mraky. Stádo titěrných ovcí choulilo se, v straších a opuštěno, v těsný, jediný bod obrovské pláně. Pastevec, zahalen hluboko do záhybu pláště, seděl na kameni a nehýbal se. Neozval se štěkot psa, a přece Lukáš rozeznal dobře, jak jakýs muž, na jehož klobouku zvedalo se péro, uchopil jedno z jehňat a ubíhal s ním pryč.

Lukáš dal se ihned do běhu. Přitiskl meč k boku a pádil dlouhými skoky. „Nechť onen uzme třeba celé stádo, jen toto jehně nikoli!“ Dostihne ho, prve než muž zmizí v lese? Klopytal na nepovědomé půdě a křičel stále: „Jen toto nikoli! Slyšíš, jen toto nikoli!“ Ale onen druhý dostihl již stromů, a Lukáš byl třicet kroků za ním. Chtěl vytrhnouti meč z pochvy: tu vyrazil z křoví černý obrněnec a mávl čepem po ruce zlodějově, takže tento jehně upustil. Skuhraje, zloděj unikl, kuň s obrněncem zmizel v houštině, a Lukáš stál tu sám nad jehnětem, prudce oddychuje.

Zvedl je a odpášel je zvolna a obezřele do lesa, ke kapličky, jež ve svitu hvězd bělala se na pasece. Položil je na oltář před obraz bohoděičky; a jehně ihned se proměnilo v hošíčka, jenž s úsměvem chopil se levicí ruky Panny. Pravicí pozvedl žehnaje Lukášovi, jenž poklekl na kolena. „Co to značí?“ pomyslil skláněje hlavu, „co jsem učinil? Kdo to učinil, já či obrněnec?“

Nebyl s to patřiti déle na hošíka a shrben plížil se z kaple. Ale venku vzpřímila jej vonná noc, a šel dvě hodiny, až stromy řídly. Tu zaslechl křik pronikavý a shlédl černého obrněnce, jak s dlouhým mečem honí se za šedým mnichem kolem smrkového stromu. Mnich obepial rukama kmen a uhýbaje se ranám točil se bleskurychle do kola.

„Milost! Milost!“ úpěl. „Zachraňte mne, pane, před vrahem! Což nevidíte, že je to sám ďábel?“

Lukáš vrhl se divě na obrněnce, jenž ohrožoval zbožného muže.

„Tys oním, jenž zahnal mi zloděje!“ volal.

„Tys zabránil tomu, bych svýma rukama zachránil jehně!“

A vrazil svou zbraň ozbrojenci do obličejce.

Hřmotně skácel se týž na hnědé jehličí; mnich zasmál se jako koza. Lukáš pohlédl v ono místo: byl pryč, jen ostrý zápach zbyl po něm.

Zahanben mumlal Lukáš:

„Vstaň, prosím tě!“

Obrněnec opřel se o koleno; zahnutý nos pozvedl k měsíci; z levého jeho očního důlku, jenž zel prázdný, vylévala se krev široce po bílé jeho tváři.

„Jsi zemdlen,“ pravil Lukáš k obrněnci a odváděl jej k jeho oři. Tento odvětil: „Stalo se tak pro tebe. Tys zvítězil, náležím tobě.“ A donutil Lukáše, by vstoupil na jeho železnou ruku a tak snáze dostihl vysokého hřbetu oře.

Urazili dlouhý kus cesty, a Lukáš neslyšel ničeho jiného než drnčení železného muže, kráječícího před svým zvířetem, neviděl ničeho než temnočervený pruh, kdykoli obrněnec obrátil hlavu.

Silnice zjevila se pojednou vroubena kvetoucími keři, jimiž pohrával si noční větrík. Naděje, ospalí ještě ptáci, počali vylétati ze tmy. Za zahradními dvířky, zpola otevřenými, zardonilo bílé, kamenné poprsí: „Zůstaň!“ Leč tamo na opačné straně, kde v pochybném světle měsíce stezka mizela za horama, hnalo se cos zimničně v před: shluk dobrodružství, jež měla býti podniknuta, krásy, jež měla být vykoupena, velikosti, jež měla být dobyta.

Za ranního zámžesku, když den vrhal prvé své růže na šedé cesty, zarazili na návrší nad oranžovým hájem, z jehož středu trčely k nebesům štíhlé vížky zámku. Město se snícími domky na skalnatých terasách sklánělo se k moři. Rozkládalo se za cypřišovým plotem v prázdné modři mlhové. Daleko na předhoří mlha válela se jako hejno šedých tažných ptáků; samojediná plachetní loď, jež prchala od pobřeží, byla obklopena ostatními, a všecky dohromady tísnily se kolem nárožního úbočí skály.

Lukáš nechápal, čím stalo se, že jeho nohy staly se pojednou lehčí a dech jeho volnější. Zařinčelo to vedle něho; jediné oko obrněncovo bylo naň upřeno:

„Dianora, dcera hraběte z Melfi, uloupěna byla dnešní noci berberským sultánem, a nikdo dosud o tom neví. Pověst o její kráse nedala mu tak dlouho pokoje, až dostal ji na svou loď. Nyní jest již daleko.“

„Přivedu ji zpět!“ zvolal Lukáš a stoupal po stezce k Melfi. Leč jeho druh byl již dávno před ním.

Dole byly veškery skalní svahy plny pestrého lidu, jenž bezmocné paže natahoval k pustému moři a hlasitě bědoval: „Ona je pryč, jak máme dále žít?“ Veškery tváře byly bledy bolesti, a do všech dveří vkročilo neštěstí.

„Přivezu ji zpět!“ zvolal Lukáš a ihned sledovaly jej jásající davy, jež očekávaly jeho činu. Brána zámecká se otevřela, z ní vystoupil obrněnec a vedle něho hrabě z Melfi, jenž Lukášovi políbil ruku:

„Vy přivedete ji zpět, pane! Přiveďte ji tedy sám sobě, je vaše!“

Malá loď spuštěna pro ně do vody. Obrněnec postavil se k stěžni, Lukáš usedl ke kormidlu. Nedolehlo k nim s pobřeží již ni hlásku, hnaliť se za Berberskými rychleji než myšlenky. Tito vynořili se před nimi již z modravého oparu, byli zvíci křídel racka. Lukáš přemýšlel: „Loupežník není ještě doma, drží svou kořist na slabé půdě, může mu ujít.“

Krunýť obrněncův zařinčel. Byli již zcela blízko a přihlíželi k tomu, jak veškery lodi pohanů se rozpadávaly. Prkna padala s pleskotem do vody, stěžně se skácely.

Lukáš nahnul se přes okraj lodi. Dianora plovla pod jeho rukama, leč tyto se chvěly. Obrněnec to byl, jenž ženu vyzvedl do lodi.

Zahanben a aby též něco vykonal, Lukáš uťal sultánovi a dvěma černočům, již pluli mu nejbliže, hlavy. Jednu narazil na kormidlo, druhou na před a třetí na stěžen. Pod ním na poduškách ležela Dianora; Lukáš hleděl na ni a pocítil náhle trýzeň i pokušení propuknouti v pláč; tak byla krásná.

Její obličej blýskal se mdlým úbělem, a byl klidný, jako klenot zahalený stínem. Pokaždé, když jej obrátila, zrcadlil se v něm růžový nebo bleděmodrý lesk. Z očí vynořovalo se fialové světlo. Byly to dva ametysty v opálu, a kolem chladného kamenného kruhu ukládal se, těžký smutkem a myšlenkami, ebenový věnec jejího vlasu.

Nezavál větérek na cestu k domovu. Vystoupili na strmém ostrově, kde staří, okřídlení lvové, střežili šedý, zamřížovaný zámek. Dianora opřela se o stupeň rozpraskaného schodiště, zcela dole, a její bílý šat třepotal se nad modravou propastí. Leč obrněnec stál vedle ní, železnou ruku podle jejího slabého rámě.

Lukáš promluvil k ní z úzkostné vzdálenosti.

„Vyprostil jsem tě z objetí moře a z rukou pohanů: nechceš býti mou?“

„Vzalo si mne moře, a vzal si mne sultán: děkuji ti.“

Lukáš vzhlédl uděšen ke zkrvavené hlavě ve výši, na níž kolísal zlatý turban. Také Dianora tam pohlédla.

„Milovalas jej?“ zabručel.

„Nikoli. Nebyl dostatečně silný, neboť jeho lodi se rozpadly.“

„A já, který jsem ho zmohl? Jsem s dostatek silen?“

„Ty se tážeš? Pak nejsi dost silný.“

Obrněnec musil ji odnésti opět do lodi. Lukáš uvažoval mlčky: „Chci býti mocnějším“ a zatím minuli několik moří. Vystoupili na pobřeží, kde bílé silnice vedly mezi kamenitými rolemi do země plné nejistot.

Mnoho pacholků neslo Dianorinina nosítka; napřed kráčel obrněnec, v zadu Lukáš. Dvě pocestní připojili se k nim, jeden opálený v černém plášti a jeden bledý holobrádek v černé šňůrkované haleně. „Měl jsem již mlýnský kámen na hrdle,“ pravil. A onen řekl: „Trčel jsem v kládě, s ohněm na nohou.“

Šli dále, a stále přibývalo těch, kdož se k nim připojovali: muži s krvácejícími ještě ranami a jiní s morovými vředy vysoko na obnažených, bezmasých holeních. Přinášeli s sebou ze žhavých zemí nedostatky, choutky a opovrhování smrtí. Jich oči jiskřily, jich smysly byly sežehnuty chtíči.

Cestou pustošili osady, ohlašovali vládu nového panovníka a odváděli dobytek a ženy. Jednou všichni se zastavili. Daleko ve výši, trůnilo na bílých skalínách město: zářící hlavní město říše, hlavní město císařství Trapezunt-

ského. Zlaté praporce vlály s hradeb a mezi nimi vinuly se růžové kotouče

Dobrodruzi sténali a proklínali.

Vstoupili v roklinu černých skal, tak těsnou a vysokou, že o polednách shlédli nad ní hvězdy. Na hřebenech kopců stáli obhájci, rvali balvany ze skalisek a vrhali je dolů. Avšak skála je přitahovala: zůstávaly lpěti na místě, žádný z nich se nesřítit, a bojovníci, jati zoufalstvím a hrůzou, vrhali se do hlubiny.

Když opustili úzký údol, spatřili opět město, ale praporců a věnců tam již nebylo. Na hradbách vládl divý zmatek, a tisíce úzkostných povzdechů odnášelo se k nebesům. Dobrodruzi vzájemně si kynuli a chechtali se.

Nyní došli k lesu, před nímž zaujalo postavení vojsko říše. Leč sotva že tito pohlédli do jediného oka obrněnčova, skláněli zbraně, by bez hlesu sdíleli další vítězovu pouť osudu.

Po třetí rozkládalo se před nimi město. Bylo osamělé, černá sukna vlála se všech domů. Hrůza rozpínala hubená svá ramena po podmaniteli, hotova vrhnouti se na jeho meč. Dobrodruzi chechtali se radostí.

Stekli zdi města, a Lukáš, otevřev nosítka, zvolal:

„Totof jest vaše vládkyně!“

Několik hlasů odvětilo:

„Máme císaře. Jest to dítě a nemá rodičů. Milujeme je.“

Lukáš pokynul a dobrodruzi vrhli se v seč. Když ustali, nová vládkyně vštípila mnohému muži úctu a lásku. Avšak z domů klikatých uliček ženy vylévaly na vrahy vařící olej, svolávající zhoubu na jejich hlavy. Odebrány jim děti, a také mladý císař odňat svým ochráncům, a všichni zemřeli, jak Lukáš nakázal.

Tu Dianora, kteréž již tolik bylo obětováno, stala se lidu sveticí. Drásali svá těla na jejich cestách a líbali prach s jejich nosítek.

Lukáš postavil jí na sloupovém náměstí před palácem úzký trůn z voskově žlutého mramoru. Dianora se v něm usadila, oděna zlatým ornátem, s purpurovými střevíci, a krvavé světlo obrovského rubínu stékalo po jejím nepohnutém čele. Kolem ní rozléval se kovový lesk vyšívaných rouch a stříbrných brnění, jiskření a třpyt kovových šperků, svit korun stkvících se množstvím vypouklých drahokamů, lesk emailovaných skořepin, zlatých trůnů a purpurových koberců, posetých drahokamy.

Se zašustěním křídel nesmírného ptáka dav vrhl se na kolena. Desetitisíce žvatlaly a řvaly projev vzývání. Posedlí, již nepřetržitě tančili, házeli hlavy s bílýma očima v zad a hlásali své uzdravení. Pozouny a měděné kotle řinčely a vřeštěly.

Cesta ke trůnu poseta byla vavřínky; Lukáš kráčel po ní samojediný. Vystoupil na stupně

a zastavil se, poněvadž pocítil dech Dianory na svých skráních.

„Nyní jsi císařovnou,“ pravil a vyčkával.

Pohlédla naň: v bleděžlutých jeho lících zračily se veškery spáchané zločiny, rty jeho krvácely.

Dianora pravila:

„Nejsi dosti silen.“

Tu Lukáš se obrátil a uzavřel se ve svém paláci.

Ploužil se bez oddechu, den za dnem zlatými sály plnými pletených pokryvek, mezi modrými sloupy protkanými zlatými žilkami; stříbrné ratolesti táhly se od jednoho sloupu ke druhému. Stříbrné studnice vydechovaly vůni jako rány svatých žen. Lukáš polekal se však k smrti, když venku na zahradních stezkách zaskřípěly zlaté oblázky pod kročeji otroků, nescoucích Dianorina nosítka. Hrála na loutnu a pěla; její hlas třepotal se, mírně a zádumčivě, nad záchvěvy strun, jako motýl nad vlnícím se květnatým luhem. A nahoře, v ostrém porfyrovém rámu svého okna, skláněl se Lukáš, pěst na čele.

Plížil se za ní, když ubírala se v koupel, ve večerním chladu, při teplem dýšících mandalských alocích, pod cedry a pozlacenými palmami. Ve středu šarlatové nádrže labuť mávala stříbrnými křídly. Dianora stála na pokraji, obnažena, s pažemi malátně svislými, a

širokým pásem z tepaného zlata kolem boků. Z jejích prsů kapały krůpěje vody, její tělo zachvívalo se v lisajícím se večerním vánku. Růžový sluneční prach vířil kolem ní; začasť přelétlo jí ztěžka velké, zlatou a stříbrnou modří se měnící zvíře, vyrážející pronikavé podivné skřeky.

Lukášovy křečí zkřivené prsty drásaly kryjící jej křoví. „Jsem dosti silen,“ sténal, „chci se jí zmocnit.“

Navečer odebral se do její komory. Záclona byla poodhrnuta, uzřel ji: její bílé údy zavěšeny byly na železných prsou obrněncových.

Lukáš naplnil po té své sály ženami a veškery svůj smysl i veškero myšlení vlněním velkých prsů, hadovitými pohyby masitých boků, klubkem mocných údů a stravujícími úsměvy širokých, bledých obličejů.

Vymýšlel muka a poděloval jimi otroky kolem sebe; jeho vyvstalý spodní ret se chvěl, jeho ruce svíraly křečovitě hlavice opěradla trůnu. Potom vkrádal se do žalářů a žadonil ubožáky, by mu odpustili a stali se jeho přáteli,

Na bílých terasách, na něž doléhalo modře a slavnostně neúprosné nebe, propukl v úpěnlivé volání: „Milost! Ustaň!“ Nikdo ho nezaslechl jedině jeho němí, černí eunuchové. Nic se nepohnulo, jedině jich koulející se emailové oči, a Lukáš vrhl se s pažemi do široka rozpiatýma

na zemi, takže zlatá zdoba jeho hlavy svezla se na mramorové dlaždice a roztříštila se.

Jedné noci Lukáš bloudil temnými chodbami. Vražedné myšlenky, jež choval, rozžhavovaly se před jeho zraky a ukazovaly mu cestu. Škrábal na dveřích Dianory, tyto žalostivě se otevřely, a Lukáš shlédl, že bylo již vykonáno: její hlava s těžkým vlasem visela přes okraj lůžka, na jejím hrdle bylo zřítí temně podlitý otisk železné pěsti.

Lukáš uprchl a žil jako potulné zvíře. Houkal její jméno proti bouřnému vichru, proklínal je vzhůru k nebesům, řval je netvorům v skalních slujích. Zuřil tak dlouho, až tělo jeho stalo se jakoby z oceli a duše jeho byla vyčerpána. Znenáhla spatřoval ji jen jako slabou vidinu putující po hladině jeho spánku. A posléze cítil, myslil-li na ni, jedině dvě oči v šířící se dáli za sebou, oči jakoby tiše obětované, jež se stěny v stínu zamklé kapličky stále za námi pohlížejí na naše putování hlučnými cestami světa.

Jeho vzezření nejevilo ni naděje ni lítosti; leč nespal jinak než za zavřenými dveřmi, ježto se strachoval, že spánek jeho mohl by něco vyzraditi. Byl dobrodruhem, jemuž nezdálo se nic nového, byl vítězem bez hrdosti a požívačem s chladnými rty.

Kteréhos šedého večera kráčel po širém poli. Vznášelo se nad ním cps jako stíny věcí, jichž

nebylo zříti. Ve výši pluly těžké mraky. Stoupal do kopce: zjevily se mu šikmé, rozedrané střechy. Byl již ve stínu smutného hradu, stál již před branou.

Tři stařeny ve vlhkém sále duly kňučivě studený svůj dech do studeného vzduchu. Řekly: „Lukáš se již vrátil,“ a ihned ozval se dutý starcův hlas, jenž zdál se být dávno pohlcen věky.

„Nuže, vybojoval jsi svět, ležel za tebou na kolenou, a vrátil ses k nám jako vrací se každý. Cos vykonal více než cestu před bránu?“

Lukáš mlčel, stařec pokračoval:

„Osvobodils boha ze zajetí nepřátel, donutils satana, by úpěl o milost. Podmanil sis říše a učinils ženu svou vládkyní. U cíle zvědels, prost opojení a pýchy, že vše bylo větší a krásnější, než jsi o tom snil. To nejlepší stalo se, prve než otevřels oči; tvůj sen odňal ti to předem. Spěl před tebou a vedl meč, jež nemohls nésti. Plížil ses za ním, s prázdnýma rukama.“

Lukáš sklonil čelo a pozvedl je opět.

„Vše to je pravdou,“ řekl. „Takový byl můj život. A byt bych byl nevykonal více než cestu před bránu, přece nechci zůstat seděti u vás starých, kteříž jste tak moudři. Raději vykonám ještě druhou cestu před bránu a počnu opět vše, co jsem zkusil, ještě jednou a nebudu toho litovat, stihne-li mne smrt na silnici.“

Potom chci se změřit také s ním; možno, že pocítí mé rány, možno, že já jeho. Pokryji jej svým rudým praporcem nebo on mne svým černým.“

Po té se otočil a kráčel s kopce, přes pole a svahy. Mladé dívky, skloněné nad podzimními záhony v zahradách u cesty, zasypávaly mimojdoucího astrami. Velká rudá květina uvízla v jeho šedém vlasu a třepotala se dlouho ve větru.

OBSAH.

Pippo Spano	3
Kontesa	67
✓ Pes	89
Gemma	99
✓ Hrdinka	135
✓ Odstoupil	163
✓ Zklamání	181
Cesta před bránu	197

Gerčičkova